

AGNIESZKA JANKOWSKA

**POMOC PUBLICZNA
DLA PRZEDSIĘBIORSTW W ŚWIETLE
UREGULOWAŃ WSPÓLNOTOWYCH.
ZASADY I OGRANICZENIA UDZIELANIA**

Warszawa 2005

Autor:
Agnieszka Jankowska

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2005

ISBN 83-60009-09-0

Wydanie I

Nakład 1000

Projekt okładki, przygotowanie do druku, druk i oprawa:
Edit Sp. z o.o.
05-400 Otwock, ul. Inwalidów Wojennych 14

Spis treści

Wstęp	7
1. Pojęcie pomocy publicznej	8
2. Odstępstwa od zakazu udzielania pomocy publicznej	11
2.1. Pomoc zgodna z regułami wspólnego rynku	11
2.2. Pomoc, która może być uznana za zgodną z regułami wspólnego rynku....	13
3. Kategorie pomocy publicznej	17
3.1. Pomoc regionalna w latach 2000–2006	18
3.1.1. Pomoc regionalna w latach 2007–2013	32
3.2. Pomoc horyzontalna	38
3.2.1. Wyłączenia grupowe.....	40
3.2.1.1. Pomoc na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw	41
3.2.1.2. Pomoc na szkolenia	50
3.2.1.3. Pomoc na zatrudnienie	54
3.2.2. Inne kategorie pomocy horyzontalnej	59
3.2.2.1. Pomoc na badania i rozwój.....	59
3.2.2.2. Pomoc na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji.....	63
3.2.2.3. Pomoc na ochronę środowiska	66
3.3. Pomoc sektorowa	73
3.4. Pomoc <i>de minimis</i>	75
4. Procedura notyfikacyjna	82
5. Kumulacja pomocy publicznej	94
6. Ekwiwalent dotacji	96

7. Pomoc publiczna a fundusze strukturalne	97
8. Definicja małego i średniego przedsiębiorcy	101
9. Polskie rozwiązania prawne dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej	107
Bibliografia	110
Załączniki	113
Załącznik 1	114
Załącznik 2	117
Załącznik 3	118

Wstęp

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. wszystkie uregulowania prawne obowiązujące na poziomie wspólnotowym zostały włączone do naszego porządku prawnego. Oznacza to, że wszystkie kraje członkowskie udzielając wsparcia ze środków publicznych zobowiązane są stosować wspólnotowe regulaty dotyczące dopuszczalności pomocy państwa. Jednocześnie, wszelkie uregulowania krajowe w obszarze pomocy publicznej (ale nie tylko) muszą być zgodne z prawem wspólnotowym.

Wszelkie programy pomocowe oraz pomoc indywidualna udzielana w różnej postaci, które zawierają elementy pomocy publicznej w rozumieniu artykułu 87, ustęp 1 TWE podlegają pod uregulowania prawne zawarte w Traktacie (szczególnie artykuły od 87 do 89), a także szczegółowe rozporządzenia i wytyczne wydawane przez Radę lub Komisję Europejską. Dokumentów tych jest bardzo wiele, gdyż zagadnienie pomocy publicznej jest zmienne w czasie, co oznacza, że pomoc, którą dziś uznajemy za niezgodną ze wspólnym rynkiem, jutro może być dopuszczalna. Ponadto, ze względu na konieczność stosowania jednolitych zasad udzielania pomocy publicznej w całej Unii Europejskiej, Komisja Europejska wydała wiele dokumentów w postaci wytycznych, ram prawnych i not, które mają ułatwić krajom członkowskim przyznawanie wsparcia w zgodzie z regułami wspólnotowymi. Niniejsza publikacja ma na celu zaprezentowanie zagadnienia pomocy publicznej, a także większości wspólnotowych zasad i reguł dopuszczalności pomocy publicznej dla przedsiębiorstw. Stanowi ona pierwsze źródło informacji o pomocy publicznej, które może pomóc w określeniu czy mamy do czynienia z pomocą publiczną w rozumieniu artykułu 87, ustęp 1 TWE, jaki jest to typ pomocy i w związku z tym, do jakich aktów prawnych lub wytycznych należy sięgnąć. Informacje zawarte niniejszej publikacji charakteryzują się określonym stopniem ogólności, pozwalającym na kompleksowe przedstawienie zagadnień związanych z dopuszczalnością pomocy publicznej. W celu szczegółowego zapoznania się z konkretnymi wspólnotowymi regułami i rozwiązaniami w obszarze pomocy publicznej należy sięgnąć do materiałów źródłowych (rozporządzeń, wytycznych), wymienionych w przypisach oraz bibliografii. Należy podkreślić, iż autentyczne są tylko te teksty, które zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym WE i tylko na ich podstawie można dochodzić jakichkolwiek praw.

1. Pojęcie pomocy publicznej

W systemie prawnym Unii Europejskiej nie występuje legalna definicja pomocy publicznej. Podstawowym źródłem prawnym określającym pojęcie pomocy publicznej jest artykuł 87 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE). Mimo że na podstawie przepisu artykułu 87 TWE można wnioskować co do tego, czym jest pomoc publiczna, to jednak nie stanowi on definicji pomocy publicznej. Artykuł 87 należy traktować wyłącznie jako bardzo ogólną wskazówkę dla krajów członkowskich w zakresie identyfikowania pomocy publicznej.

Artykuł 87, ustęp 1 TWE¹

1. Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w niniejszym Traktacie, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.

Zgodnie z generalną zasadą wynikającą z treści artykułu 87, ustęp 1 TWE, Komisja Europejska przyjmuje, iż pomoc, która zakłóca lub której udzielenie zagraża zakłóceniem konkurencji, o ile ma to negatywny wpływ na wymianę handlową pomiędzy krajami członkowskimi, jest niezgodna z regułami wspólnego rynku. Treść artykułu 87, ustęp 1 TWE wskazuje cztery warunki, jakie muszą być jednocześnie spełnione, aby dana pomoc mogła być uznana za pomoc publiczną w rozumieniu Traktatu. Jeśli dana pomoc charakteryzuje się wszystkimi z niżej wymienionych cech, wówczas należy ją uznać za pomoc publiczną niezgodną z regułami wspólnego rynku, a w związku z tym zakazaną:

- a) musi być udzielana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych,

¹ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską – Teks skonsolidowany, tłumaczenie: www.ukie.gov.pl

- b) musi zniekształcać konkurencję lub grozić jej zniekształceniem,
- c) musi prowadzić do uprzywilejowania niektórych przedsiębiorstw lub produkcji niektórych towarów (selektywność),
- d) musi mieć negatywny wpływ na wymianę handlową pomiędzy krajami członkowskimi.

Pomoc udzielana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych jest to pomoc udzielana przez organy administracyjne (centralne, regionalne lub lokalne), wszelkie podmioty publiczne lub prywatne, które są kontrolowane przez państwo członkowskie lub którym powierzono administrowanie lub zarządzanie środkami publicznymi. Podstawowe znaczenie ma to, czy środki pomocowe pochodzą od państwa (ze źródeł publicznych). Państwo członkowskie może powierzyć podmiotom publicznym lub prywatnym rolę dyspozytora środków publicznych. Innymi słowy chodzi o wszelką pomoc przysparzającą przedsiębiorcy korzyści w sposób bezpośredni przez państwo, jak też pośrednio, przez publiczne lub prywatne podmioty, które administrują zgodnie z wolą państwa środkami publicznymi.

Pomoc, która zniekształca konkurencję lub grozi jej zniekształceniem – pomoc publiczna, która wzmacnia pozycję jednego przedsiębiorstwa lub przedsięwzięcia w stosunku do innego, konkurencyjnego, jest uznawana za pomoc zniekształcającą konkurencję lub grożąca jej zniekształceniem. Może to polegać np. na obniżeniu (nawet nieznacznym) kosztów działalności gospodarczej określonego przedsiębiorstwa lub kosztów realizacji określonego przedsięwzięcia. Pomoc zniekształcająca konkurencję lub grożąca jej zniekształceniem, lecz nie mająca negatywnego wpływu na wymianę handlową pomiędzy krajami członkowskimi, nie jest zakazana.

Selektywność pomocy – pomoc prowadząca do uprzywilejowania niektórych przedsiębiorstw lub produkcji niektórych towarów jest zakazana. Selektywność pomocy przejawia się przede wszystkim w jej ograniczonym zakresie podmiotowym (kierowana do określonych przedsiębiorstw, sektorów, dotycząca określonych przedsięwzięć), geograficznym (kierowana do przedsiębiorstw w danym regionie), przedmiotowym (dotycząca określonych przedsięwzięć). Innymi słowy, ocenę tego, czy stosowany instrument ma charakter selektywny, należy rozpocząć od odpowiedzi na pytanie czy zastosowanie danego instrumentu oznacza dla przedsiębiorcy uzyskanie dodatkowych korzyści, których co do zasady przedsiębiorcy nie otrzymują. Przykładowo, obniżona stawka podatku od dochodów CIT nie stanowi pomocy publicznej, gdyż dotyczy wszystkich podmiotów gospodarczych. Jednak, obniżona stawka podatku wyłącznie dla przedsiębiorców działających np. w branży motoryzacyjnej, stanowiłaby instrument pomocy publicznej.

Przykłady pomocy selektywnej: korzyści o charakterze podatkowym udzielone pojedynczemu przedsiębiorcy, kategorii przedsiębiorstw, jednemu lub kilku sektorom, korzyści związane z lokalizacją działalności stosowane na zasadach odstępstwa od

zasad obowiązujących powszechnie, które nie mogą zostać zaliczone do instrumentów o charakterze powszechnym (np. specjalne strefy ekonomiczne).

Negatywny wpływ pomocy na wymianę handlową pomiędzy krajami członkowskimi polega na udzielaniu przez kraj członkowski pomocy przedsiębiorstwu lub z przeznaczeniem na wsparcie konkretnego przedsięwzięcia, które konkurują z towarami lub usługami importowanymi z innego kraju członkowskiego, nawet jeśli dane przedsięwzięcie (lub działalność przedsiębiorstwa) nie wiąże się z eksportem towarów lub usług. Aktualnie w większości przypadków pomoc spełnia to kryterium, głównie ze względu na wysoki stopień zintegrowania w ramach wspólnego rynku.

Przykłady pomocy publicznej: dotacje, ulgi, zwolnienia podatkowe, zwolnienia ze składek na ZUS, umorzenia lub zaniechania ustalenia albo poboru należnych od przedsiębiorcy świadczeń, dokapitalizowanie, gwarancje, pożyczki preferencyjne, zwrotne zaliczki, pożyczanie lub oddanie do korzystania mienia ruchomego, nieruchomości, obniżki ceny sprzedaży lub najmu, wykonanie infrastruktury lub przeprowadzenie robót na terenie zakładu należącego do przedsiębiorstwa, bezpłatna reklama, zwolnienie z opłat publicznoprawnych.

Pomoc publiczna jest zagadnieniem zmieniającym się w czasie. Oznacza to, że dany instrument wsparcia, który dziś uznawany jest za pomoc publiczną, a tym samym jego stosowanie jest zakazane, w przyszłości może zostać uznany za zgodny z zasadami wspólnego rynku i dopuszczalny. Ponadto, od ogólnego zakazu udzielania pomocy publicznej występują określone wyjątki wskazane w innych postanowieniach TWE.

2. Odstępstwa od zakazu udzielania pomocy publicznej

Zgodnie z treścią artykułu 87, ustęp 1 TWE w Unii Europejskiej występuje generalny zakaz udzielania pomocy publicznej, spełniającej warunki określone w tym artykule. Tym niemniej występują pewne kategorie pomocy publicznej, które są zgodne z regułami wspólnego rynku. Mimo że może nastąpić naruszenie wymiany handlowej pomiędzy krajami członkowskimi, a także zakłócenie konkurencji lub powstać groźba jej zakłócenia, to jednak negatywne następstwa udzielenia takiej pomocy rekompensowane są przeważającymi efektami pozytywnymi.

Artykuł 87, ustępy 2 i 3 TWE przewiduje dwie kategorie pomocy:

- pomoc zgodna z zasadami wspólnego rynku (z mocy prawa),
- pomoc, która może być uznana za zgodną z zasadami wspólnego rynku (na podstawie decyzji Komisji Europejskiej).

Na przestrzeni lat Komisja Europejska wydała wiele rozporządzeń oraz dokumentów roboczych interpretujących oraz wyjaśniających przepis artykułu 87 TWE (zobacz pkt 4).

2.1. Pomoc zgodna z regułami wspólnego rynku

Treść Artykułu 87, ustęp 2 TWE zawiera trzy kategorie pomocy, które są zgodne z zasadami wspólnego rynku. Pomoc mieszcząca się w wymienionych kategoriach pomocy jest dopuszczalna z mocy prawa.

Artykuł 87, ustęp 2 TWE

2. Zgodna ze wspólnym rynkiem jest:
 - a) pomoc o charakterze socjalnym przyznawana indywidualnym konsumentom, pod warunkiem, że jest przyznawana bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów,
 - b) pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi,
 - c) pomoc przyznawana niektórym regionom Republiki Federalnej Niemiec dotkniętych podziałem Niemiec, w zakresie w jakim jest niezbędna do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych tym podziałem.

Wyżej wymienione kategorie pomocy wiążą się z interwencją państwa, której celem jest zapobieżenie niekorzystnym zjawiskom społeczno-ekonomicznym. Wsparcie publiczne jest uzasadnione ze względu na to, że pozytywne efekty zaangażowania państwa (w formie pomocy publicznej) przewyższają negatywne konsekwencje związane z naruszeniem konkurencji.

A) Pomoc o charakterze socjalnym przyznawana indywidualnym konsumentom, pod warunkiem, że jest udzielana bez dyskryminacji ze względu na pochodzenie towaru. W ramach tej kategorii udzielana pomoc ma na celu umożliwienie pewnym grupom społecznym dostępu do towarów, na które nie mogą sobie pozwolić, ze względu na ograniczone zasoby finansowe, a które zapewniają godziwy standard życia. Pomoc ta przekazywana jest w formie bezpośredniej – otrzymują ją konsumenci z przeznaczeniem na zakup określonych przedmiotowo towarów, lub pośredniej – otrzymują ją przedsiębiorcy wytwarzający pewne towary, którzy następnie oferują je po niższych cenach określonym grupom społecznym. Istotnym warunkiem udzielania pomocy o charakterze socjalnym jest brak dyskryminacji w stosunku do producentów lub produktów pochodzących z innych krajów członkowskich. Oznacza to, że jeśli tego typu pomoc jest udzielana, to wówczas każdy producent danego towaru otrzymuje rekompensatę za jego sprzedaż po obniżonej cenie, a także każdy konsument należący do danej grupy społecznej objętej pomocą otrzyma dopłatę przy zakupie określonego towaru sprzedawanego po cenie rynkowej, bez względu na to, przez kogo ten towar został wytworzony².

W praktyce najczęstszą formą udzielania tego typu pomocy jest pomoc bezpośrednia, kierowana do konsumentów, natomiast rzadziej pomoc pośrednia, której pierwszym odbiorcą jest przedsiębiorstwo.

² Piotr Pełka, Mikołaj Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2002, s. 33.

- B) Pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi.** Tego typu pomoc jest dopuszczalna bezwarunkowo ze względu na jej znaczenie dla przywracania ładu społeczno-ekonomicznego, który został naruszony na skutek oddziaływania zjawisk lub zdarzeń mających nieprzewidywalny i trudny do zapobieżenia charakter. Ponadto, klęski żywiołowe i inne zdarzenia nadzwyczajne (wynikające np. z działań wojennych) muszą wywoływać szkody o szerokim zasięgu oddziaływania u wielu podmiotów.
- C) Pomoc przyznawana niektórym regionom Republiki Federalnej Niemiec dotkniętych podziałem Niemiec,** w zakresie w jakim jest niezbędna do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych tym podziałem. W ostatnich latach Komisja Europejska nie udzieliła tego typu pomocy.

Ze względu na to, że wyżej wymienione formy pomocy zostały dopuszczone przez TWE, przyznawanie ich nie wymaga wcześniejszej notyfikacji ani zbadania przez Komisję Europejską, a także nie muszą one być zgodne z rozporządzeniami wyłączającymi obowiązek notyfikacji. Jednak w praktyce zastosowanie artykułu 87, ustęp 2 TWE jest bardzo rzadkie. O tym czy dana pomoc kwalifikuje się do jednej z trzech wyżej wymienionych kategorii (czy przewidywane wsparcie faktycznie służy realizacji celów, o których mowa w artykule 87, ustęp 2 TWE) decyduje Komisja Europejska podchodząc do tego bardzo restrykcyjnie.

2.2. Pomoc, która może być uznana za zgodną z regułami wspólnego rynku

W niektórych sytuacjach rynek jest zawodny, gdyż funkcjonując w oderwaniu od ingerencji państwa, samodzielnie nie jest w stanie stworzyć optymalnych warunków rozwojowych. Wiąże się to z wysokim stopniem zintegrowania gospodarek państw członkowskich w obrębie UE, a także z gospodarką globalną (powstają różnorodne szoki oraz impulsy pozytywne i negatywne o charakterze wewnętrznym, a także zewnętrznym). Wówczas niezbędne jest zaangażowanie sektora publicznego, którego aktywność może przynieść więcej korzyści dla gospodarki, niż gdyby pozostał bierny wobec zdarzeń zachodzących na rynku. Ponadto, rozwój gospodarczy postępuje z nierównomiernym natężeniem w poszczególnych regionach krajów, w związku z tym obecność państwa jest pożądana w zakresie dostarczania instrumentów zachęcających do podejmowania nowych inwestycji na obszarach biedniejszych. Celem działalności państwa jest podniesienie poziomu dochodu regionów mniej rozwiniętych do średniego poziomu rozwoju gospodarczego Unii Europejskiej. Z tego wzglę-

du Traktat dopuszcza możliwość udzielania pomocy, która została uznana przez Komisję Europejską za zgodną z zasadami wspólnego rynku.

Artykuł 87, ustęp 3 TWE

Za zgodną ze wspólnym rynkiem może zostać uznana:

- a) pomoc przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia;
- b) pomoc na realizację projektów o ogólnoeuropejskim znaczeniu lub na zapobieżenie poważnym zakłóceniom w gospodarkach Państw Członkowskich;
- c) pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem;
- d) pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji we Wspólnocie w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem;
- e) inne kategorie pomocy, jakie Rada może określić decyzją, stanowiąc większością kwalifikowaną, na wniosek Komisji.

Komisja Europejska bada czy planowana pomoc publiczna służy realizacji celów, o których mowa w artykule 87, ustęp 3 TWE, do jakiej kategorii pomocy należy, a także czy jest dopuszczalna (czy jest zgodna z zasadami Wspólnego Rynku, jaki jest jej wpływ na konkurencję). Komisja Europejska oceniając planowaną pomoc publiczną musi wziąć pod uwagę szeroki społeczno-ekonomiczny wymiar pomocy.

Na podstawie przepisu artykułu 87, ustęp 3 TWE, bardzo trudno jest podjąć decyzję co do zgodności planowanej pomocy z zasadami Wspólnego Rynku, gdyż jest on bardzo ogólny, nie określa szczegółowego przeznaczenia pomocy, którą Komisja Europejska może uznać za dopuszczalną. Trudno również określić jakie są warunki dopuszczalności planowanej pomocy. Z tego względu Komisja Europejska interpretując przepis artykułu 87, ustęp 3 TWE, stworzyła szereg reguł i zasad dotyczących dopuszczalności różnych typów pomocy, a także jej przeznaczenia.

Zgodnie z ogólnymi zasadami stosowanymi przez Komisję Europejską, przy dokonywaniu oceny dopuszczalności danej pomocy, bierze ona pod uwagę następujące warunki:

- planowana pomoc musi przyczyniać się do osiągnięcia jednego z celów wspólnotowych, wskazanych w artykule 87, ustęp 3 TWE;
- planowana pomoc musi być niezbędna i zachęcać jej odbiorców do podejmowania takich działań przyczyniających się do realizacji celów wspólnotowych, które nie zostałyby podjęte przez te podmioty, gdyby nie fakt udzielenia pomocy;
- okres udzielania planowanej pomocy, jej intensywność i zakres (przedmiotowy oraz podmiotowy) muszą być proporcjonalne w stosunku do planowanych rezultatów społeczno-ekonomicznych pomocy.

Pomoc przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia (artykuł 87, ustęp 3, litera a TWE) oraz pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem (artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE) stanowią podstawę dopuszczalności tzw. pomocy regionalnej. Przepis artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE, ma zastosowanie do pomocy regionalnej, udzielanej pewnym regionom Unii Europejskiej, których PKB *per capita* jest niższy niż 75% średniego PKB *per capita* UE. W obecnym okresie programowania, który w przypadku nowych krajów członkowskich obejmuje lata 2004–2006, cały obszar Polski objęty jest pomocą regionalną podlegającą artykułowi 87, ustęp 3, litera a TWE. Podobne znaczenie posiada przepis artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE, który ma zastosowanie do pomocy ułatwiającej rozwój określonych przedsięwzięć gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych. Zawiera on dodatkowy warunek, którym jest zapewnienie niezmienności warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem – wymogu tego nie ma w przypadku pomocy udzielanej na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE. Podstawa prawna zawarta w artykule 87, ustęp 3, litera c TWE ma szerokie zastosowanie przy wyłączeniu spod zakazu pomocy mającej na celu wsparcie rozwoju różnych dziedzin: szkoleń, prac badawczo-rozwojowych w sektorze prywatnym. Ponadto, należy zaznaczyć, iż pomoc udzielana w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE jest znacznie niższa niż pomoc udzielana w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera a TWE (zobacz punkt 3.1).

Pomoc na realizację projektów o ogólnoeuropejskim znaczeniu lub na zapobieżenie poważnym zakłóceniom w gospodarkach państw członkowskich (artykuł 87, ustęp 3, litera b TWE) jest stosunkowo rzadko udzielana. Pomoc ta udzielana jest z przeznaczeniem na realizację dwóch typów projektów:

- projekty o ogólnoeuropejskim znaczeniu: np. budowa tunelu pod Alpami, pomoc udzielona przedsiębiorstwu lotniczemu Airbus – projekty takie obejmują międzynarodowe działania, w które zaangażowanych jest kilka krajów członkowskich;
- pomoc na zapobieżenie poważnym zakłóceniom w gospodarkach krajów członkowskich – dotyczy to sytuacji okresowych i wyjątkowych, które dotyczą

wszystkie kraje członkowskie, np. programy pomocowe realizowane w związku z kryzysem naftowym w latach 70., lub indywidualnych krajów, np. pomoc dla Grecji na rozwiązanie problemów w związku z kryzysem gospodarczym na początku lat 90.

Pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji we Wspólnocie w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem (artykuł 87, ustęp 3, litera d TWE) jest adresowana do ściśle określonej grupy przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność gospodarczą kulturalną lub w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Komisja Europejska stosuje bardzo restrykcyjne podejście w interpretowaniu przepisu artykułu 87, ustęp 3, litera d TWE. W kilku przypadkach Komisja zaakceptowała w oparciu o ten artykuł projekty pomocy wspierające realizację filmów i programów dokumentalnych.

Przepis artykułu 87, ustęp 3, litera e TWE stanowi, że za zgodne z zasadami Wspólnego Rynku mogą być uznane także inne kategorie pomocy określone w decyzji Rady podjętej większością kwalifikowaną na wniosek Komisji Europejskiej. Artykuł ten stanowi podstawę prawną do uznawania za dopuszczalną pomocy, która nie wpisuje się w kategorie zawarte w literach a–d artykułu 87, ustęp 3 TWE, ale z uwagi na zaistnienie określonych zjawisk społecznych lub gospodarczych jest uzasadniona (np. pomoc dla sektora stoczniowego i węglowego). Artykuł 87, ustęp 3, litera e TWE stosowany jest bardzo rzadko przy dopuszczaniu innych kategorii pomocy publicznej.

Komisja Europejska dokonując oceny dopuszczalności projektu pomocy publicznej w oparciu o artykuł 87, ustęp 3 TWE bierze również pod uwagę, czy dany projekt pomocy nie zakłada wspierania działalności eksportowej zakazanej przez Światową Organizację Handlu, wspierania przedsięwzięć, które są niezgodne z zasadami wspólnego rynku rolnego lub nie dotyczy udzielania wsparcia operacyjnego, które jest dopuszczalne wyłącznie w wyjątkowych przypadkach. Państwo członkowskie nie może udzielić pomocy publicznej dopóki nie uzyska od Komisji Europejskiej pozytywnej decyzji w sprawie wyłączenia projektu pomocy publicznej spod ogólnego zakazu (zobacz punkty 3.1 oraz 4).

3. Kategorie pomocy publicznej

W pewnych przypadkach generalny zakaz stosowania pomocy publicznej może być uchylony ze względu na nieznaczny wpływ na konkurencję i wymianę handlową pomiędzy krajami członkowskimi lub nadzwyczajne okoliczności społeczne lub ekonomiczne. Odstępstwa od generalnego zakazu stosowania pomocy publicznej zostały określone w Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską, a także w komunikatach, wytycznych i innych dokumentach Komisji Europejskiej, które określają tryb ich stosowania.

Z punktu widzenia udzielania pomocy publicznej przedsiębiorstwom najważniejsze znaczenie ma artykuł 87, ustęp 3, litery a oraz c TWE. Można wyróżnić trzy kategorie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom w oparciu o te przepisy: pomoc regionalna, pomoc horyzontalna oraz pomoc sektorowa. Najważniejszym kryterium, według którego daną pomoc można uznać za pomoc regionalną jest miejsce prowadzenia działalności gospodarczej – pomoc taką mogą otrzymać wyłącznie te podmioty, które prowadzą swoją działalność na obszarze charakteryzującym się niskim poziomem rozwoju gospodarczego w stosunku do sytuacji występującej w całej Unii Europejskiej. Pomoc horyzontalna o charakterze międzysektorowym kierowana jest do wszystkich przedsiębiorców (bez względu na to z jakiego sektora pochodzą lub gdzie prowadzą działalność gospodarczą), którzy otrzymując tego typu pomoc będą przyczyniali się do realizacji określonych celów przyświecających określonym typom pomocy horyzontalnej. Z kolei dopuszczalność pomocy sektorowej określana jest na podstawie przynależności danego przedsiębiorstwa do sektora, do którego pomoc ta jest adresowana. W ramach wyżej wymienionych kategorii, pomoc publiczna dopuszczalna jest na podstawie decyzji Komisji Europejskiej o krajowej mapie pomocy regionalnej, w oparciu o rozporządzenia o wyłączeniach blokowych, jako pomoc *de minimis*, jako pomoc notyfikowana (notyfikowane programy pomocowe, pomoc indywidualna) lub jako pomoc udzielana w oparciu o różnego rodzaju postanowienia Komisji Europejskiej w stosunku do poszczególnych sektorów przemysłowych objętych pomocą sektorową.

3.1. Pomoc regionalna w latach 2000–2006

Ogólne zasady udzielania pomocy regionalnej określone zostały w Wytycznych Komisji Europejskiej w sprawie krajowej pomocy regionalnej³, jednak aby pomoc regionalna mogła być udzielana w danym kraju członkowskim, niezbędnym jest przyjęcie krajowej mapy pomocy regionalnej.

Krajowa mapa pomocy regionalnej przygotowywana jest przez kraj członkowski, a następnie przyjmowana przez Komisję Europejską. Dokument ten określa w których regionach danego kraju członkowskiego dopuszcza się udzielnie pomocy regionalnej, a także maksymalną wysokość tej pomocy. Krajowa mapa pomocy regionalnej musi być zgodna z wytycznymi Komisji Europejskiej w sprawie krajowej pomocy regionalnej, co oznacza, że pułapy wsparcia dopuszczalne na podstawie krajowej mapy pomocy regionalnej⁴ nie mogą być wyższe niż te, które zostały wskazane w wytycznych.

Podstawowym celem pomocy regionalnej jest rozwój tych regionów Unii Europejskiej, które są najbardziej zacofane pod względem gospodarczym. Cel ten osiągany jest poprzez wspieranie inwestycji oraz tworzenie nowych miejsc pracy, a także promowanie ekspansji, modernizacji i dywersyfikacji działalności gospodarczej przedsiębiorstw funkcjonujących w regionach najmniej rozwiniętych.

Pomoc regionalna dopuszczalna jest na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litery a oraz c TWE. Artykuł ten dopuszcza udzielanie pomocy na rozwój gospodarczy i ułatwienie rozwoju regionów, a także na ułatwianie rozwoju pewnych form działalności. Pomoc regionalna jest uzależniona od prowadzenia działalności gospodarczej na obszarach gdzie interwencja państwa w postaci pomocy publicznej jest uzasadniona przez konieczność ułatwienia lub przyspieszenia rozwoju gospodarczego. Stanowi ona instrument służący zapewnieniu zrównoważonego rozwoju wszystkich regionów państw członkowskich UE.

W grudniu 1997 r. Komisja Europejska przyjęła wytyczne o pomocy regionalnej. Wytyczne te mają charakter ogólny i nie są aktem normatywnym w rozumieniu przepisów wspólnotowych. Zawierają one ogólny opis sposobu oceny przez Komisję Europejską dopuszczalności pomocy regionalnej i jej warunków.

Przepisy dotyczące udzielania pomocy regionalnej mają zastosowanie do wszystkich sektorów gospodarki z wyjątkiem produkcji, przetwarzania oraz marketingu produktów rolnych wymienionych w załączniku I TWE⁵, rybołówstwa i przemysłu węglowego. Ponadto, pomoc udzielana przedsiębiorstwom prowadzącym działalność go-

³ Guidelines on national regional aid, O.J., C 74, 10/03/1999.

⁴ W Polsce krajowa mapa pomocy regionalnej została przyjęta rozporządzeniem Rady Ministrów. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 września 2004 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, Dz.U. Nr 200, poz. 2050.

⁵ Zobacz załącznik 1 do niniejszej publikacji.

spodarczą w pewnych sektorach, jak motoryzacyjny, stalowy, stoczniowy, transportowy oraz włókien syntetycznych, regulowana jest również innymi, szczegółowymi przepisami Unii Europejskiej.

Jak już wspomniano, podstawą udzielania pomocy regionalnej w kraju członkowskim jest tzw. mapa pomocy regionalnej. Dokument ten przygotowany jest przez kraj członkowski, a następnie przyjmowany przez Komisję Europejską w formie decyzji określającej regiony kwalifikujące się do pomocy na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litery a oraz c TWE, a także okres obowiązywania mapy.

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej, pomoc regionalna nie może obejmować więcej niż 50% społeczeństwa Wspólnoty. Pomoc regionalna służy wspieraniu rozwoju regionów zacofanych, natomiast jej charakter determinowany jest jej przeznaczeniem:

- na inwestycje produkcyjne (początkowe – *initial investments*) lub
- na tworzenie nowych miejsc pracy powstających w związku z inwestycją.

Przy udzielaniu pomocy regionalnej stosowane są następujące kryteria ogólne⁶:

- a) pomoc musi być selektywna w takim sensie, że wsparcie udzielane jest na projekty konkurencyjne, które są wykonalne w średnim i długim okresie;
- b) pomoc powinna być udzielana degresywnie, co oznacza, że wraz z okresem realizacji projektu przestaje być udzielana, a projekt jest nadal rozwijany, jednak już bez udzielania wsparcia publicznego;
- c) pomoc powinna być udzielana w sposób przejrzysty;
- d) pomoc musi wiązać się z realizacją celów wspólnotowych, dzięki czemu ograniczane są negatywne efekty wiążące się z jej udzielaniem, wpływające na konkurencję na Jednolitym Rynku Europejskim oraz wspólny interes krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Pomoc regionalna udzielana na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE ma zastosowanie do pomocy publicznej przeznaczonej na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których występuje bardzo niski poziom życia lub regionów, w których występuje bardzo wysoki poziom bezrobocia. Pomoc regionalna udzielana w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera a TWE dotyczy regionów, które charakteryzują się bardzo niskim poziomem rozwoju gospodarczego w porównaniu do średniego poziomu PKB *per capita* UE. Do pomocy tej kwalifikują się tylko te obszary na poziomie NUTS II, w których wielkość PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest niższa niż 75% średniego PKB *per capita* UE. Taki sam status otrzymują te regiony, które kwalifikują się do objęcia wsparciem w ramach Celu 1 wspólnotowej polityki regionalnej w okresie programowania 2000–2006. Pomocą regionalną udzielaną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera a TWE objęta jest Polska.

⁶ *State Aid. A Guide for Public Bodies in Ireland*, Dublin 2003, s. 13.

Pomoc regionalna udzielana na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE ma zastosowanie do pomocy publicznej przeznaczonej na ułatwianie rozwoju niektórych przedsięwzięć gospodarczych lub niektórych regionów, jeśli taka pomoc nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnotowym interesem. Taki sam status otrzymują te regiony, które kwalifikują się do objęcia wsparciem w ramach Celu 2 wspólnotowej polityki regionalnej (wsparcie z funduszy strukturalnych) w latach 2000–2006. Przy kwalifikowaniu takich regionów (na poziomie NUTS III) pod uwagę brany jest poziom PKB *per capita*. Jeśli w danym regionie występuje niski poziom rozwoju gospodarczego, jednak wyższy niż 75% średniego PKB *per capita* UE, wówczas taki region kwalifikuje się do objęcia pomocą regionalną udzielaną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE. Ponadto, uwzględnia się zróżnicowanie rozwoju określonego regionu na tle danego kraju członkowskiego oraz całej Wspólnoty. Brak wyraźnego wskazania kryteriów kwalifikowania regionów do pomocy regionalnej udzielanej na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE pozwala na większą swobodę w określaniu jakiego rodzaju trudności ekonomiczne powinny charakteryzować dany region, aby mógł on zostać objęty wsparciem. Tym niemniej, ten typ pomocy regionalnej musi wpisywać się w strategię rozwoju regionalnego danego kraju członkowskiego. Z kolei pomoc musi być udzielana wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach i w ograniczonym zakresie.

Pomocą regionalną, udzielaną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE mogą być objęte również obszary, które charakteryzują się niską gęstością zaludnienia (12,5 osoby na 1 km²) oraz obszary najbardziej odległe.

Ze względu na to, że pomoc regionalna udzielana na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE powinna być ograniczona, Komisja Europejska zastrzegła w wytycznych, iż pomocą tą może być objęte maksymalnie 50% populacji danego kraju członkowskiego, która nie podlega pod zakres pomocy regionalnej udzielanej w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera a TWE.

Kwalifikowanie poszczególnych regionów do wsparcia w ramach pomocy regionalnej udzielanej na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE odbywa się w oparciu o przyjęte kryteria i wskaźniki ilościowe, notyfikowane Komisji Europejskiej zgodnie z procedurą notyfikacyjną (zobacz punkt 4). Jednocześnie, procedurze notyfikacyjnej podlega lista regionów, które będą objęte pomocą regionalną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE, wraz z proponowanymi intensywnościami wsparcia, zgodnie z propozycją kraju członkowskiego.

W celu zapewnienia wykonalności i ekonomicznej efektywności, minimalny wkład własny beneficjenta został określony na poziomie 25% kosztów kwalifikowanych projektu. Wkład ten nie powinien zawierać żadnego elementu pomocy publicznej. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy beneficjent otrzymał wsparcie w postaci niskooprocentowanej pożyczki lub gwarancji rządowej, zawierającej elementy pomocy publicznej.

Pomoc regionalna może przyjąć różnorodną formę: dotacje, pożyczki preferencyjne, zwolnienia z opodatkowania pożyczek, gwarancje rządowe, zwolnienia podatkowe, obniżenie obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne, sprzedaż dóbr ruchomych i nieruchomości po obniżonej cenie itd. Ponadto, aby otrzymać pomoc regionalną w ramach programu pomocowego beneficjent nie może rozpocząć realizacji projektu przed złożeniem wniosku o wsparcie.

Pomoc regionalna na inwestycje początkowe

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej, inwestycja początkowa oznacza inwestycję w środki trwałe związaną z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa lub realizacją w istniejącym przedsiębiorstwie działań polegających na dokonywaniu zasadniczych zmian produktu lub procesu produkcyjnego (poprzez racjonalizację, dywersyfikację lub modernizację). Wyłączone jest wsparcie na inwestycje odtworzeniowe – wsparcie na tego typu inwestycje podlega pod kategorię pomocy operacyjnej. Inwestycje w kapitał trwały podejmowane w formie zakupu (przejęcia) przedsiębiorstwa, które przestało prowadzić działalność gospodarczą lub które by przestało prowadzić działalność gospodarczą, gdyby nie zostało przejęte, są – zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej – uznawane za inwestycje początkowe, a tym samym kwalifikują się do objęcia pomocą regionalną.

Pomoc na inwestycje początkowe kalkulowana jest na podstawie wielkości intensywności pomocy regionalnej oraz wartości inwestycji. Innymi słowy wysokość pomocy regionalnej stanowi iloczyn intensywności pomocy i całkowitej wartości kosztów kwalifikowanych inwestycji. Koszty kwalifikowane obejmują różnorodne elementy inwestycji: grunty, budynki, wyposażenie, maszyny, a także pewne kategorie inwestycji niematerialnych. W przypadku dużych przedsiębiorstw inwestycje w wartości niematerialne i prawne kwalifikują się do 25% wartości całkowitych kosztów kwalifikowanych. Inwestycje te powinny ograniczać się do wydatków ponoszonych w związku z transferem technologii drogą nabycia praw patentowych, licencji, *know-how*, w tym nieopatentowanej wiedzy technicznej. Wydatki związane z inwestycjami w wartości niematerialne i prawne, które częściowo finansowane są ze środków unijnych, podlegają pewnym warunkom zapewniającym, że dana inwestycja pozostanie związana z regionem objętym pomocą regionalną (pozostanie w tym regionie) i nie będzie podlegała transferowi do innego regionu, szczególnie takiego, który nie jest objęty pomocą regionalną. W tym celu wytyczne wymieniają cztery kryteria, które muszą być spełnione, aby dana inwestycja w wartości niematerialne i prawne mogła uzyskać wsparcie w ramach pomocy regionalnej:

- inwestycja musi być wykorzystywana wyłącznie przez podmiot, który otrzymał pomoc regionalną,
- inwestycja stanowi zasób podlegający amortyzacji,

- inwestycja musi wiązać się z zakupem wartości niematerialnych i prawnych od stron trzecich na warunkach komercyjnych (po cenie rynkowej),
- zakupione wartości niematerialne i prawne muszą być zaliczone do majątku przedsiębiorstwa i pozostawać w przedsiębiorstwie otrzymującym pomoc regionalną przez przynajmniej pięć lat.

Intensywności pomocy regionalnej na inwestycje początkowe

Ze względu na duże zróżnicowanie w poziomie rozwoju gospodarczego, występujące pomiędzy regionami objętymi wsparciem na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE oraz tymi, które objęte są pomocą udzielaną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE, Komisja Europejska przyjęła pułapy dofinansowania faworyzujące najbiedniejsze regiony. W przypadku regionów objętych pomocą regionalną udzielaną na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE, standardowa intensywność pomocy regionalnej wynosi 50% kosztów kwalifikowanych. Pomoc ta wyrażana jest w ekwiwalencie dotacji netto (zobacz punkt 6). Regiony najbardziej odległe mogą otrzymać dodatkowo 15 punktów procentowych. Jeżeli PKB *per capita* regionu, który otrzymuje wsparcie regionalne na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE przekracza 60% średniego PKB *per capita* Unii Europejskiej, wówczas intensywność pomocy regionalnej nie może przekroczyć 40% kosztów kwalifikowanych. Natomiast w odniesieniu do regionów najbardziej odległych, intensywność pomocy została ustalona na poziomie 50% kosztów kwalifikowanych. Z kolei regiony objęte pomocą regionalną udzielaną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE mogą uzyskać wsparcie do 20% kosztów kwalifikowanych, również wyrażone w ekwiwalencie dotacji netto. Regiony najbardziej odległe oraz regiony o niskiej gęstości zaludnienia, które podlegają pod reżim artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE, mogą otrzymać dodatkowo 10 punktów procentowych wsparcia. Jeśli region objęty pomocą regionalną na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE charakteryzuje się wyższym PKB *per capita* i niższym poziomem bezrobocia, wówczas wsparcie obniżone jest do 10% kosztów kwalifikowanych oraz do 20% kosztów kwalifikowanych w przypadku, gdy region ten jest najbardziej odległy lub cechuje go niska gęstość zaludnienia. W wyjątkowych przypadkach, jeśli region podlegający pomocy regionalnej udzielanej w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE graniczy bezpośrednio z regionem lub regionami otrzymującymi pomoc na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE, może uzyskać wsparcie do 20% kosztów kwalifikowanych.

Jeśli wsparcie dotyczy małych i średnich przedsiębiorstw, wówczas powyższe intensywności pomocy regionalnej mogą być podwyższone o dalsze 15 punktów procentowych w przypadku pomocy udzielanej w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera a TWE oraz o 10 punktów procentowych, gdy pomoc udzielana jest na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE⁷.

⁷ Nie dotyczy przedsiębiorstw z sektora transportowego.

Intensywności pomocy regionalnej na inwestycje

	Duże przedsiębiorstwa		Przedsiębiorstwa małe i średnie (z wyjątkiem sektora transportowego)
	Pułap standardowy	Gdy PKB <i>per capita</i>	
Regiony objęte pomocą na podstawie art. 87.3 a TWE, w tym:	50% NGE	1) powyżej 60% średniego PKB <i>per capita</i> UE:	+ 15 pkt proc. GGE
		40% NGE	
a) regiony najbardziej odległe	65% NGE	50% NGE	+ 15 pkt proc. GGE
Regiony objęte pomocą na podstawie art. 87.3 c TWE, w tym:	20% NGE	2) powyżej średniego PKB <i>per capita</i> UE i gdy wyższy poziom zatrudnienia w regionie:	+ 10 pkt proc. GGE
		10% NGE	
a) regiony o niskiej gęstości zaludnienia	30% NGE	20% NGE	+ 10 pkt proc. GGE
b) regiony najbardziej odległe	30% NGE	20% NGE	+ 10 pkt proc. GGE
c) regiony graniczące z regionami objętymi pomocą na podstawie art. 87.3 a TWE	–	20% NGE	+ 10 pkt proc. GGE

Pomoc regionalna na tworzenie nowych miejsc pracy

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące pomocy regionalnej przewidują również udzielanie przedsiębiorstwom wsparcia na tworzenie nowych miejsc pracy w związku z inwestycją początkową⁸. Przedsiębiorstwo realizujące projekt inwestycyjny może uzyskać pomoc na utworzenie nowych miejsc pracy, jeśli zostały one utworzone w okresie 3 lat od zakończenia inwestycji. Nowe miejsca pracy można uznać za związane z daną inwestycją początkową, jeśli dotyczy aktywności zawodowej łączącej się bezpośrednio z tą inwestycją. W ciągu trzech lat od ukończenia inwestycji każde nowoutworzone miejsce pracy, które powstało w związku ze wzrostem zdolności produkcyjnych przedsiębiorstwa dzięki dokonanej inwestycji, należy uznać również za miejsce pracy powstałe w związku z inwestycją początkową. Koszty utworzenia takich miejsc pracy kwalifikują się do objęcia wsparciem. Zgodnie z wytycznymi, nie jest możliwe uzyskanie pomocy na utrzymanie zagrożonego miejsca pracy lub utworzenie nowego miejsca pracy bez dokonania nowych inwestycji.

Utworzenie nowych miejsc pracy oznacza przyrost netto zatrudnienia w danym przedsiębiorstwie, w porównaniu do sytuacji sprzed realizacji inwestycji początkowej. Jeśli w tym czasie nastąpiły jakiegokolwiek zwolnienia pracowników, wówczas należy odliczyć je od liczby nowoutworzonych miejsc pracy. Nowe miejsca pracy, na których utworzenie przedsiębiorca otrzymał pomoc regionalną, należy utrzymać przez minimum pięć lat od momentu ich utworzenia.

Dopuszczalna wielkość pomocy regionalnej na tworzenie nowych miejsc pracy łączących się z inwestycją początkową obliczana jest na podstawie wartości kosztów kwalifikowanych oraz intensywności pomocy regionalnej obowiązującej w regionie, w którym dany projekt inwestycyjny jest realizowany. Koszty kwalifikowane obejmują dwuletnie koszty wynagrodzenia osoby zatrudnionej, a więc koszty wynagrodzenia brutto oraz koszty składek na ubezpieczenie społeczne.

Istnieje możliwość łączenia pomocy na inwestycje i pomocy na zatrudnienie, jednak wielkość udzielonej pomocy nie może przekroczyć pułapu wsparcia zgodnego z krajową mapą pomocy regionalnej. Jednocześnie pułap udzielonego wsparcia będzie najwyższym możliwym pułapem, a więc najbardziej korzystnym z punktu widzenia przedsiębiorcy.

⁸ Liczba miejsc pracy obliczana jest na podstawie liczby rocznych jednostek pracy – pracownicy zatrudnieni na pełny etat, pracownicy zatrudnieni na część etatu, pracownicy tymczasowi stanowiący odpowiedni ułamek rocznej jednostki pracy.

Intensywności pomocy regionalnej na tworzenie nowych miejsc pracy w związku z realizowaną inwestycją

	Duże przedsiębiorstwa			Przedsiębiorstwa małe i średnie (z wyjątkiem sektora transportowego)
	Państwa standardowy	Regiony najbardziej odległe	Regiony o niskiej gęstości zaludnienia	
Regiony objęte pomocą na podstawie art. 87.3 a TWE				
a) gdy PKB <i>per capita</i> < 60% średniego PKB UE	50% NGE	65% NGE	50% NGE	+ 15 pkt proc. GGE
b) gdy PKB <i>per capita</i> od 60% do 75% średniego PKB UE	40% NGE	50% NGE	40% NGE	+ 15 pkt proc. GGE
Regiony objęte pomocą na podstawie art. 87.3 c TWE				
a) dla regionów gdzie PKB <i>per capita</i> i stopa zatrudnienia są wyższe od średniej UE	10% NGE	20% NGE	20% NGE	+ 10 pkt proc. GGE
b) standardowo	20% NGE	30% NGE	30% NGE	+ 10 pkt proc. GGE

Koszty kwalifikowane pomocy regionalnej

Jak już wspomniano, zgodnie z generalną zasadą, pomoc obliczana jest jako iloczyn intensywności pomocy w ujęciu procentowym i kosztów inwestycji, które obejmują wartości materialne (grunt, budynek, wyposażenie) oraz wartości niematerialne i prawne (wydatki związane z transferem technologii, np. zakup wyników prac badawczych). W przypadku gdy pomoc udzielana jest na utworzenie nowych miejsc pracy w związku z inwestycją, wówczas oblicza się ją jako iloczyn intensywności pomocy w ujęciu procentowym i kosztów dwuletniego wynagrodzenia brutto pracownika na nowym stanowisku, które zostało utworzone w związku z daną inwestycją. Pomoc regionalna wyrażana jest w wartościach brutto, a więc przed opodatkowaniem. Komisja Europejska przelicza notyfikowaną przez kraje członkowskie pomoc regionalną (która może być udzielana w różnej postaci) na ekwiwalent dotacji netto. Zabieg ten stosowany jest w celach porównawczych – w niektórych krajach dotacje udzielane przedsiębiorstwom stanowią dochód i uwzględniane są przy ustalaniu wysokości podatku dochodowego. Ekwiwalent dotacji netto nie uwzględnia podatku dochodowego, a więc dotacje wyrażone w wartościach netto stanowią instrument porównawczy dla Komisji Europejskiej. W ten sposób może ona ocenić wielkość wsparcia trafiającego do przedsiębiorstw w różnych krajach członkowskich.

Pomoc operacyjna

Pomoc operacyjna obejmuje wsparcie zwyczajowych kosztów związanych z działalnością przedsiębiorstwa, które nie są związane z żadnymi wydatkami kwalifikowanymi ujętymi w wytycznych lub rozporządzeniach KE (np. pomoc na pokrycie zwyczajowych kosztów pracy, kosztów transportu, obniżenia podatku, które nie są bezpośrednio związane z inwestycją lub utworzeniem miejsca pracy). Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące pomocy regionalnej wykluczają możliwość udzielania pomocy operacyjnej. Od tej generalnej zasady są pewne szczególne wyjątki dotyczące regionów objętych pomocą na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE. Komisja Europejska wskazuje, iż dopuszczalna jest pomoc operacyjna udzielana w regionach objętych wsparciem na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE, jeśli:

- a) jest uzasadniona ze względu na jej pozytywny wpływ na rozwój regionalny oraz charakter tego rozwoju (uzasadnienie przedstawiają kraje członkowskie zainteresowane udzielaniem pomocy operacyjnej),
- b) jej poziom jest proporcjonalny do przeszkód, które mają zostać przezwyciężone,
- c) jest ograniczona w czasie i stopniowo obniżana,
- d) nie jest przeznaczana na promocję eksportu.

Mapa pomocy regionalnej

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej, informacja o regionach kwalifikujących się do objęcia pomocą regionalną na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litery a oraz c TWE, a także o odpowiadających im intensywnościach pomocy na inwestycje początkowe oraz na tworzenie nowych miejsc pracy znajduje się w krajowej mapie pomocy regionalnej. Krajowa mapa pomocy regionalnej stanowi dokument na podstawie którego udzielane jest wsparcie regionalne. Kraje członkowskie przygotowują swoje mapy pomocy regionalnej, a następnie notyfikują je do Komisji Europejskiej. Komisja Europejska ocenia zgodność krajowych map pomocy regionalnej z wytycznymi dotyczącymi pomocy regionalnej i – jeśli są one zgodne – przyjmuje je w formie decyzji. Zwyczajowo okres obowiązywania krajowej mapy pomocy regionalnej pokrywa się z okresem programowania funduszy strukturalnych.

W okresie obowiązywania krajowej mapy pomocy regionalnej, kraje członkowskie mogą występować do Komisji Europejskiej z prośbą o jej modyfikację w związku ze znaczącą zmianą warunków społeczno-ekonomicznych. Zmiany te mogą dotyczyć intensywności pomocy oraz kwalifikujących się regionów, pod warunkiem, że włączenie nowych regionów jest równoważone wyłączeniem innych regionów o takiej samej populacji. Regiony, które w wyniku zmiany krajowej mapy pomocy regionalnej tracą status regionów podlegających pod pomoc na podstawie artykułu 87, ustęp

3, litera a TWE i zyskują status regionów objętych pomocą w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE, mogą być objęte tzw. okresem przejściowym. Oznacza to, że Komisja Europejska wyraża zgodę, aby w takich regionach intensywności pomocy były stopniowo redukowane, w ciągu dwóch lat w odniesieniu do pomocy operacyjnej oraz w ciągu czterech lat w odniesieniu do innej pomocy regionalnej. Data obowiązywania zmienionej mapy pomocy regionalnej jest identyczna z datą wygaśnięcia mapy pomocy regionalnej w pierwotnej wersji.

Polska mapa pomocy regionalnej

Jak już wspomniano, w każdym kraju członkowskim UE podstawą udzielania pomocy regionalnej jest tzw. mapa pomocy regionalnej danego kraju członkowskiego. Na poziomie wspólnotowym, mapy pomocy regionalnej krajów członkowskich przyjmowane są w formie decyzji Komisji Europejskiej. Również w przypadku Polski mapa pomocy regionalnej została przyjęta w formie decyzji Komisji Europejskiej, a następnie implementowana do prawa krajowego w drodze rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej⁹. Rozporządzenie to określa regiony, w których dopuszcza się udzielanie pomocy regionalnej, maksymalne intensywności pomocy na tych obszarach, a także rodzaje działalności gospodarczej, dla których udzielanie pomocy regionalnej jest niedozwolone. W Polsce obowiązuje jeden pułap standardowy pomocy regionalnej w wysokości 50% wartości kosztów kwalifikowanych dla projektów realizowanych przez duże przedsiębiorstwa oraz dwa pułapy obniżone: 40% i 30%. Pułapy obniżone obowiązują w powiatach miast Warszawy i Poznania (30%) oraz Gdyni, Gdańska, Sopotu, Krakowa i Wrocławia (40%) ze względu na ich wyższy poziom rozwoju gospodarczego w stosunku do pozostałych obszarów Polski.

Pułapy pomocy zgodnie z polską mapą pomocy regionalnej¹⁰

Poziom podregionu NTS 3 = NUTS III	Maksymalna intensywność pomocy regionalnej	
	Duże przedsiębiorstwa	Małe i średnie przedsiębiorstwa
Warszawa, Poznań	30%	45%
Wrocław, Kraków, Gdańsk-Gdynia-Sopot	40%	55%
Pozostałe podregiony	50%	65%

⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 września 2004 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, Dz.U. Nr 200, poz. 2049 i 2050.

¹⁰ Zobacz również załącznik 2 do niniejszej publikacji.

Powyższe intensywności pomocy regionalnej mogą ulec podwyższeniu o 15 punktów procentowych w przypadku udzielania pomocy regionalnej małemu lub średniemu przedsiębiorcy.

W rozporządzeniu Radym Ministrów w sprawie ustanowienia mapy pomocy regionalnej nie dokonuje się rozróżnienia pomiędzy intensywnością pomocy regionalnej brutto i netto. Z tego względu należy przyjąć, iż dopuszczalne intensywności wyrażane są w wartościach netto (a więc po uwzględnieniu podatku CIT). Wartości netto odzwierciedlają ile faktycznie wynosi maksymalne wsparcie, co stanowi jasną informację dla potencjalnych beneficjentów pomocy regionalnej.

Pomoc regionalna na duże projekty inwestycyjne

Wspólnotowe przepisy określające warunki udzielania pomocy regionalnej z przeznaczeniem na realizację dużych projektów inwestycyjnych mają na celu ograniczenie pomocy regionalnej dla dużych inwestycji, a także wyeliminowanie zagrożenia zniekształcenia konkurencji w związku z udzielaniem takiej pomocy. W tym celu Komisja Europejska w 1997 r. przyjęła przepisy dotyczące zasad udzielania pomocy regionalnej na duże inwestycje w formie Wspólnotowych wielosektorowych ram prawnych dotyczących pomocy regionalnej przeznaczonej na realizację dużych projektów inwestycyjnych¹¹, które jednocześnie zastąpiły obowiązujące dotąd Wspólnotowe ramy prawne dotyczące pomocy w przemyśle włókienniczym¹². W 2002 r. Komisja Europejska po raz kolejny zweryfikowała przepisy dotyczące udzielania pomocy regionalnej na duże projekty inwestycyjne. W dniu 13 lutego 2002 r. zostały przyjęte nowe Wielosektorowe ramy prawne dotyczące pomocy regionalnej przeznaczonej na realizację dużych projektów inwestycyjnych¹³. Z praktyki stosowania reguł zawartych w Wielosektorowych ramach prawnych z 1998 r. wynikało, że nie mają one istotnego znaczenia dla obniżenia dopuszczalnej wielkości pomocy do poziomu bilansującego negatywne skutki udzielania pomocy (co było celem tych zasad) w stosunku do skutków pozytywnych, jakimi są m.in. zmniejszenie bezrobocia, czy też podniesienie atrakcyjności danego regionu dla inwestorów. Okazało się, iż duże in-

¹¹ Wspólnotowe wielosektorowe ramy prawne dotyczące pomocy regionalnej przeznaczonej na realizację dużych projektów inwestycyjnych, O.J. C 107, 07/04/1998. Dokument ten obowiązywał od 1 września 1998 r. do 31 grudnia 2003 r. Pierwotnie miały być stosowane do końca 2001 r., jednak okres ich obowiązywania został wydłużony.

¹² Wspólnotowe ramy prawne dotyczące pomocy w przemyśle włókienniczym, SEC(71) 363 final, 1971.

¹³ Wspólnotowe wielosektorowe ramy prawne dotyczące pomocy regionalnej przeznaczonej na realizację dużych projektów inwestycyjnych, O.J. C 70, 19/03/2002. Dokument ten został poddany modyfikacji w 2003 r. w częściach dotyczących projektów inwestycyjnych w sektorach charakteryzujących się strukturalnymi problemami, przepisów przejściowych oraz zastosowania odpowiednich środków w rozumieniu artykułu 88, ustęp 1 TWE dotyczących sektorów motoryzacyjnego i włókien syntetycznych; Komunikat Komisji Europejskiej dotyczący modyfikacji Wielosektorowych ram prawnych dotyczących pomocy regionalnej przeznaczonej na realizację dużych projektów inwestycyjnych, O.J. C 263, 01/11/2003.

westycje wspierane na zasadach określonych w Wielosektorowych ramach z 1998 r. mają znikomy wpływ na rozwój regionu, w którym były realizowane. Z tego względu pojawiła się konieczność zaostrożenia warunków udzielania pomocy regionalnej na duże projekty inwestycyjne, zwiększenia przejrzystości przyznawania pomocy, a także uproszczenia oceny dopuszczalności pomocy i jej notyfikacji.

Nowe Wielosektorowe ramy prawne mają zastosowanie do pomocy regionalnej określonej w wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących pomocy regionalnej wspierającej inwestycje początkowe oraz tworzenie nowych miejsc pracy związanych z inwestycją początkową. Zasady określone w nowych Wielosektorowych ramach prawnych stosowane są również w odniesieniu do pomocy na duże inwestycje realizowane przez małe i średnie przedsiębiorstwa, jeśli projekty takie nie zostały wyłączone na podstawie rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 70/2001 (patrz punkt 3.2.1.1).

Zmiany i uproszczenia wprowadzone do nowych Wielosektorowych ram prawnych wiążą się przede wszystkim z przyjęciem bardziej restrykcyjnego podejścia przy udzielaniu pomocy regionalnej na duże projekty inwestycyjne. W celu uproszczenia istniejącego prawodawstwa w zakresie pomocy publicznej oraz ograniczenia obciążeń administracyjnych, Komisja Europejska połączyła kilka instrumentów wsparcia dużych projektów w jeden instrument zawarty w nowych Wielosektorowych ramach prawnych.

Zgodnie z nowymi Wielosektorowymi ramami prawnymi, dużym projektem inwestycyjnym¹⁴ będzie projekt, którego koszty kwalifikowane wynoszą więcej niż 50 milionów euro (MEUR). Powyżej tej kwoty ma zastosowanie mechanizm ograniczający wielkość dopuszczalnej pomocy regionalnej. Mechanizm ten polega na zmniejszaniu intensywności pomocy regionalnej wraz ze wzrostem wielkości kosztów kwalifikowanych inwestycji. Innymi słowy, dopuszczalne intensywności pomocy regionalnej dla dużych projektów inwestycyjnych uzależnione są nie tylko od dopuszczalnych pułapów określonych w krajowej mapie pomocy regionalnej, ale również od wartości kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą. Dla obliczenia dopuszczalnej pomocy regionalnej dla dużych projektów inwestycyjnych stosuje się następujący wzór:

$$\text{Maksymalny poziom wsparcia} = R * (50 + 0,50B + 0,34C)$$

gdzie:

R – oznacza intensywność pomocy zgodnie z krajową mapą pomocy regionalnej,

B – oznacza wartość wydatków kwalifikowanych w przedziale od 50 MEUR do 100 MEUR,

C – oznacza wartość wydatków kwalifikowanych powyżej 100 MEUR.

¹⁴ Przez projekt inwestycyjny należy rozumieć inwestycję określoną w wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących pomocy regionalnej. Projekt inwestycyjny w tym znaczeniu obejmuje wszystkie inwestycje w środki trwałe w danym zakładzie, realizowane przez jeden lub więcej podmiotów w okresie trzech lat od rozpoczęcia pierwszej inwestycji początkowej. Zakład oznacza połączone ze sobą pod względem ekonomicznym środki trwałe, spełniające ściśle określone funkcje techniczne i połączone ze sobą fizycznie lub funkcjonalnie dla jasno określonego celu.

Mechanizm obliczania dopuszczalnej intensywności pomocy regionalnej na duże projekty inwestycyjne

Koszt kwalifikowany inwestycji	Intensywność pomoc
Do 50 MEUR	100% intensywności pomocy regionalnej
Do 100 MEUR	100% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>do wysokości 50 MEUR</u> oraz 50% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>znajdujących się w przedziale od 50 MEUR do 100 MEUR</u>
Powyżej 100 MEUR	100% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>do wysokości 50 MEUR</u> 50% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>znajdujących się w przedziale od 50 MEUR do 100 MEUR</u> oraz 34% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>przekraczających 100 MEUR</u>

Maksymalne, dopuszczalne intensywności pomocy regionalnej dla indywidualnie notyfikowanego dużego projektu inwestycyjnego mogą być zwiększone poprzez przemnożenie ustalonego pułapu pomocy (zgodnie z wyżej przedstawioną metodą) przez współczynnik w wysokości 1,15. Możliwość ta dotyczy jedynie tych projektów, które są współfinansowane ze środków funduszy strukturalnych jako duże projekty w rozumieniu artykułu 25¹⁵ Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych. Przy czym udział współfinansowania ze środków funduszy strukturalnych w całkowitej wielkości środków publicznych przeznaczonych na wsparcie dla danego dużego projektu inwestycyjnego powinien wynieść co najmniej 10%, jeżeli projekt zlokalizowany jest w regionie objętym wsparciem na podstawie arty-

¹⁵ Zgodnie z treścią tego artykułu, fundusze strukturalne mogą finansować wydatki dotyczące dużych projektów, to jest takich, które obejmują ekonomicznie niepodzielną serię prac, spełniających ściśle określoną funkcję techniczną i posiadających jasno określone cele oraz których całkowity koszt służący do określenia wkładu funduszy (tj. koszt kwalifikowany) przekracza 50 MEUR. Przykłady dużych projektów finansowanych z funduszy strukturalnych: budowa metra w Porto, budowa autostrady A49 Sewilla-granica portugalska, rozbudowa lotniska w Salonikach, budowa gazociągu Gormanstown – Antrim (Irlandia), modernizacja szpitala Agioi Anargyroi w Grecji. Pod. za Agnieszka Jankowska, Tomasz Kierzkowski, Robert Knopik, *Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej. Komentarz do rozporządzenia Rady Unii Europejskiej Nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2005, s. 229.

kułu 87, ustęp 3, litera c TWE. W przypadku regionów objętych pomocą regionalną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera a TWE udział ten powinien wynieść przynajmniej 25%.

PRZYKŁAD

Wartość inwestycji wynosi 100 MEUR w obszarze gdzie dopuszczalny pułap wsparcia wynosi 50%. W takim przypadku należy wyliczyć wartość należnej dotacji w następujący sposób:

$$R = (50 \text{ MEUR} * 50\%) + (50 \text{ MEUR} * (50\%*1/2)) = 25 \text{ MEUR} + 12.5 \text{ MEUR} = 37.5 \text{ MEUR}$$

Jeśli projekt zrealizowano na obszarze objętym Funduszem Spójności wtedy wielkość maksymalnego wsparcia wyniesie:

$$37.5 \text{ MEUR} * 1,15 = 43.125 \text{ MEUR}$$

W każdym przypadku udzielania pomocy regionalnej na duże projekty inwestycyjne sprawdza się czy spełnione zostały kryteria określone w Wielosektorowych ramach prawnych oraz Wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących pomocy regionalnej. W odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw realizujących duży projekt inwestycyjny, pod uwagę brane są również przepisy rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 70/2001 o pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw. Również każdorazowo, gdy kraj członkowski dokonuje indywidualnej notyfikacji dużej inwestycji regionalnej, a zaproponowana wysokość wsparcia przekracza maksymalną dopuszczalną pomoc, którą dany projekt inwestycyjny o wartości 100 mln euro może otrzymać na podstawie powyżej wskazanej metody obliczania dopuszczalnej intensywności pomocy regionalnej na duże projekty inwestycyjne. Indywidualnie notyfikowane duże projekty inwestycyjne nie będą kwalifikowały się do uzyskania pomocy regionalnej w dwóch następujących przypadkach:

- a) udział sprzedaży beneficjenta pomocy w całkowitej sprzedaży danego produktu na rynku przekracza 25% przed rozpoczęciem inwestycji lub będzie przekraczać 25% po zakończeniu inwestycji¹⁶,
- b) beneficjent pomocy w wyniku realizacji projektu inwestycyjnego osiągnie zdolności produkcyjne pozwalające na zaspokojenie popytu rynkowego na dany produkt w wysokości przekraczającej 5% jego wielkości. Jeśli średnioroczna stopa wzrostu rzeczywistej konsumpcji danego produktu w ciągu ostatnich pięciu lat przekracza średnioroczną stopę wzrostu PKB krajów należących do Europej-

¹⁶ Jeśli projekt inwestycyjny będzie dotyczył wytwarzania półproduktów, a znaczna ich część nie będzie sprzedawana bezpośrednio konsumentom na rynku, wówczas przez dany produkt należy rozumieć produkt finalny.

skiego Obszaru Gospodarczego, wówczas powyższy wymóg nie ma zastosowania przy ocenie dopuszczalności pomocy.

Wielosektorowe ramy prawne będą obowiązywały do dnia 31 grudnia 2009 r. Komisja Europejska przed tą datą dokona oceny Wielosektorowych ram prawnych, która może skutkować wprowadzeniem określonych zmian.

3.1.1. Pomoc regionalna w latach 2007–2013

W lipcu 2005 r. Komisja Europejska opublikowała projekt Wytycznych dotyczących pomocy regionalnej na lata 2007–2013. Dokument ten będzie obowiązywał od 1 stycznia 2007 r. do 31 grudnia 2013 r., a więc czas jego obowiązywania będzie pokrywał się z następną perspektywą finansową funduszy strukturalnych. Jest to kolejna wersja Wytycznych, nad którymi prace trwają od zeszłego roku. W toku konsultacji z krajami członkowskimi pod koniec 2005 r. ma powstać ostateczna wersja Wytycznych, które są niezbędne dla konstruowania krajowych map pomocy regionalnej, a następnie dla udzielania przedsiębiorcom pomocy regionalnej.

Wyłączenia sektorowe

Zgodnie z projektem, Wytyczne nie będą miały zastosowania dla sektorów rybołówstwa i węglowego, produkcji stali oraz włókien syntetycznych, a także produkcji artykułów rolnych wymienionych w załączniku I do Traktatu. Zasady dotyczące pomocy regionalnej będą stosowane przy udzielaniu pomocy przedsiębiorstwom, których działalność gospodarcza polega na przetwarzaniu i marketingu produktów wymienionych w załączniku I do Traktatu (w zakresie określonym przez Komisję Europejską). Zastosowanie wytycznych dotyczących pomocy regionalnej dla przedsiębiorstw z sektorów transportowego i stoczniowego może zostać całkowicie lub częściowo ograniczone.

Pomoc na inwestycje początkowe

Pomoc regionalna będzie udzielana na inwestycje początkowe. Dla potrzeb Wytycznych, inwestycja początkowa będzie oznaczała inwestycję w kapitał trwały, wiążącą się z:

- utworzeniem przedsiębiorstwa,
- rozwinięciem działalności istniejącego przedsiębiorstwa,

- dywersyfikacją produkcji istniejącego przedsiębiorstwa poprzez stworzenie nowego produktu,
- wprowadzeniem znaczącej zmiany w procesie produkcji istniejącego przedsiębiorstwa.

Inwestycja w kapitał trwały dokonana przez niezależnego inwestora i polegająca na przejęciu przedsiębiorstwa, które zaprzestało prowadzenia działalności gospodarczej, lub które by zaprzestało prowadzić działalność gospodarczą, gdyby nie zostało przejęte przez inny podmiot, również uznawana będzie za inwestycję początkową.

W nowym okresie obowiązywania Wytycznych będzie stosowana taka sama zasada co do kwalifikowania kosztów inwestycji. Zgodnie z tą zasadą, pomoc regionalna będzie obliczana na podstawie kosztów związanych z inwestycjami materialnymi oraz niematerialnymi i poniesionych w wyniku realizacji projektu polegającego na dokonaniu inwestycji początkowej lub w odniesieniu do kosztów płacy poniesionych w związku z utworzeniem nowych miejsc pracy.

Wniosek o pomoc regionalną będzie musiał być przedłożony przed rozpoczęciem realizacji projektu, jeśli koszty mają kwalifikować się do objęcia wsparciem. Kraj członkowski będzie zobowiązany podjąć decyzję odnośnie udzielenia wsparcia w ciągu 12 miesięcy od przedłożenia wniosku, jednak nie później niż po 6 miesiącach od rozpoczęcia realizacji projektu. W każdym programie pomocowym udzielania pomocy regionalnej należy uwzględnić te dwa wymogi.

Minimalny udział beneficjenta został ustalony (jak poprzednio) na poziomie 25% kosztów kwalifikowanych projektu. Wkład ten nie będzie mógł być pokryty z innych źródeł publicznych, za wyjątkiem takich instrumentów wsparcia jak pożyczki lub gwarancje rządowe, które zawierają elementy pomocy publicznej.

Po uzyskaniu wsparcia w formie pomocy regionalnej na realizację projektu, beneficjenci będą zobowiązani do utrzymania inwestycji w danym regionie przez okres przynajmniej 5 lat. Zasada ta nie obowiązuje przy zastępowaniu linii produkcyjnych lub wyposażenia, które stają się przestarzałe w ciągu tych pięciu lat w związku z szybkimi zmianami technologii, pod warunkiem, że beneficjent utrzyma swoją działalność gospodarczą w danym regionie w wymaganym okresie. Jeśli z kolei pomoc została udzielona na utworzenie nowych miejsc pracy w związku z konkretną inwestycją, wówczas beneficjent będzie zobowiązany do utrzymania tych miejsc pracy przez okres przynajmniej 5 lat od utworzenia danego miejsca pracy. Ponadto, deklarowane miejsca pracy beneficjent będzie musiał uzupełnić w ciągu 3 lat od zakończenia danej inwestycji. W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw kraje członkowskie będą mogły ograniczyć wymóg pięcioletniego utrzymania inwestycji lub utworzenia nowych miejsc pracy do okresu co najmniej trzyletniego. Jest to nowa zasada, gdyż w aktualnych Wytycznych wymóg utrzymywania produktu projektu przez co najmniej pięć lat dotyczy wszystkich przedsiębiorstw, bez względu na wielkość.

Komisja Europejska wprowadziła uproszczenie w zakresie stosowania ekwiwalentów dotacji (aktualnie wyrażanych w wartościach netto i brutto), a więc instrumentu pozwalającego przeliczać wielkość wsparcia udzielanego w różnych formach (pożyczki, kredyty, zwolnienia, ulgi) na dotację – co istotnie ułatwia porównywanie wartości udzielanej pomocy publicznej. Projekt Wytycznych zakłada, że od 2007 r. intensywność wsparcia będzie wyrażana wyłącznie w ekwiwalencie dotacji brutto (zdyskontowana wartość wsparcia wyrażona jako procent zdyskontowanej wartości kwalifikujących się kosztów inwestycji).

Projekt Wytycznych przedstawiony przez Komisję Europejską zakłada istotne zmiany co do dopuszczalnych intensywności pomocy regionalnej. Zgodnie z aktualnymi Wytycznymi kraje członkowskie zobowiązane są stosować jeden standardowy pułap wsparcia w wysokości 50% kosztów kwalifikowanych dla krajów i regionów objętych wsparciem na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE oraz 20% kosztów kwalifikowanych dla krajów i regionów otrzymujących pomoc w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE. Dodatkowo, w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, standardowe intensywności pomocy można zwiększyć o odpowiednio 20 i 10 punktów procentowych. Ponadto, występuje kilka innych intensywności pomocy zróżnicowanych ze względu na szczególne sytuacje występujące w niektórych regionach.

W nowych Wytycznych Komisja Europejska zaproponowała trzy różne intensywności pomocy dla krajów i regionów objętych wsparciem na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE, których wielkość uzależniona jest od poziomu PKB *per capita* w stosunku do średniego PKB *per capita* całej Unii Europejskiej (UE25). Z kolei kraje i regiony podlegające pod artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE, będą mogły udzielać pomocy regionalnej w wysokości od 10% do 30% kosztów kwalifikowanych, w zależności od tego, czy są to kraje lub regiony, które dotknął tzw. efekt statystyczny lub charakteryzują się niskim poziomem zaludnienia lub nie należą do żadnej z tych kategorii, jednak ich poziom rozwoju gospodarczego jest niższy od średniego poziomu rozwoju gospodarczego Unii Europejskiej i Komisja Europejska uznała, że powinny mieć możliwość udzielania pomocy regionalnej, lecz w ograniczonym zakresie (są to tzw. pozostałe regiony objęte artykułem 87, ustęp 3, litera c TWE – zgodnie z nowymi Wytycznymi kraje członkowskie, które tracą status krajów objętych artykułem 87, ustęp 3, litera c TWE będą korzystały z tzw. mechanizmu ochronnego, zgodnie z którym kraj członkowski nie może utracić prawa do udzielania pomocy regionalnej dla więcej niż 50% ludności, które do tej pory korzystały z tej pomocy). W odniesieniu do wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, Komisja Europejska zaproponowała rozgraniczenie dodatkowej pomocy dla małych przedsiębiorstw (+ 20 punktów procentowych) oraz dla średnich przedsiębiorstw (+ 10 punktów procentowych).

Intensywności pomocy regionalnej w latach 2000–2006 oraz 2007–2013

Przedsiębiorstwa	2000–2006		PROJEKT KOMISJI EUROPEJSKIEJ 2007–2013			
	Duże	Małe i średnie	Duże	Średnie	Małe	
Regiony objęte pomocą na podstawie art. 87.3 a TWE (standardowy pułap); >75% średniego PKB per capita UE (na poz. NUTS II)	50% NGE (+ dwa pułapy obniżone w Polsce)	+ 15 pkt proc. GGE				
Regiony, kt. PKB per capita w stosunku do średniego PKB UE stanowi:						
a) 45% i mniej				50%	+ 10 pkt proc.	+ 20 pkt proc.
b) od 45% do 60%				40%	+ 10 pkt proc.	+ 20 pkt proc.
c) od 60% do 75%			30%	+ 10 pkt proc.	+ 20 pkt proc.	
Regiony objęte pomocą na podstawie art. 87.3 c TWE; <75% średniego PKB per capita UE						
– efekt statystyczny	20% NGE (10% gdy PKB pow. średniego poziomu UE)	+ 10 pkt proc. GGE	30%–20%	+ 10 pkt proc.	+ 20 pkt proc.	
– regiony o niskiej gęstości zaludnienia	30% NGE (20% gdy PKB powyżej średniego poziomu UE)	+ 10 pkt proc. GGE	15%	+ 10 pkt proc.	+ 20 pkt proc.	
– pozostałe regiony objęte art. 87.3c	10%–20%	+ 10 pkt proc. GGE	10%–15%	+ 10 pkt proc.	+ 20 pkt proc.	
Regiony najbardziej odległe (peryferyjne)	50%–65%	+ 10% GGE	30%–50%	+ 10 pkt proc.	+ 20 pkt proc.	

Zgodnie z projektem Wytycznych, w latach 2007–2013 do pomocy regionalnej będą kwalifikowały się następujące kategorie kosztów:

- 1) koszty związane z zakupem gruntów, budynków, instalacji przemysłowych oraz maszyn, za wyjątkiem wyposażenia transportowego (aktywa ruchome), w przypadku przedsiębiorstw z sektora transportowego,
- 2) w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw koszty studiów przygotowawczych i konsultacji związane z inwestycją do 50% wartości wsparcia,
- 3) w przypadku przejęcia przedsiębiorstwa, wyłącznie koszty zakupu aktywów od strony trzeciej (transakcje na zasadach rynkowych),
- 4) koszty związane z nabyciem aktywów innych niż grunty czy budynki w formie leasingu (przynajmniej na 5 lat, z obowiązkiem przejęcia praw własności w momencie wygaśnięcia umowy leasingu),
- 5) za wyjątkiem projektów małych i średnich przedsiębiorstw oraz przejęcia przedsiębiorstwa, aktywa powinny być nowe,
- 6) w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, koszty inwestycji w aktywa niematerialne, które związane są z transferem technologii poprzez nabycie praw do patentów, licencji, *know-how* lub nieopatentowanej wiedzy technicznej. W przypadku dużych przedsiębiorstw, ww. koszty do 50% wartości wydatków kwalifikowanych projektu.

W przypadku, gdy pomoc obliczana jest na podstawie kosztów utworzenia nowych miejsc pracy, pod uwagę będzie brana liczba nowych miejsc pracy netto w porównaniu do ostatnich 12 miesięcy, koszty wynagrodzenia osób zatrudnionych oraz odpowiednia intensywność pomocy dla inwestycji początkowych.

Wsparcie dużych projektów inwestycyjnych

Komisja Europejska zaproponowała, aby w latach 2007–2013 Wytyczne dotyczące pomocy regionalnej zawierały postanowienia dotyczące udzielania wsparcia regionalnego na duże projekty inwestycyjne (aktualnie postanowienia te zawarte są w odrębnym dokumencie – wspólnotowych Wielosektorowych ramach prawnych; zobacz punkt 4.1 Pomoc regionalna w latach 2000–2006).

Zgodnie z projektem nowych Wytycznych duży projekt inwestycyjny będzie oznaczał inwestycję początkową, której koszty kwalifikowane przekraczają 50 mln euro. Projekty, których koszty kwalifikowane przekraczają 100 mln euro, każdorazowo będą notyfikowane Komisji Europejskiej. W przypadku projektów, których koszty kwalifikowane przekraczają 50 mln euro, ale są niższe niż 100 mln euro, kraje członkowskie będą przysyłały Komisji Europejskiej informację na standardowym formularzu w ciągu 20 dni roboczych od udzielenia pomocy. Informacje o dużych projektach będą przechowywane przez 10 lat od dnia udzielenia pomocy.

Zasady udzielania wsparcia na duże projekty inwestycyjne nie uległy zmianie i są następujące

Koszt kwalifikowany inwestycji	Intensywność pomoc
Do 50 MEUR	100% intensywności pomocy regionalnej
Od 50 do 100 MEUR	100% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>do wysokości 50 MEUR</u> oraz 50% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>znajdujących się w przedziale od 50 MEUR do 100 MEUR</u>
Powyżej 100 MEUR	100% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>do wysokości 50 MEUR</u> 50% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>znajdujących się w przedziale od 50 MEUR do 100 MEUR</u> oraz 34% intensywności pomocy regionalnej dla kosztów kwalifikowanych <u>przekraczających 100 MEUR</u>

Wsparcie dla nowopowstających przedsiębiorstw¹⁷

Projekt Wytucznych w sprawie pomocy regionalnej wprowadza nowy instrument wsparcia dla przedsiębiorstw, który ma zachęcić do tworzenia nowych podmiotów. Instrument ten dotyczy wyłącznie małych przedsiębiorstw. Komisja Europejska będzie akceptowała programy pomocowe, w ramach których małe przedsiębiorstwa będą mogły otrzymać do 3 mln euro w regionach objętych wsparciem na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE, lub 2 mln euro w regionach objętych artykułem 87, ustęp 3, litera c TWE. Dodatkowo, małe przedsiębiorstwa, które prowadzą działalność gospodarczą na obszarach, których PKB *per capita* jest niższy niż 50% średniego PKB *per capita* UE25 lub gdzie występuje niski poziom zaludnienia lub na małych wysepkach, których populacja nie przekracza 5000 osób, wsparcie może ulec zwiększeniu o 1 mln euro.

Pomoc będzie pokrywała koszty poniesione w związku z utworzeniem i rozwojem małego przedsiębiorstwa w ciągu pierwszych pięciu lat. Koszty kwalifikowane obejmują koszty: pracy, amortyzacji, odsetek od zewnętrznego finansowania, dywidend z zaangażowanego kapitału własnego (z uwzględnieniem stopy referencyjnej), opłat za wynajem i leasing wyposażenia, energii, wody, ogrzewania, a także podatki i opłaty administracyjnych, z wyłączeniem podatku VAT. Ponadto, przedsiębiorstwa nowopowstające będą mogły korzystać z pomocy na inwestycje początkowe.

¹⁷ W późniejszym terminie Komisja Europejska zadecyduje czy ten instrument pozostanie w wytycznych dotyczących pomocy regionalnej, czy zostanie włączony do zasad dotyczących pomocy horyzontalnej.

W przypadku udzielania nowopowstającym przedsiębiorstwom pomocy na pokrycie wyżej wymienionych kosztów, intensywność pomocy regionalnej nie może przekroczyć:

- 25% kosztów kwalifikowanych w obszarach objętych artykułem 87, ustęp 3, litera c TWE w ciągu 3 pierwszych lat od utworzenia przedsiębiorstwa, a następnie 15% kosztów kwalifikowanych,
- 35% kosztów kwalifikowanych w obszarach objętych artykułem 87, ustęp 3, litera a TWE w ciągu 3 pierwszych lat od utworzenia przedsiębiorstwa, a następnie 25% kosztów kwalifikowanych.

3.2. Pomoc horyzontalna

Dopuszczalność udzielania pomocy horyzontalnej nie jest uzależniona od obszaru objętego tego typu pomocą (lokalizacja działalności gospodarczej beneficjenta), lecz od celów, jakie mają być osiągnięte w wyniku jej udzielenia. Pomoc horyzontalna udzielana jest również bez względu na sektor, do którego należy przedsiębiorstwo, co oznacza, że wszystkie przedsiębiorstwa z różnych branż (poza szczególnie określonymi wyjątkami) mogą ubiegać się o ten typ pomocy. Te dwie specyficzne cechy pomocy horyzontalnej odróżniają ją od innych kategorii pomocy: regionalnej i sektorowej.

Wyróżnia się sześć kategorii pomocy horyzontalnej:

- na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,
- na badania i rozwój,
- na ochronę środowiska,
- na zatrudnienie,
- na szkolenia,
- na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji.

Z powyższych sześciu kategorii pomocy horyzontalnej, trzy zostały wyłączone spod obowiązku notyfikacji nałożonego na kraje członkowskie artykułem 88 TWE (zobacz punkt 4). Podstawę prawną dopuszczenia udzielania tych kategorii pomocy horyzontalnej bez konieczności stosowania procedury notyfikacyjnej stanowi artykuł 89 TWE.

Artykuł 89 TWE

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacjach z Parlamentem Europejskim, może wydać wszelkie właściwe rozporządzenia w celu zastosowania artykułów 87 i 88, a w szczególności może określić warunki stosowania artykułu 88 ustęp 3 i kategorie pomocy zwolnione z tej procedury.

W oparciu o przepis artykułu 89 TWE, Rada wydała rozporządzenie nr 994/1998 dotyczące zastosowania artykułów 87 i 88 TWE do pewnych kategorii pomocy horyzontalnej¹⁸. W rozporządzeniu tym wymieniono następujące kategorie pomocy horyzontalnej, do których odnosi się wspomniane rozporządzenie Rady:

- a) pomoc na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,
- b) pomoc na prace badawczo-rozwojowe,
- c) pomoc na ochronę środowiska,
- c) pomoc na zatrudnienie,
- d) pomoc na szkolenia,
- e) pomoc zgodna z zaakceptowaną przez Komisję Europejską krajową mapą pomocy regionalnej,
- f) pomoc *de minimis* (pomoc, która nie spełnia wszystkich kryteriów zawartych w przepisie artykułu 87 TWE, jednak z uwagi na jej ograniczoną wielkość uznawana jest za pomoc publiczną, która nie narusza konkurencji)¹⁹.

Bazując na przepisach rozporządzenia Rady nr 994/1998 (artykuł 1, ustęp 1), Komisja Europejska ma możliwość przyjęcia specyficznych aktów prawnych dotyczących wybranych kategorii pomocy horyzontalnej wskazanych w tym rozporządzeniu. Są to tak zwane rozporządzenia o wyłączeniach blokowych (grupowych), w myśl których określone przypadki udzielania pomocy nie muszą być objęte procedurą notyfikacji Komisji Europejskiej, jeśli spełnione są ściśle określone warunki wskazane w tych rozporządzeniach. Za spełnienie tych warunków odpowiedzialność ponoszą kraje członkowskie.

¹⁸ Council Regulation EC No 994/1998 of 7 May 1998 on the application of Articles 92 and 93 of the Treaty establishing the European Community to certain categories of horizontal State aid, OJ L 142/1, 14.05.98. Ponadto, rozporządzenie 994/1998 wyłącza spod obowiązku notyfikacji pomoc, która jest zgodna z zatwierdzonymi przez Komisję Europejską krajowymi mapami pomocy regionalnej, stanowiącymi podstawę udzielania pomocy regionalnej.

¹⁹ Pomoc *de minimis* – zobacz punkt 3.4.

Artykuł 1, ustęp 1 Rozporządzenia Rady nr 994/1998

Komisja może w formie rozporządzenia przyjętego zgodnie z procedurą określoną w art. 8 niniejszego rozporządzenia oraz zgodnie z art. 87 TWE, stwierdzić, iż następujące kategorie pomocy powinny być zgodne z zasadami wspólnego rynku i nie powinny podlegać obowiązkowi notyfikacji zgodnie z art. 88.3 TWE.

Do chwili obecnej Komisja Europejska wydała trzy rozporządzenia o wyłączeniach blokowych dotyczące wsparcia na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, na zatrudnienie oraz na szkolenia. Pozostałe kategorie pomocy horyzontalnej regulowane są wytycznymi Komisji Europejskiej.

3.2.1. Wyłączenia grupowe

Jak już wcześniej wspomniano, pewne kategorie pomocy horyzontalnej podlegają pod tzw. instytucję wyłączeń blokowych (grupowych). Oznacza to, że w pewnych przypadkach kraje członkowskie nie muszą uruchamiać procedury notyfikacyjnej, jeśli dany program pomocowy lub pomoc *ad hoc* spełniają wszystkie warunki wskazane w rozporządzeniu o wyłączeniu blokowym. Wówczas Komisja Europejska przyjmuje, iż dana pomoc nie narusza konkurencji w stopniu wymagającym szczególnej kontroli *ex ante*. Warunki te dotyczą przede wszystkim ścisłych zasad odnośnie kumulacji pomocy (zobacz punkt 5) oraz zachowania wyznaczonych intensywności pomocy (maksymalnych pułapów wsparcia).

Podstawę prawną dla rozporządzeń o wyłączeniach blokowych stanowi artykuł 1 rozporządzenia Rady nr 994/1998. W artykule tym zawarta jest delegacja dla Komisji Europejskiej dla opracowywania projektów rozporządzeń, które wyznaczają kategorie pomocy horyzontalnej uznawane za zgodne ze wspólnym rynkiem i nie podlegające procedurze notyfikacyjnej, o której mowa w artykule 88 ustęp 3 TWE.

Rozporządzenia blokowe Komisji Europejskiej dotyczące wszystkich wskazanych przez Radę kategorii pomocy horyzontalnej (poza pomocą *de minimis*) powinny określać następujące elementy:

- cel pomocy,
- kategorie beneficjentów,
- dopuszczalne intensywności pomocy w stosunku do kosztów kwalifikowanych lub maksymalną wartość pomocy wyrażoną kwotowo,

- zasady dotyczące kumulowania pomocy,
- zasady dotyczące monitorowania pomocy.

Ponadto, we wspomnianych rozporządzeniach Komisja Europejska może wskazać także pułapy lub inne warunki dotyczące notyfikowania pomocy *ad hoc*, wyłączyć pewne sektory spod zakresu podmiotowego rozporządzenia, a także ustalić dodatkowe warunki dopuszczalności pomocy objętej wyłączeniem.

Programy pomocowe lub projekty pomocy *ad hoc* powinny zawierać wyraźne odniesienie do rozporządzenia o wyłączeniu blokowym, na podstawie którego będzie udzielane wsparcie oraz wszystkie wymienione w nim warunki. Dzięki tym wymogom Komisja Europejska ma pewność, że udzielanie pomocy na podstawie rozporządzeń wyłączających nie osłabia procesu monitorowania udzielanej pomocy publicznej.

3.2.1.1. Pomoc na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw

Podstawą dopuszczalności pomocy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw jest artykuł 87 ustęp 3 litera c TWE. Zgodnie z treścią tego artykułu, dopuszczalna jest pomoc ułatwiająca rozwój pewnych form działalności, o ile nie zmienia warunków wymiany w zakresie naruszającym interes wspólnotowy. Pomoc taka nie powinna mieć wyłącznie na celu redukcji kosztów operacyjnych, jakie przedsiębiorstwo ponosi w związku z prowadzeniem działalności, natomiast jej wielkość powinna być proporcjonalna do efektów społeczno-ekonomicznych osiągniętych w wyniku udzielenia pomocy.

Kraje członkowskie udzielając pomocy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w oparciu o przepisy rozporządzenia nr 70/2001²⁰, zobowiązane są przesłać na uproszczonym formularzu notyfikacyjnym informację Komisji Europejskiej o planowanym programie pomocowym lub pomocy indywidualnej.

Definicja małego i średniego przedsiębiorcy

Rozporządzenie 70/2001 w załączniku zawiera definicję małego i średniego przedsiębiorcy, którą należy stosować przy udzielaniu pomocy przedsiębiorcom. Z początkiem roku 2005 Komisja Europejska dokonała zmiany definicji obowiązującej w latach 2001–2004. Z dniem 1 stycznia 2005 r. Komisja Europejska wymaga stosowa-

²⁰ W 2004 r. Komisja Europejska rozszerzyła zakres przedmiotowy rozporządzenia nr 70/2001 zmieniając to rozporządzenie rozporządzeniem nr 364/2004, w celu włączenia pomocy na badania i rozwój.

nia nowej definicji małego i średniego przedsiębiorcy w odniesieniu do nowych lub zmienianych programów pomocowych. Stara definicja małego i średniego przedsiębiorcy (a więc ta, która obowiązywała do dnia 31 grudnia 2004 r.) będzie obejmowała dotychczasowe programy pomocowe aż do ich wygaśnięcia.

Definicja małego i średniego przedsiębiorcy wymagana jest nie tylko przy opracowywaniu programów pomocowych lub pomocy *ad hoc* na podstawie rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 70/2001, ale także przy projektach udzielania pomocy publicznej na inne cele, gdy beneficjentami pomocy mają być mali lub średni przedsiębiorcy. W związku z tym definicja małego i średniego przedsiębiorcy poprzednia i aktualna zostały przedstawione odrębnie w punkcie 9 niniejszego opracowania.

Zakres przedmiotowy i podmiotowy rozporządzenia 70/2001 uzupełnionego rozporządzeniem 364/2004 o pomoc na badania i rozwój

Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 70/2001 uzupełnione w 2004 r. rozporządzeniem nr 364/2004, ma zastosowanie do pomocy na inwestycje, na świadczenie określonych usług doradczych dla małych i średnich przedsiębiorców, na pokrycie kosztów udziału w targach oraz na badania i rozwój. Omawiane rozporządzenie stosuje się do przyznawania pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw ze wszystkich sektorów. Wyłączeniu spod zakresu podmiotowego rozporządzenia nr 70/2001 podlega:

- wsparcie na działalność związaną z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów wymienionych w załączniku I do TWE (zobacz załącznik 1),
- pomoc udzielana dla działalności związanej z eksportem (wsparcie związane bezpośrednio z ilością wywożonych produktów), na utworzenie i rozwój sieci dystrybucji lub na bieżące wydatki dotyczące działalności eksportowej,
- pomoc faworyzująca towary krajowe względem towarów importowanych,
- pomoc dla przedsiębiorstw z sektora węglowego.

Rozporządzenie nr 70/2001 zwalnia z obowiązku notyfikacji pomoc udzielaną indywidualnie, jak i w ramach programów pomocowych. Pomoc, która jest udzielana indywidualnie poza jakimkolwiek programem pomocowym, lecz spełnia wszystkie warunki wymienione w rozporządzeniu nr 70/2001, uznawana jest za zgodną ze wspólnym rynkiem. Pomoc taka nie podlega obowiązkowi notyfikacji Komisji Europejskiej, jeśli zawiera wyraźne nawiązanie do omawianego rozporządzenia polegające na przywołaniu jego tytułu i danych dotyczących publikacji w Dzienniku Urzędowym UE. Te same wymogi dotyczą każdej pomocy udzielanej w ramach programu pomocowego.

Pomoc na inwestycje

Pomoc na rozwój MSP udzielana jest na inwestycje w aktywa materialne (np. zakup ziemi, nieruchomości, maszyn) i niematerialne (np. zakup wyników prac badawczych, patentów, *know-how*).

Zgodnie z definicją zawartą w omawianym rozporządzeniu, inwestycje w aktywa materialne są to inwestycje w środki trwałe związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozwinięciem (rozszerzeniem działalności) istniejącego przedsiębiorstwa lub zaangażowaniem się istniejącego przedsiębiorstwa w działalność gospodarczą, która wiąże się z dokonaniem znaczącej zmiany w wytwarzanym produkcie lub procesie produkcyjnym (w szczególności poprzez racjonalizację, dywersyfikację lub modernizację działalności gospodarczej). Inwestycje w środki trwałe w formie przejęcia przedsiębiorstwa, które zaprzestało prowadzić działalność gospodarczą lub które by zaprzestało prowadzić działalność gospodarczą, gdyby nie zostało nabyte, również uznaje się za inwestycje materialne.

Z kolei inwestycje w wartości niematerialne i prawne definiowane są jako inwestycje w transfer technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, *know-how* lub nieopatentowanej wiedzy technicznej.

W zależności od lokalizacji inwestycji Komisja Europejska zaproponowała różne maksymalne pułapy dofinansowania. W przypadku przedsiębiorców, którzy dokonują inwestycji w obszarach niekwalifikujących się do pomocy regionalnej na mocy artykułu 87, ustęp 3, litery a oraz c TWE, maksymalne wsparcie może wynieść 15% kosztów kwalifikowanych w przypadku małych przedsiębiorstw i 7,5% kosztów kwalifikowanych w przypadku średnich przedsiębiorstw. Jeśli natomiast inwestycja jest zlokalizowana na obszarze który kwalifikuje się do pomocy regionalnej (w momencie udzielania pomocy), wówczas maksymalne wsparcie nie powinno przekroczyć pułapów wskazanych w krajowej mapie pomocy regionalnej państwa członkowskiego:

- o 10 punktów procentowych intensywności pomocy brutto²¹ na obszarach objętych pomocą regionalną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE, pod warunkiem że całkowite wsparcie (intensywność pomocy netto²²) nie przekracza 30% kosztów kwalifikowanych projektu,
- o 15 punktów procentowych intensywności pomocy brutto na obszarach objętych pomocą regionalną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera a TWE, pod warunkiem, że całkowite wsparcie (wyrażone w wartościach netto) nie przekracza 75% kosztów kwalifikowanych projektu.

²¹ Intensywność pomocy brutto oznacza kwotę pomocy wyrażoną jako odsetek kosztów kwalifikowanych projektu. Wszystkie stosowane kwoty są wielkościami przed potrąceniem podatków pośrednich. Jeżeli pomoc udzielana jest w formie innej niż dotacja, wówczas kwotą pomocy jest równowartość udzielonej dotacji.

²² Intensywność pomocy netto oznacza kwotę pomocy pomniejszoną o podatek, wyrażoną jako odsetek kosztów kwalifikowanych projektu.

W poniższej tabeli przedstawiono dopuszczalne pułapy wsparcia na inwestycje dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Dopuszczalne intensywności pomocy na inwestycje

	Przedsiębiorstwa małe	Przedsiębiorstwa średnie
Regiony nie objęte pomocą regionalną	15%	7.5%
Regiony objęte pomocą regionalną na podstawie art. 87.3 a TWE	+ 15 punktów procentowych (max. 75%)	+ 15 punktów procentowych (max. 75%)
Regiony objęte pomocą regionalną na podstawie art. 87.3 c TWE	+ 10 punktów procentowych (max. 30%)	+ 10 punktów procentowych (max. 30%)

Pułapy wsparcia przedstawione w powyższej tabeli mają zastosowanie do intensywności pomocy obliczanej albo jako odsetek kosztów kwalifikowanych inwestycji albo jako odsetek kosztów pracy w związku z zatrudnieniem nowych pracowników w wyniku podjęcia inwestycji (tzw. pomoc na tworzenie nowych miejsc pracy) lub też jako ich kombinacja, jednak pod warunkiem, że pomoc taka nie przekroczy najbardziej korzystnej kwoty będącej wynikiem zastosowania jednej z dwóch wymienionych metod obliczania pomocy.

Jeżeli wielkość wsparcia obliczana jest na podstawie kosztów kwalifikowanych projektu polegającego na dokonaniu inwestycji materialnej, pod uwagę brane są koszty związane z inwestycjami w grunty, budynki, maszyny i urządzenia. Z kolei kosztami kwalifikowanymi inwestycji niematerialnych są koszty nabycia technologii.

Jeżeli wielkość wsparcia oblicza się na podstawie liczby utworzonych miejsc pracy, wówczas pod uwagę brane są koszty wynagrodzenia w okresie dwóch lat oraz liczba miejsc pracy utworzonych w związku z daną inwestycją. Przy czym należy spełnić następujące warunki:

- utworzenie nowych miejsc pracy powinno wiązać się z projektem inwestycyjnym w aktywa trwałe i/lub wartości niematerialne i prawne,
- miejsca pracy powinny być utworzone w okresie trzech lat od daty zakończenia inwestycji,
- w wyniku realizacji projektu inwestycyjnego wzrosła liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwie (w porównaniu ze średnim zatrudnieniem w poprzednich dwunastu miesiącach) oraz
- utworzone miejsca pracy zostaną utrzymane przez okres co najmniej pięciu lat.

Rozporządzenie nr 70/2001 wyklucza możliwość udzielenia pomocy na zakup środków transportu lub wyposażenia przez przedsiębiorstwa z sektora transportowego.

Pomoc na doradztwo oraz na udział w targach lub wystawach

Pomoc na rozwój MSP w ramach rozporządzenia przewiduje również wsparcie na zakup usług doradczych udzielanych przez zewnętrznych konsultantów oraz pomoc na pokrycie części kosztów przedsiębiorstwa pierwszy raz biorącego udział w targach lub wystawach.

Wielkość pomocy na usługi doradcze świadczone przez zewnętrzne firmy doradcze nie może przekroczyć 50% kosztów kwalifikowanych usługi. Usługi doradcze nie powinny stanowić elementu stałej lub okresowej działalności przedsiębiorstwa, ani też nie powinny stanowić bieżących kosztów operacyjnych przedsiębiorstwa, takich jak zwyczajowe usługi w zakresie doradztwa podatkowego, regularne usługi prawne, usługi w zakresie reklamy.

W odniesieniu do pomocy na uczestnictwo w targach i wystawach, wielkość pomocy brutto nie powinna przekroczyć 50% wartości dodatkowych kosztów poniesionych w związku z wynajęciem powierzchni targowej, ustawieniem i prowadzeniem stoiska. Pomoc ta ma zastosowanie jedynie w odniesieniu do pomocy dla przedsiębiorstw, które uczestniczą w określonych targach czy w określonej wystawie po raz pierwszy.

Pomoc na badania i rozwój

Pomoc na badania i rozwój uznawana jest za zgodną ze wspólnym rynkiem i może być zwolniona z obowiązku notyfikacji, jeśli spełnia warunki wskazane przez Komisję Europejską w rozporządzeniu nr 364/2004 uzupełniającym zakres przedmiotowy rozporządzenia nr 70/2001.

Podstawowy warunek ustanowiony przez Komisję Europejską dotyczy zakresu przedmiotowego projektu – wspierany projekt musi podlegać w całości pod jeden, dwa lub trzy z wymienionych w rozporządzeniu etapów prac badawczo-rozwojowych: badania podstawowe, badania przemysłowe i badania przedkonkurencyjne. Zgodnie z rozporządzeniem, badania podstawowe oznaczają działania mające na celu rozszerzenie wiedzy technicznej i naukowej, niezwiązanej z celem przemysłowym czy też handlowym. Badania przemysłowe oznaczają planowane prace badawcze lub badania rozstrzygające, mające na celu zdobycie nowych wiadomości, z założeniem, iż uzyskana wiedza może być przydatna w rozwoju nowych produktów, procesów produkcyjnych lub usług, albo może doprowadzić do znacznego ulepszenia istniejących produktów, procesów produkcyjnych lub usług. Z kolei badania przedkonkurencyjne oznaczają przekształcenie rezultatów badań prze-

mysłowych w plan lub projekt nowych, zmienionych lub udoskonalonych produktów, procesów produkcyjnych albo usług (zarówno planowanych na sprzedaż, jak i do użytku). Dotyczy to również tworzenia wstępnych prototypów, które nie mogą być wykorzystane w celach handlowych. Pojęcie badania przedkonkurencyjne może również obejmować sformułowanie koncepcji, a także projekty koncepcyjne innych produktów, procesów produkcyjnych lub usług oraz wstępne projekty demonstracyjne albo projekty pilotażowe (przy czym projekty te nie mogą zostać przetworzone lub wykorzystane w przemyśle lub do celów handlowych). Jednocześnie badania przedkonkurencyjne nie obejmują rutynowych lub okresowych zmian produktów, linii produkcyjnych, procesów wytwórczych, istniejących usług. Także inne działania w trakcie realizacji, które mogą prowadzić do udoskonalenia produktów, procesów produkcyjnych lub usług, nie podlegają pod zakres badań przedkonkurencyjnych.

Maksymalne intensywności pomocy na badania i rozwój uzależnione są od etapu realizacji projektu. Wsparcie na badania podstawowe ustalono na poziomie 100% kosztów kwalifikowanych, na badania przemysłowe – na poziomie 60% kosztów kwalifikowanych, natomiast na badania przedkonkurencyjne przedsiębiorstwo może otrzymać do 35% kosztów kwalifikowanych. W określonych przypadkach ww. pułapy mogą ulec zwiększeniu do 75% kosztów kwalifikowanych dla badań przemysłowych oraz do 50% kosztów kwalifikowanych dla badań przedkonkurencyjnych. Możliwość podwyższenia pułapów wsparcia na badania i rozwój dotyczy następujących sytuacji:

1. W przypadku, gdy inwestycja zlokalizowana jest na obszarze, który kwalifikuje się do pomocy regionalnej (wskazany jest w krajowej mapie pomocy regionalnej) w momencie udzielania wsparcia, maksymalna intensywność pomocy może ulec zwiększeniu o:
 - a) 10 punktów procentowych brutto, jeśli dany obszar (region) objęty jest wsparciem na podstawie artykułu 87 ustęp 3 litera a TWE,
 - b) 5 punktów procentowych brutto, jeśli dany obszar (region) objęty jest wsparciem na podstawie artykułu 87 ustęp 3 litera c TWE.
2. W przypadku gdy projekt ma na celu przeprowadzenie badań o ewentualnym zastosowaniu wielosektorowym i opiera się na podejściu multidyscyplinarnym, zgodnie z podstawowym celem, zadaniami i celami technicznymi określonego projektu lub programu rozpoczętego w ramach Szóstego Programu Ramowego dla badań i rozwoju lub każdego kolejnego programu ramowego na rzecz badań i rozwoju, albo programu Eureka, wówczas maksymalna intensywność pomocy może zostać podniesiona o dodatkowe 15 punktów procentowych brutto.
3. Maksymalna intensywność pomocy może zostać podniesiona o 10 punktów procentowych jeśli spełniony zostanie jeden z trzech poniższych warunków:

- a) projekt wiąże się ze skuteczną współpracą transgraniczną co najmniej dwóch niezależnych partnerów w dwóch państwach członkowskich, szczególnie w kontekście koordynacji krajowej polityki na rzecz badań i rozwoju (wówczas indywidualne przedsiębiorstwo nie może ponieść więcej niż 70% kosztów kwalifikowanych w państwie członkowskim przyznającym pomoc), lub
- b) projekt wiąże się ze skuteczną współpracą pomiędzy przedsiębiorstwem a publiczną instytucją badawczą, szczególnie w kontekście koordynacji krajowej polityki na rzecz badań i rozwoju (wówczas publiczna instytucja badawcza ponosi co najmniej 10% kosztów kwalifikowanych projektu i ma prawo do publikacji wyników w stopniu, w jakim są one rezultatem badań prowadzonych przez tę instytucję), lub
- c) wyniki projektu są szeroko rozpowszechniane na konferencjach technicznych i naukowych lub publikowane w czasopismach technicznych i naukowych.

W poniższej tabeli przedstawiono dopuszczalne pułapy wsparcia na określone typy prac badawczo-rozwojowych (% kosztów kwalifikowanych).

Dopuszczalne intensywności pomocy na badania podstawowe, przemysłowe i przedkonkurencyjne

	Badania podstawowe	Badania przemysłowe	Badania przedkonkurencyjne
Standardowy pułap	100%	60%	35%
Regiony objęte wsparciem na podstawie art. 87.3 a TWE	-	+ 10 pkt procentowych	+ 10 pkt procentowych
Regiony objęte wsparciem na podstawie art. 87.3 c TWE	-	+ 5 pkt procentowych	+ 5 pkt procentowych
Projekt multidyscyplinarny, zgodnie z celami i zadaniami 6PR lub każdego kolejnego PR lub programu Eureka.	-	+ 15 pkt procentowych	+ 15 pkt procentowych
Spełnienie jednego z 3 warunków: – współpraca transgraniczna; – współpraca firmy z publiczną instytucją badawczą; – szerokie rozpropagowanie wyników projektu.	-	+ 10 pkt procentowych	+ 10 pkt procentowych

W przypadku, gdy inwestycja obejmuje różne etapy badań i rozwoju, dopuszczalna intensywność pomocy jest określana na podstawie średnich ważonej odnośnej do-

puszczalnej intensywności pomocy, która obliczana jest na podstawie poniesionych kosztów kwalifikowanych. Jeśli zaś projekt realizowany jest przez zespół różnych podmiotów, wówczas maksymalna kwota wsparcia dla każdego z beneficjentów nie może przekroczyć dopuszczalnej intensywności pomocy obliczanej na podstawie kosztów kwalifikowanych poniesionych przez danego beneficjenta.

Koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą na badania i rozwój obejmują sześć kategorii:

- 1) koszty zatrudnienia – pracowników badawczych, techników oraz personelu pomocniczego,
- 2) koszty narzędzi i sprzętu niezbędnego dla realizacji projektu badawczego i wykorzystywanego w trakcie jego wdrażania (jeśli narzędzia i sprzęt nie są wykorzystywane do ich całkowitego zużycia w ramach projektu badawczego, wówczas kosztami kwalifikowanymi są koszty amortyzacji odpowiadające okresowi realizacji projektu),
- 3) koszty budynków i gruntów nabywanych w związku z realizacją projektu i na czas jego wdrożenia (w odniesieniu do budynków, pod uwagę brane są koszty amortyzacji odpowiadające okresowi trwania projektu badawczego, z kolei jeśli chodzi o grunty, to uznawane są koszty nabycia gruntu lub faktycznie poniesione koszty kapitałowe),
- 4) koszty doradztwa lub innych odpowiednich usług – usługi świadczone wyłącznie dla celów projektu badawczego, łącznie z badaniami, wiedzą techniczną, patentami nabytymi lub otrzymanymi na zasadzie upoważnienia z zewnętrznych źródeł, po cenach rynkowych (koszty te uznawane są do 70% całkowitych kosztów kwalifikowanych projektu),
- 5) dodatkowe koszty ogólne bezpośrednio związane z realizowanym projektem badawczym,
- 6) inne koszty operacyjne, w tym np. koszty materiałów i dostaw, ponoszone w związku z realizowanym projektem.

Pomoc na techniczną analizę możliwości wykonania (studium wykonania) oraz pomoc na pokrycie kosztów patentowych

Pomoc na przeprowadzenie technicznej analizy możliwości wykonania, przygotowująca przemysłowe lub przedkonkurencyjne prace badawcze, jest zgodna ze wspólnym rynkiem i zwolniona z obowiązku notyfikacji, pod warunkiem, że intensywność pomocy brutto nie przekracza 75% kosztów kwalifikowanych. Wartość kosztów kwalifikowanych ustalana jest w oparciu o koszty analizy.

Podobnie, zgodna ze wspólnym rynkiem jest pomoc na pokrycie kosztów związanych z uzyskaniem i zatwierdzeniem patentów oraz innych praw własności przemysłowej i w związku z tym nie podlega obowiązkowi notyfikacji. Pułap wsparcia na pokrycie kosztów patentowych jest taki sam jak dla pomocy na badania i rozwój w odniesieniu do prac badawczych, które jako pierwsze doprowadziły do uzyskania przedmiotowych praw własności przemysłowej (np. jeśli na etapie badań przemysłowych to pułap wsparcia wyniósłby 60% kosztów kwalifikowanych). W przypadku pomocy na pokrycie kosztów związanych z uzyskaniem i zatwierdzeniem patentów oraz innych praw własności przemysłowej, pod uwagę brane są następujące koszty:

- wszelkie koszty poprzedzające przyznanie prawa własności przez pierwszą instancję prawodawczą (łącznie z kosztami związanymi z przygotowaniem, złożeniem wniosku i prowadzeniem postępowania wnioskowego, a także kosztami poniesionymi przy odnawianiu wniosku, zanim prawo zostało przyznane),
- koszty tłumaczeń i inne koszty poniesione w celu uzyskania przyznania lub zatwierdzenia prawa w innych instancjach prawodawczych,
- koszty poniesione w związku z obroną ważności prawa własności podczas oficjalnego postępowania wnioskowego, a także ewentualnego postępowania w związku z wniesieniem sprzeciwu, nawet jeżeli koszty te zostaną poniesione po przyznaniu prawa własności.

Pomoc na duże indywidualne projekty inwestycyjne

Przepisy omawianego rozporządzenia nie mają zastosowania do pomocy w formie dotacji na duże indywidualne projekty inwestycyjne lub doradcze lub dotyczące udziału w targach i wystawach, jeśli spełniony jest jeden z następujących warunków:

- a) całkowita wartość kosztów kwalifikowanych całego projektu wynosi przynajmniej 25 MEUR oraz:
 - § w regionach lub dla sektorów, które nie kwalifikują się do pomocy regionalnej, intensywność pomocy brutto wynosi co najmniej połowę maksymalnej wielkości wsparcia na inwestycje dla małych i średnich przedsiębiorstw (czyli co najmniej 7,5% dla małego przedsiębiorstwa i 3,75% dla średniego przedsiębiorstwa),
 - § w regionach lub dla sektorów, które kwalifikują się do pomocy regionalnej, intensywność pomocy netto wynosi co najmniej połowę maksymalnej wielkości wsparcia wskazanej w krajowej mapie pomocy regionalnej dla danego regionu; lub
- b) całkowita wielkość pomocy brutto wynosi przynajmniej 15 MEUR.

W odniesieniu do pomocy na badania i rozwój, na techniczną analizę możliwości wykonania oraz na pokrycie kosztów patentowych, przepisy omawianego rozporządzenia nie mają zastosowania, jeśli zostanie osiągnięty jeden z następujących progów:

- a) całkowity kwalifikowany koszt projektu (poniesiony przez wszystkie przedsiębiorstwa uczestniczące w projekcie) wyniesie co najmniej 25 MEUR; oraz
- b) proponowane wsparcie brutto wynosi co najmniej 5 MEUR dla jednego przedsiębiorstwa lub kilku indywidualnych przedsiębiorstw.

Jeżeli natomiast wsparcie udzielane jest na projekt w ramach programu Eureka, wówczas wartości progowe są następujące:

- a) całkowity kwalifikowany koszt projektu (poniesiony przez wszystkie przedsiębiorstwa uczestniczące w projekcie) wyniesie co najmniej 40 MEUR; oraz
- b) proponowane wsparcie brutto wynosi co najmniej 10 MEUR dla jednego przedsiębiorstwa lub kilku indywidualnych przedsiębiorstw.

Rozporządzenie dotyczące pomocy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw pozostanie w mocy do dnia 31 grudnia 2006 r. Aktualnie trwają w Komisji Europejskiej prace nad projektem rozporządzenia, które zastąpi rozporządzenie 70/2001 i uzupełniające je rozporządzenie 364/2004.

3.2.1.2. Pomoc na szkolenia

Pomoc publiczna na szkolenia stanowi instrument wsparcia, który z jednej strony ma przyczynić się do realizacji polityki przeciwdziałania bezrobociu, z drugiej natomiast zachęcać przedsiębiorców do inwestowania w kapitał ludzki. Z uwagi na rosnące znaczenie problemu bezrobocia i konieczność dostosowywania pracowników do nowych wymogów rynku pracy, a także ze względu na potrzebę uproszczenia procedur udzielania pomocy publicznej na szkolenia, w 2001 r. Komisja Europejska wydała rozporządzenie o wyłączeniu blokowym dla pomocy na szkolenia (korzystając z delegacji zawartej w rozporządzeniu Rady nr 994/1998, tak jak w przypadku rozporządzenia o pomocy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw czy też na zatrudnienie). Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 68/2001 dotyczące pomocy szkoleniowej zostało opublikowane w dniu 12 stycznia 2001 r. i pozostanie w mocy do dnia 31 grudnia 2006 r. W 2004 r. Komisja Europejska zmieniła rozporządzenie 68/2001 rozporządzeniem nr 363/2004, wprowadzając drobne zmiany odnośnie zakresu jego zastosowania, sprawozdawczości dotyczącej stosowania omawianego rozporządzenia, a także definicji małego i średniego przedsiębiorcy²³.

²³ O.J. L 63/20, 28/02/2004.

Pomoc na szkolenia udzielana indywidualnie lub w ramach programów pomocowych jest zgodna ze wspólnym rynkiem (w rozumieniu artykułu 87 ustęp 3 TWE) i jednocześnie zwolniona z obowiązku notyfikacji jeśli spełnia następujące dwa warunki:

- 1) zawiera wyraźne nawiązanie do rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 68/2001 (poprzez zamieszczenie jego tytułu i informacji dotyczących jego publikacji w Dzienniku Urzędowym WE);
- 2) spełnia wszystkie warunki wskazane w omawianym rozporządzeniu.

Reguły dopuszczalności pomocy publicznej na szkolenia, wskazane w rozporządzeniu nr 68/2001, mają zastosowanie do wszystkich sektorów, z wyłączeniem pomocy objętej zakresem rozporządzenia Rady nr 1407/2002 dotyczącym pomocy publicznej w sektorze węglowym. Jednocześnie, kraje członkowskie zobowiązane są do przesyłania Komisji Europejskiej zbiorczej informacji dotyczącej nowego programu pomocowego lub nowego projektu pomocy indywidualnej. Informacje te należy przesłać w ciągu 20 dni roboczych od uruchomienia programu pomocowego lub projektu pomocy indywidualnej. Z kolei informacje dotyczące udzielonej pomocy indywidualnej oraz w ramach programów pomocowych należy przechowywać przez 10 lat – w przypadku pomocy indywidualnej okres ten liczony jest od dnia przyznania pomocy, natomiast w przypadku programów pomocowych – od dnia, w którym przyznano ostatnią pomoc w ramach danego programu pomocowego.

W rozporządzeniu nr 68/2001 Komisja Europejska dopuszcza możliwość udzielania wsparcia na dwie kategorie szkoleń: ogólne i specjalistyczne. Szkolenia ogólne służą uzyskaniu wiedzy uniwersalnej, która może być wykorzystana zarówno u aktualnego pracodawcy, ale także w przyszłości w innych przedsiębiorstwach lub na innych polach działalności zawodowej. Wiedza uzyskiwana w wyniku szkolenia ogólnego nie jest ściśle związana z określoną (specyficzną) dziedziną działalności przedsiębiorstwa. Szkolenie uznawane jest za ogólne jeśli na przykład organizowane jest wspólnie przez różne, niezależne przedsiębiorstwa, lub gdy pracownicy zatrudnieni w różnych przedsiębiorstwach mogą korzystać z danego szkolenia. Za ogólne uznaje się również szkolenia prowadzące do uzyskania certyfikatu, zaświadczenia bądź dyplomu wydawanych przez właściwe instytucje krajowe lub wspólnotowe, które są wzajemnie przez nie uznawane²⁴. Z kolei szkolenia specjalistyczne pozwalają na uzyskanie wiedzy, która jest bezpośrednio związana z pracą wykonywaną przez szkolonego u konkretnego pracodawcy. Wiedza uzyskana na szkoleniu specjalistycznym nie może być bezpośrednio wykorzystywana u innego pracodawcy.

W przypadku, gdy pomoc publiczna udzielana jest na szkolenia specjalistyczne, intensywność wsparcia nie może przekroczyć pułapu 25% kosztów kwalifikowanych

²⁴ Piotr Pełka, Mikołaj Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2002, s. 121.

projektu dla przedsiębiorstw dużych oraz 35% kosztów kwalifikowanych projektu dla firm małych i średnich. Intensywności te mogą zostać podwyższone o 5 punktów procentowych dla przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na obszarach objętych pomocą regionalną na podstawie artykułu 87 ustęp 3 litera c TWE, oraz o 10 punktów procentowych dla przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na obszarach objętych pomocą regionalną w oparciu o artykuł 87 ustęp 3 litera a TWE.

Pomoc publiczna udzielana na szkolenia ogólne nie może przekroczyć pułapu 50% kosztów kwalifikowanych projektu dla dużych przedsiębiorstw oraz 70% kosztów kwalifikowanych projektu dla firm małych i średnich. Jednocześnie, intensywności te mogą zostać podwyższone o 5 lub 10 punktów procentowych, odpowiednio jak dla szkoleń specjalistycznych.

W przypadku, gdy pomoc publiczna na szkolenia udzielana jest pracownikom z tzw. grupy nieuprzywilejowanej (tj. pracownicy w gorszym położeniu), ww. intensywności można podnieść o kolejne 10 punktów procentowych. Zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu nr 68/2001, pracownik w gorszym położeniu to:

- każda młoda osoba poniżej 25 roku życia, która dotychczas nie była zatrudniona,
- każda osoba o poważnym stopniu niepełnosprawności (fizycznej, psychicznej lub psychologicznej), która może wejść na rynek pracy,
- każda osoba pochodząca z innego państwa członkowskiego lub spoza Wspólnoty, która przenosi lub przeniosła się wewnątrz Wspólnoty lub stała się rezydentem Wspólnoty w celu podjęcia pracy, jednak wymaga szkolenia zawodowego (bezpośrednio związanej z wykonywaną pracą) i/lub szkolenia językowego,
- każda osoba chcąca ponownie rozpocząć aktywność zawodową po co najmniej trzyletniej przerwie w zatrudnieniu, a w szczególności każda osoba, która przerwała pracę na skutek trudności związanych z pogodzeniem życia zawodowego z życiem rodzinnym (w takim przypadku pomoc o wyższej intensywności może być udzielana wyłącznie przez sześć miesięcy od zatrudnienia takiej osoby),
- każda osoba, która ukończyła 45 rok życia i nie zdobyła wykształcenia średniego lub równorzędnego,
- każda osoba niezatrudniona przez długi okres czasu, tj. przez 12 kolejnych miesięcy (w takim przypadku pomoc o wyższej intensywności może być udzielana wyłącznie przez pierwszych sześć miesięcy od zatrudnienia danej osoby).

Jeśli pomoc publiczna na szkolenia przyznawana jest osobom pracującym w sektorze transportu morskiego, wówczas intensywność wsparcia może osiągnąć nawet 100% kosztów kwalifikowanych, bez względu na to czy dane szkolenie jest ogólne, czy też specjalistyczne. Muszą być jednak spełnione następujące warunki:

- 1) osoba szkolona nie jest aktywnym członkiem załogi, lecz jest pracownikiem nieetatowym, oraz
- 2) szkolenie prowadzone jest na statkach pokładowych, zarejestrowanych w rejestrach Wspólnoty.

W poniższej tabeli przedstawiono dopuszczalne intensywności pomocy na szkolenia ogólne i specjalistyczne.

Dopuszczalne intensywności pomocy na szkolenia

	Szkolenia specjalistyczne		Szkolenia ogólne	
	Duże przedsiębiorstwa	Małe i średnie przedsiębiorstwa	Duże przedsiębiorstwa	Małe i średnie przedsiębiorstwa
Standardowe pułapy wsparcia	25%	35%	50%	70%
Podwyższone pułapy wsparcia				
a) Art. 87.3 a TWE,	+ 10 pkt procentowych	+ 10 pkt procentowych	+ 10 pkt procentowych	+ 10 pkt procentowych
b) Art. 87.3 c TWE,	+ 5 pkt procentowych	+ 5 pkt procentowych	+ 5 pkt procentowych	+ 5 pkt procentowych
c) Beneficjenci – różne kategorie pracowników w gorszym położeniu,	+ 10 pkt procentowych	+ 10 pkt procentowych	+ 10 pkt procentowych	+ 10 pkt procentowych
d) Pomoc w sektorze transportu morskiego.	do 100%	do 100%	do 100%	do 100%

Jeżeli projekt pomocy publicznej na szkolenia obejmuje elementy zarówno szkolenia specjalistycznego, jak i ogólnego, które nie mogą być rozdzielone w celu ustalenia intensywności pomocy publicznej, a także w przypadkach, gdy nie można ustalić, czy szkolenie ma charakter ogólny, czy też specjalistyczny, wówczas należy stosować intensywności właściwe dla pomocy publicznej na szkolenia specjalistyczne (standardowe lub podwyższone).

Koszty kwalifikowane projektu pomocy publicznej na szkolenia (faktycznie poniesione i udokumentowane) obejmują następujące kategorie:

- koszty związane z wynagrodzeniem personelu szkoleniowego,
- koszty związane z podróżami trenerów i szkolonych,
- inne bieżące koszty, takie jak koszty opracowania materiałów szkoleniowych, koszty dystrybucji materiałów szkoleniowych,
- amortyzacja wyposażenia i narzędzi szkoleniowych, niezbędnych dla przeprowadzenia szkolenia,
- koszty doradztwa i ekspertyz związanych z projektem szkoleniowym,
- koszty związane z oddelegowaniem pracownika na szkolenie, które ponosi przedsiębiorstwo w okresie uczestnictwa pracownika w szkoleniu, do wysokości sumy pozostałych kosztów kwalifikujących się do objęcia wsparciem, wymienionych powyżej. Pod uwagę brane są koszty poniesione wyłącznie w związku ze szkoleniem, po odjęciu korzyści wynikających z wykonywanej przez szkolonego pracownika pracy, stanowiącej element szkolenia.

Omawiane rozporządzenie nie ma zastosowania w przypadku, gdy wartość wsparcia przyznanego jednemu przedsiębiorstwu na pojedynczy projekt szkoleniowy przekracza kwotę 1 MEUR.

3.2.1.3. Pomoc na zatrudnienie

Walka z bezrobociem oraz promocja zatrudnienia stanowią główny cel polityki społeczno-ekonomicznej Unii Europejskiej. Dla realizacji tego celu, Wspólnota przygotowała Europejską Strategię Zatrudnienia, dokument określający priorytety i niezbędne działania polityki zatrudnienia Unii Europejskiej. Bezrobocie nadal stanowi istotny problem zjednoczonej Europy, szczególnie w krajach członkowskich najmniej rozwiniętych. Niektóre kategorie pracowników mają szczególne trudności z wejściem na rynek pracy (osoby długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby niepełnosprawne). Z tego względu uzasadnione jest stosowanie instrumentów wsparcia stanowiących bodziec dla przedsiębiorstw do powiększania zatrudnienia.

Jednocześnie, według Komisji Europejskiej udzielanie pomocy na zatrudnienie powinno być objęte kontrolą, która pozwalałaby identyfikować i eliminować pomoc udzielaną w regionach o najwyższych wskaźnikach rozwoju społeczno-ekonomicznego. Kontrola udzielanej pomocy na zatrudnienie uzasadniona jest koniecznością zapewnienia, aby problem bezrobocia był efektywnie eliminowany, a nie przenoszony pomiędzy obszarami danego państwa członkowskiego lub między państwami członkowskimi²⁵.

²⁵ Piotr Pełka, Mikołaj Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2002, s. 98.

Do końca 2002 r. Komisja Europejska wymagała, aby każda pomoc na zatrudnienie, czy to indywidualna, czy w ramach programów pomocowych, była notyfikowana. W dniu 12 grudnia 2002 r. Komisja przyjęła nowe rozporządzenie dotyczące udzielania pomocy na zatrudnienie, które w określonych sytuacjach wyłącza konieczność uruchamiania procedury notyfikacyjnej zgodnie z artykułem 88 ustęp 3 TWE. Jest to kolejne (trzecie) rozporządzenie o wyłączeniu grupowym (blokowym) i jak dotychczas ostatnie, które zostało wydane przez Komisję Europejską na podstawie rozporządzenia Rady nr 994/1998 o zastosowaniu artykułów 87 i 88 TWE w odniesieniu do pewnych kategorii pomocy horyzontalnej. Ze względu na to, że w określonych warunkach pomoc na zatrudnienie może być uznana za zgodną z zasadami wspólnego rynku, rozporządzenie to wyłącza spod obowiązku notyfikacji programy pomocowe na zatrudnienie spełniające określone w nim warunki. Głównym celem i jednocześnie efektem pomocy udzielanej na podstawie rozporządzenia nr 2204/2002 powinna być promocja zatrudnienia zgodnie z założeniami Europejskiej Strategii Zatrudnienia, w szczególności w odniesieniu do pracowników należących do kategorii osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Rozporządzenie nr 2204/2002 stosowane jest wyłącznie do pomocy na zatrudnienie udzielanej w ramach programów pomocowych, które spełniają wszystkie warunki wskazane w rozporządzeniu. W przypadku gdy pomoc na zatrudnienie udzielana jest indywidualnie, Komisja Europejska wymaga, by dany kraj członkowski poddał projekt pomocy indywidualnej (*ad hoc*) procedurze notyfikacyjnej. Pomoc na zatrudnienie udzielana na podstawie omawianego rozporządzenia obejmuje wszystkie sektory za wyjątkiem sektorów stoczniowego i górnictwa, a także transportu, jeśli jej celem jest tworzenie nowych miejsc pracy. W przypadku przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w tzw. sektorach wrażliwych obowiązują specyficzne uregulowania przewidziane w odpowiednich dokumentach dotyczących pomocy dla sektorów wrażliwych. Z kolei w odniesieniu do przedsiębiorstw dużych, prowadzących działalność gospodarczą w regionach, które nie podlegają pod pomoc regionalną udzielaną na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litery a oraz c TWE, pomoc na zatrudnienie nie może być udzielana w oparciu o rozporządzenie nr 2204/2002. Omawiane rozporządzenie nie ma zastosowania również w odniesieniu do pomocy w zakresie działalności eksportowej (w szczególności pomoc bezpośrednio związana z wolumenem eksportu lub z tworzeniem i działalnością sieci dystrybucji lub z innymi bieżącymi wydatkami związanymi z działalnością eksportową) oraz pomocy, która prowadzi do faworyzowania towarów krajowych względem towarów importowanych.

W odniesieniu do pomocy udzielanej na utrzymanie istniejących miejsc pracy, Komisja Europejska przyjęła generalną zasadę, zgodnie z którą tego typu pomoc należy każdorazowo notyfikować Komisji Europejskiej. W związku z tym pomoc na utrzymanie istniejących miejsc pracy nie podlega pod wyłączenia zawarte w rozporządzeniu nr 2204/2002. Jednakże są pewne wyjątki – jeśli projekt pomocy na utrzymanie istniejących miejsc pracy dotyczy:

- naprawienia szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub wyjątkowymi zdarzeniami, zgodnie z przepisem artykułu 87 ustęp 3 litera b TWE, lub
- regionów objętych pomocą regionalną, zgodnie z przepisem artykułu 87 ustęp 3 litera a TWE – rozwój gospodarczy regionów, w których poziom życia jest wyjątkowo niski lub regionów, na obszarze których występuje wysoki poziom bezrobocia lub regionów peryferyjnych,
- wsparcia udzielanego na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstwa w trudnej sytuacji ekonomicznej (zobacz punkt 3.2.2.2).

Adresatami pomocy na zatrudnienie są małe i średnie przedsiębiorstwa²⁶ oraz przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą na obszarach podlegających pod pomoc regionalną. Duże przedsiębiorstwa, których aktywność gospodarcza obejmuje regiony niepodlegające pod pomoc regionalną, nie mogą korzystać ze wsparcia na zatrudnienie. Wyjątek stanowi pomoc na zatrudnianie osób mających szczególne trudności ze znalezieniem pracy, które nie posiadają wystarczających kwalifikacji (są mniej wydajne z punktu widzenia przedsiębiorstwa). Dotyczy to w szczególności osób młodych, długotrwale bezrobotnych lub trwale niepełnosprawnych. W związku z tym pomoc na zatrudnienie takich kategorii pracowników jest uzasadniona i dopuszczalna, bez względu na wielkość beneficjenta (mała-duża firma) oraz lokalizację działalności gospodarczej.

Jak już wspomniano, rozporządzenie nr 2204/2002 wyłącza spod obowiązku notyfikacji pomoc na zatrudnienie udzielaną w ramach programów pomocowych. Celem wsparcia powinno być tworzenie nowych miejsc pracy, rekrutacja pracowników mających szczególne trudności ze znalezieniem pracy (a więc osób będących w szczególnie niekorzystnej sytuacji), w tym niepełnosprawnych oraz pokrycie dodatkowych kosztów zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych. Zgodnie z definicją zawartą w omawianym rozporządzeniu, pracownik znajdujący się w szczególnie niekorzystnej sytuacji to każda osoba posiadająca trudności z wejściem na rynek pracy bez wsparcia. Do kategorii tej należą m.in. osoby poniżej 25 roku życia, które nie znalazły pierwszego stałego zatrudnienia, członkowie grup mniejszościowych, osoby niezatrudnione przez co najmniej dwa lata, osoby samotnie wychowujące dzieci, osoby powyżej 50 roku życia, które nie są zatrudnione lub obecnie tracą pracę, osoby uzależnione, osoby karane. Z kolei pracownik niepełnosprawny to osoba, która została uznana za niepełnosprawną zgodnie z przepisami krajowymi lub u której rozpoznano poważne fizyczne, umysłowe lub psychologiczne upośledzenie.

Program pomocowy na zatrudnienie, aby był zwolniony z obowiązku notyfikacji Komisji Europejskiej, musi nie tylko spełniać wszystkie warunki rozporządzenia nr 2204/2002, ale także musi zawierać wyraźne odniesienie do tego rozporządzenia w postaci przytoczenia jego tytułu oraz informacji o jego publikacji w Dzienniku Urzędowym WE.

²⁶ W rozumieniu definicji Komisji Europejskiej znajdującej się w załączniku 1 do rozporządzenia nr 70/2001, które zakres został zmieniony i rozszerzony rozporządzeniem Komisji Europejskiej nr 364/2004.

Intensywność pomocy na zatrudnienie uzależniona jest od miejsca prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorstwo. Jeśli, przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą na obszarze regionu, który nie kwalifikuje się do pomocy regionalnej, intensywność pomocy wynosi 15% kosztów kwalifikowanych w przypadku przedsiębiorstw małych i 7,5% kosztów kwalifikowanych w przypadku przedsiębiorstw średnich. Duże firmy nie kwalifikują się do objęcia wsparciem. Z kolei w przypadku przedsiębiorstw zlokalizowanych na obszarach podlegających pod pomoc regionalną, intensywność wsparcia nie może przekroczyć odpowiednich pułapów pomocy regionalnej na inwestycje, określonych przez Komisję Europejską w mapach pomocy regionalnej poszczególnych krajów członkowskich. Pułapy te mogą ulec dodatkowemu zwiększeniu, jeśli ze wsparcia korzysta mały lub średni przedsiębiorca – o 10 punktów procentowych w regionach objętych wsparciem na podstawie artykułu 87 ustęp 3 litera c TWE i o 15 punktów procentowych w przypadku regionów podlegających pod artykuł 87 ustęp 3 litera a TWE. Dopuszczalne intensywności pomocy przedstawiono w poniższej tabeli.

Dopuszczalne intensywności pomocy na zatrudnienie

Regiony, które nie są objęte pomocą regionalną (poza art. 87.3 a i c TWE)	Regiony objęte pomocą na podstawie art. 87.3 a TWE	Regiony objęte pomocą na podstawie art. 87.3 c TWE
	Pułapy pomocy regionalnej zgodnie z krajową mapą pomocy regionalnej, powiększone o:	
Przedsiębiorstwa: Małe – 15% GGE Średnie – 7,5% GGE Duże – 0%	15 pkt proc. GGE dotyczy MSP i dużych firm (jednak nie więcej niż 75% NGE)	10 pkt proc. GGE dotyczy MSP i dużych firm (jednak nie więcej niż 30% NGE)

Wskazane powyżej intensywności pomocy na zatrudnienie obliczane są jako odsetek dwuletnich kosztów płac brutto, powiększonych o zwyczajowe składki na ubezpieczenia społeczne.

Pomoc na zatrudnienie udzielana jest pod pewnymi warunkami, tj.:

- wzrost zatrudnienia musi oznaczać wzrost netto miejsc pracy,
- utworzone miejsca pracy muszą być utrzymane przez 3 lata (generalna zasada) lub przez 2 lata, jeśli pomoc otrzymują małe lub średnie przedsiębiorstwa,
- nowi zatrudniani nie mogą być osobami posiadającymi zatrudnienie lub takimi, które właśnie utraciły pracę,
- wyższe pułapy pomocy w obszarach objętych pomocą na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litery a i c TWE mogą być zastosowane pod warunkiem, że minimal-

ny wkład własny beneficjenta wynosi przynajmniej 25% kosztów kwalifikowanych oraz zatrudnienie będzie utrzymane w regionie kwalifikującym się do objęcia wsparciem.

Wielkość pomocy na zatrudnienie pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji lub niepełnosprawnych obliczana jest jako roczny koszt płacy brutto powiększony o zwyczajowe składki na ubezpieczenia społeczne. Intensywność pomocy w przypadku zatrudnienia osoby znajdującej się w trudnej sytuacji wynosi 50% kosztów kwalifikowanych, natomiast osoby niepełnosprawnej – 60% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy zatrudnienie nie wiązało się ze wzrostem netto liczby pracowników w danym przedsiębiorstwie, miejsce lub miejsca pracy powinny być zostać zwolnione w następstwie dobrowolnego odejścia z pracy, przejścia na emeryturę, dobrowolnej redukcji czasu pracy lub zgodnego z prawem zwolnienia za naruszenie obowiązków służbowych, a nie w wyniku redukcji etatów. Ponadto pracownik lub pracownicy powinni mieć możliwość nieprzerwanego zatrudnienia przez co najmniej 12 miesięcy, poza przypadkami zgodnego z prawem zwolnienia za naruszenie obowiązków służbowych.

Pomoc na pokrycie dodatkowych kosztów w związku z zatrudnieniem osoby niepełnosprawnej obejmuje koszty adaptacji miejsca pracy, koszty zatrudnienia osoby do pomocy osobie niepełnosprawnej, a także koszty adaptacji lub nabycia wyposażenia przeznaczonego do użytku osób niepełnosprawnych. Są to koszty dodatkowe, których beneficjent nie poniósłby gdyby zatrudnił osobę w pełni sprawną i w związku z tym pokrywane są w 100%. Jeśli beneficjent zapewnia zatrudnienie chronione²⁷, wówczas pomoc może dodatkowo objąć koszty budowy, instalacji lub rozbudowy danego zakładu oraz wszelkie koszty administracyjne i transportowe, które wynikają z zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych.

Dopuszczalne intensywności pomocy na zatrudnienie pracowników znajdujących się w niekorzystnej sytuacji

Kategoria pomocy	Intensywność pomocy (jako % kosztów kwalifikowanych)
Pomoc na zatrudnienie osób w szczególnie niekorzystnej sytuacji	50%
Pomoc na zatrudnienie osób niepełnosprawnych	60%
Pomoc na pokrycie dodatkowych kosztów związanych z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych	100%

²⁷ Zatrudnienie chronione oznacza zatrudnienie w przedsiębiorstwie, w którym przynajmniej połowa pracowników to pracownicy niepełnosprawni, którzy nie są w stanie podjąć pracy na otwartym rynku pracy.

Rozporządzenie nr 2204/2002 pozostanie w mocy do dnia 31 grudnia 2006 r. Pod koniec okresu obowiązywania omawianego rozporządzenia, wszelkie programy pomocowe wyłączone spod notyfikacji w oparciu o jego przepisy będą obowiązywały przez sześciomiesięczny okres dostosowawczy.

3.2.2. Inne kategorie pomocy horyzontalnej

Pomoc na badania i rozwój, na ochronę środowiska oraz na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji to kategorie pomocy horyzontalnej, dla których Komisja Europejska nie przyjęła rozporządzeń o wyłączeniach blokowych. Pomoc na wyżej wymienione cele regulowana jest dokumentami nie mającymi charakteru prawnego: wytyczne oraz wspólnotowe zasady ramowe. Poniżej przedstawiono zakres przedmiotowy oraz podmiotowy wyżej wymienionych kategorii pomocy.

3.2.2.1. Pomoc na badania i rozwój

Reguły dopuszczające możliwość udzielania pomocy publicznej na badania i rozwój zostały wskazane we wspólnotowych Zasadach Ramowych o pomocy na badania i rozwój²⁸. Dokument ten został przyjęty w formie informacji Komisji Europejskiej. Wspólnotowe Zasady Ramowe stanowią, iż pomoc na prace badawczo-rozwojowe może być uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie wyjątków przewidzianych w przepisie artykułu 87, ustęp 3 TWE.

Zgodnie z regułami ustanowionymi we wspólnotowych Zasadach Ramowych o pomocy na badania i rozwój, finansowanie ze środków publicznych państwowych uczelni wyższych, które prowadzą działalność non-profit lub jednostek badawczo-rozwojowych nie stanowi pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu. Podobnie, gdy prace badawczo-rozwojowe prowadzone przez państwowe uczelnie wyższe lub jednostki badawczo-rozwojowe finansowane są z funduszy publicznych, lecz ich efekty są ogólnie dostępne, wówczas nie mamy do czynienia z pomocą publiczną w rozumieniu artykułu 87, ustęp 1 TWE. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku, gdy pomoc publiczna kierowana jest na prace badawczo-rozwojowe prowadzone przez jednostki badawczo-rozwojowe lub państwowe uczelnie wyższe wspólnie z przedsiębiorstwami. Wówczas taką pomoc można uznać za nie będącą pomocą publiczną, jeśli spełnia następujące warunki:

²⁸ Community Framework for State Aid for Research and Development, Official Journal C 045, 17/02/1996 p. 16.

- jednostki badawczo-rozwojowe lub państwowe uczelnie wyższe biorą udział w projekcie na zasadach komercyjnych (np. żądając zapłaty za wykonaną usługę),

albo

- przedsiębiorcy, którzy biorą udział w projekcie badawczo-rozwojowym ponoszą wszystkie koszty jego realizacji lub
- rezultaty prac badawczo-rozwojowych są rozpowszechniane, natomiast prawo własności intelektualnej należy do jednostki badawczo-rozwojowej lub uczelni wyższej lub
- jednostki badawczo-rozwojowe albo uczelnie wyższe otrzymują od przedsiębiorcy wynagrodzenie za przeniesienie prawa własności intelektualnej.

Pomoc na badania i rozwój może być udzielana w celu wspierania projektów mających istotne znaczenie dla całej Wspólnoty lub ułatwiania rozwoju określonych form działalności gospodarczej albo pewnych regionów gospodarczych. W pierwszym przypadku wyłączenie spod zakazu udzielania pomocy publicznej wynika z przepisu artykułu 87, ustęp 3, litera b TWE, natomiast w drugim przypadku wyłączenie wynika z przepisu artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE. Jeżeli przy wyłączeniu pomocy spod zakazu jej udzielania zastosowanie ma artykuł 87, ustęp 3, litera b TWE, Komisja Europejska analizuje, czy projekt przyczynia się do osiągnięcia celów wspólnotowych, czy też stanowi element wspólnotowych programów pomocowych w zakresie prac badawczo-rozwojowych. Z kolei w przypadku, gdy podstawą wyłączenia pomocy na badania i rozwój spod generalnego zakazu jej udzielania jest przepis artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE, Komisja Europejska bada, czy pomoc nie przyczyni się do powstania zakłóceń w wymianie handlowej w stopniu naruszającym interes wspólnotowy. Wówczas Komisja Europejska bierze pod uwagę rodzaj prac badawczo-rozwojowych, wielkość wsparcia, a także dostępność efektów prac badawczo-rozwojowych dla zainteresowanych podmiotów.

Poziom wsparcia na badania i rozwój uzależniony jest od etapu prac badawczo-rozwojowych. Komisja Europejska wyróżniła trzy etapy badań: badania podstawowe, przemysłowe i przedkonkurencyjne, dla których obowiązują różne intensywności pomocy.

Badania podstawowe definiowane są jako działalność o charakterze eksperymentalnym lub teoretycznym, której celem jest poszerzanie wiedzy naukowej lub technicznej. Wiedzy zdobytej w wyniku badań podstawowych nie można w sposób bezpośredni zastosować w praktyce.

Badania przemysłowe oznaczają działania zmierzające do zdobycia nowej wiedzy, która może być bezpośrednio przydatna przy opracowywaniu nowych produktów, procesów produkcyjnych lub usług albo do doskonalenia istniejących produktów,

procesów produkcyjnych lub usług. Celem badań przemysłowych jest wykorzystanie istniejącej wiedzy w sposób umożliwiający jej zastosowanie w praktyce.

Badania przedkonkurencyjne mają na celu przekształcenie wyników badań przemysłowych w konkretne projekty i plany nowych lub ulepszonych produktów, procesów produkcyjnych lub usług, bez względu na to czy będą sprzedawane na rynku lub wykorzystywane. W ramach badań przedkonkurencyjnych może być również zbudowany prototyp, pod warunkiem, że nie będzie wykorzystywany dla celów komercyjnych. Jednocześnie badania przedkonkurencyjne nie obejmują rutynowych lub okresowych zmian produktów, linii produkcyjnych, procesów wytwórczych, istniejących usług. Także inne działania w trakcie realizacji, które mogą prowadzić do udoskonalenia produktów, procesów produkcyjnych lub usług, nie podlegają pod zakres badań przedkonkurencyjnych.

Intensywność pomocy na badania podstawowe dla przedsiębiorców została ustalona na poziomie 100% kosztów kwalifikowanych. Intensywność pomocy na badania przemysłowe wynosi 50% kosztów kwalifikowanych, natomiast na badania przedkonkurencyjne 25% kosztów kwalifikowanych. W odniesieniu do badań przemysłowych i przedkonkurencyjnych, wskazane intensywności pomocy mogą być podwyższone o 10 punktów procentowych, gdy pomoc udzielana jest małym lub średnim przedsiębiorstwom, albo też gdy prace badawczo-rozwojowe prowadzone są na obszarach objętych pomocą regionalną na podstawie przepisu artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE. Z kolei, gdy prace badawczo-rozwojowe prowadzone są na obszarach kwalifikujących się do pomocy regionalnej w oparciu o przepis artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE, intensywność pomocy na badania przemysłowe i przedkonkurencyjne może być zwiększona o 5 punktów procentowych. Jeśli dany projekt badawczo-rozwojowy jest zgodny z założeniami programu badawczego realizowanego w ramach wspólnotowego programu ramowego dla badań i rozwoju, wówczas intensywność pomocy może być zwiększona o dodatkowe 15 punktów procentowych, natomiast jeśli zakłada współpracę transgraniczną pomiędzy przedsiębiorstwami i jednostkami badawczo-rozwojowymi z różnych państw członkowskich lub pomiędzy co najmniej dwoma niezależnymi podmiotami w różnych krajach członkowskich²⁹, intensywność pomocy może być zwiększona o 25 punktów procentowych. Jednocześnie, w każdym z tych przypadków pułap pomocy na badania przemysłowe nie może przekroczyć 75% kosztów kwalifikowanych, a na badania przedkonkurencyjne 50% kosztów kwalifikowanych. W poniższej tabeli przedstawiono dopuszczalne intensywności pomocy na badania podstawowe, przemysłowe i przedkonkurencyjne.

²⁹ Pod warunkiem, że rezultaty badań są rozpowszechniane i publikowane.

Dopuszczalne intensywności pomocy na badania i rozwój

	Badania podstawowe	Badania przemysłowe	Badania przedkonkurencyjne
Pułapy standardowe	100%	50%	25%
Pułapy podwyższone			
a) MSP,	–	+ 10%	+ 10%
b) Art. 87.3 a TWE,	–	+ 10%	+ 10%
c) Art. 87.3 c TWE,	–	+ 5%	+ 5%
d) Projekty związane ze wspólnotowymi programami ramowymi w zakresie B+R,	–	+ 15%	+ 15%
e) Projekty wiążące się ze współpracą międzyregionalną.	–	+ 10%	+ 10%

W celu obliczenia wysokości wsparcia pod uwagę brane są całkowite koszty kwalifikowane projektu oraz dopuszczalna intensywność pomocy. Koszty kwalifikowane obejmują koszty zatrudnienia pracowników (pracowników badawczych, techników oraz innych pracowników pomocniczych, pracujących przy danym projekcie badawczym), koszty nabycia wyposażenia, nieruchomości i budynków niezbędnych do prowadzenia badań, koszty konsultacji, badań zleczanych, które są niezbędne do prowadzenia prac badawczych, koszty nabycia wiedzy technicznej, patentów, a także inne, dodatkowe koszty związane z pracami badawczymi, w tym koszty operacyjne (np. koszty materiałów) ponoszone w bezpośrednim związku z realizowanym projektem badawczym.

Kraje członkowskie udzielając pomocy na badania i rozwój zobowiązane są do przedłożenia Komisji Europejskiej określonych informacji, na podstawie których podejmuje ona decyzję o zgodności pomocy indywidualnej lub programu pomocowego z regułami dopuszczalności. Wykaz tych informacji znajduje się w załączniku III do wspólnotowych Zasad Ramowych o pomocy na badania i rozwój. Państwa członkowskie podają informacje dotyczące m.in. celów i rodzaju prac badawczo-rozwojowych, intensywności pomocy, kosztów projektu, wykonawcy prac badawczo-rozwojowych, do kogo będzie należał rezultat prac badawczo-rozwojowych itd. Jeżeli pomoc udzielana jest w ramach programu pomocowego, co do którego Komisja Europejska nie ma zastrzeżeń (uznaje, że jest zgodny z regułami udzielania pomocy publicznej), wówczas nie ma potrzeby notyfikacji. Tym niemniej Komisja wymaga aby kraje członkowskie notyfikowały projekty pomocy indywidualnej, jeśli koszty prac badawczo-rozwojowych przekraczają 25 MEUR oraz gdy projekt pomocy przewiduje udzielanie wsparcia w wysokości przekraczającej 5 MEUR. W odniesieniu do pomocy *ad hoc*, istnieje obowiązek notyfikacji, poza przypadkami gdy pomoc udzielana jest w formie pomocy *de minimis* (zobacz punkt 3.4).

Pomoc na badania i rozwój dla małych i średnich przedsiębiorstw w 2004 r. została uregulowana rozporządzeniem o wyłączeniu grupowym Komisji Europejskiej nr 364/2004, rozszerzającym zakres przedmiotowy rozporządzenia nr 70/2001 dotyczącego pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw. Zabieg ten istotnie ułatwia udzielania wsparcia na badania i rozwój dla małych i średnich przedsiębiorstw z punktu widzenia spełniania wymogów formalnych wobec Komisji Europejskiej (zobacz punkt 3.2.1.1).

3.2.2.2. Pomoc na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji

Pomoc na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji uzasadniona jest względami społeczno-ekonomicznymi, a szczególnie z punktu widzenia przeciwdziałania bezrobociu oraz sprzyjania rozwojowi sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Podstawę prawną udzielania pomocy na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw stanowi przepis artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE. W oparciu o ten artykuł Komisja Europejska może zezwolić na udzielanie pomocy mającej na celu ułatwienie rozwoju pewnych form działalności gospodarczej, o ile nie zmienia ona warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem. Zasady dotyczące udzielania pomocy na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji zostały wskazane przez Komisję Europejską we wspólnotowych Wytycznych dotyczących udzielania pomocy publicznej na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw w trudnej sytuacji. Pierwsze wytyczne precyzujące warunki udzielania wsparcia dla przedsiębiorstw będących w trudnej sytuacji zostały określone w 1994 r. Trzy lata później Komisja Europejska dodała szczególne zasady odnośnie rolnictwa, natomiast w 1999 r. przyjęto nową wersję Wytycznych, które obowiązywały do 9 października 2004 r. Najnowszą i aktualnie obowiązującą wersją Wytycznych została przygotowana w 2004 r. w oparciu o dotychczasowe doświadczenia, ale z uwzględnieniem pewnych modyfikacji i uproszczeń. Najważniejsze z nich dotyczą wzmocnienia zasady mówiącej, że pomoc jest udzielana tylko raz (zasada „pierwszy i ostatni raz” – „*one time last time*” principle), a także rozszerzenia pojęcia „pomocy w celu ratowania”, aby umożliwić beneficjentowi podjęcie pilnych środków strukturalnych w fazie ratowania (co we wcześniejszych wytycznych było niedopuszczalne).

Wspólnotowe Wytyczne dotyczące udzielania pomocy publicznej na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw będących w trudnej sytuacji mają zastosowanie dla przedsiębiorstw ze wszystkich sektorów poza węglowym i stali. Z omawianego wsparcia nie mogą również korzystać nowoutworzone przedsiębiorstwa. Dotyczy to np. sytuacji, gdy nowa firma powstaje w wyniku likwidacji przedsiębiorstwa

lub przejęcia jego aktywów. Za nowoutworzone przedsiębiorstwo uznaje się podmiot prowadzący działalność gospodarczą krócej niż trzy lata. Dopiero po upływie trzech lat i po spełnieniu pewnych warunków przedsiębiorstwo może otrzymać wsparcie na ratowanie i restrukturyzację.

Zgodnie z generalną zasadą, wsparcie na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw udzielane jest wyłącznie w formie pomocy indywidualnej na ratowanie i restrukturyzację dla przedsiębiorstw zagrożonych. Wyjątek stanowi pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw, które spełniają wymogi wspólnotowej definicji małego i średniego przedsiębiorcy – wówczas Komisja Europejska dopuszcza możliwość notyfikowania programów pomocowych na ratowanie i restrukturyzację. Programy te muszą spełnić określone w omawianych Wytycznych warunki i wymogi. Mimo że nie istnieje wspólnotowa definicja „przedsiębiorstwa zagrożonego”, dla celów omawianych Wytycznych Komisja Europejska przyjęła, iż przedsiębiorstwo jest zagrożone, jeśli ani przy pomocy środków własnych, ani środków, które mogłoby uzyskać od swoich udziałowców lub akcjonariuszy lub wierzycieli nie jest w stanie pokryć strat, które bez pomocy państwa prawie na pewno doprowadzą do upadłości przedsiębiorstwa w krótkim lub średnim okresie. Za zagrożone w szczególności uznaje się przedsiębiorstwa będące w następujących okolicznościach:

- a) w odniesieniu do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością – jeśli ponad połowa jej zarejestrowanego kapitału została utracona, w tym ponad jedną czwartą tego kapitału utracono w okresie ostatnich 12 miesięcy,
- b) w odniesieniu do spółek, których niektórzy członkowie są w sposób nieograniczony odpowiedzialni za długi przedsiębiorstwa – jeśli ponad połowa jej kapitału (według sprawozdania finansowego) została utracona, w tym ponad jedną czwartą tego kapitału utracono w okresie ostatnich 12 miesięcy,
- c) niezależnie od typu spółki – jeśli spełnia ona kryteria ustanowione w prawie krajowym w zakresie podlegania zbiorowej procedurze upadłościowej.

Jednocześnie, za zagrożone można uznać przedsiębiorstwo, jeśli charakteryzuje je typowe oznaki, jak rosnące straty, malejący obrót, zwiększanie się zapasów, nadwyżki produkcji, zmniejszające się przepływy środków finansowych, rosnące zadłużenie, rosnące kwoty odsetek i zmniejszająca się lub zerowa wartość aktywów netto.

Pomoc na ratowanie i pomoc na restrukturyzację objęte są tymi samymi regułami, gdyż w obydwu przypadkach beneficjentem będzie przedsiębiorstwo zagrożone, natomiast ratowanie i restrukturyzacja są bardzo często nieodłącznymi elementami jednego przedsięwzięcia. Pomoc na ratowanie ma charakter czasowy – udzielana jest na nie dłużej niż 6 miesięcy. Jest to zwrotna pomoc, udzielana w formie gwarancji kredytowych lub pożyczek na warunkach komercyjnych. Pomoc ta udzielana jest w celu zachowania płynności finansowej niewydolnego finansowo przedsiębiorstwa na czas opracowania planu restrukturyzacji i/lub likwidacji. Projekt pomocy na ratowa-

nie musi spełnić wszystkie poniższe warunki, aby mógł być zaakceptowany przez Komisję Europejską:

- pomoc musi polegać na wsparciu płynności finansowej przedsiębiorstwa i przyjmując formę gwarancji kredytowych lub pożyczek udzielanych na zasadach komercyjnych,
- pomoc musi być uzasadniona poważnymi trudnościami społecznymi, a jej udzielenie nie może mieć negatywnych konsekwencji dla pozostałych krajów członkowskich,
- w ciągu sześciu miesięcy od wyrażenia zgody na udzielenie pomocy na ratowanie, kraj członkowski przekazuje Komisji Europejskiej plan restrukturyzacji lub likwidacji, albo dowód na to, że pożyczka została spłacona i/lub gwarancja kredytowa została zakończona,
- pomoc musi być ograniczona do kwoty niezbędnej dla utrzymania działalności gospodarczej przedsiębiorstwa w okresie, w którym pomoc jest dopuszczalna,
- zastosowanie do pomocy ma zasada „pierwszy i ostatni raz”.

Od momentu, w którym zostanie opracowany plan restrukturyzacji lub likwidacji i zaczyna być wdrażany, każda kolejna pomoc dla przedsiębiorstwa zagrożonego uznawana jest za pomoc na restrukturyzację. Pomoc na restrukturyzację oceniana jest odrębnie. Musi ona spełnić następujące warunki:

- przedsiębiorstwo kwalifikuje się do kategorii przedsiębiorstw zagrożonych zgodnie z Wytycznymi,
- przyznanie pomocy musi być uwarunkowane wdrożeniem planu restrukturyzacji, który został zatwierdzony przez Komisję Europejską. W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw plan restrukturyzacji zatwierdza kraj członkowski i przesyła go Komisji Europejskiej,
- w celu ograniczenia negatywnych skutków dla warunków wymiany handlowej pomiędzy krajami członkowskimi, tak aby efekty pozytywne przeważały nad efektami negatywnymi, należy wprowadzić proporcjonalne do zakłócających skutków pomocy środki wyrównawcze (np. zbycie aktywów przedsiębiorstwa, ograniczenie jego zdolności produkcyjnych lub udziału w rynku, ograniczenie barier wejścia na dane rynki – wymóg ten najczęściej nie dotyczy małych i średnich przedsiębiorstw),
- wartość i intensywność pomocy muszą być ograniczone do minimum kosztów restrukturyzacji koniecznych dla podjęcia restrukturyzacji przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwa zobowiązane są do zapewnienia znaczącego wkładu własnego w planie restrukturyzacji, który będzie pochodził z ich środków własnych. Znaczący wkład własny w przypadku przedsiębiorstw małych oznacza 25%, średnich – 40% i dużych 50%,

- Komisja Europejska może nałożyć dodatkowe warunki i obowiązki w celu ograniczenia zakłóceń konkurencji,
- Przedsiębiorstwo musi w pełni wdrożyć plan restrukturyzacji i wypełnić wszystkie inne zobowiązania ustanowione w decyzji Komisji zezwalającej na pomoc,
- Komisja Europejska powinna otrzymać potwierdzenie, że plan restrukturyzacji jest właściwie wdrażany, w postaci szczegółowych raportów regularnie jej przekazywanych przez państwo członkowskie.

Pomoc na ratowanie udzielana jest tylko raz zgodnie z zasadą „pierwszy i ostatni raz”. Jeśli państwo członkowskie zgłasza Komisji Europejskiej projekt udzielenia pomocy na ratowanie lub na restrukturyzację, jednocześnie musi podać informację czy potencjalny beneficjent otrzymywał już w przeszłości jakąkolwiek pomoc na ratowanie lub restrukturyzację. W przypadku, gdy taka pomoc była już udzielona oraz jeśli nie upłynęło więcej niż 10 lat od momentu udzielenia pomocy na ratowanie lub nastąpił koniec okresu restrukturyzacji, albo wstrzymano wdrażanie planu restrukturyzacji, poza pewnymi, ściśle określonymi wyjątkami Komisja Europejska nie przyznaje dalszej pomocy na ratowanie i restrukturyzację. Wyjątki te dotyczą następujących przypadków:

- pomoc na restrukturyzację następuje po przyznaniu pomocy na ratowanie, stanowiąc element jednego działania na rzecz restrukturyzacji,
- pomoc na ratowanie została przyznana zgodnie z warunkami wskazanymi w omawianych Wytycznych i nie przystąpiono do kolejnego etapu – restrukturyzacji, który może być wsparty ze środków publicznych, gdyż sytuacja przedsiębiorstwa wskazywała na występowanie racjonalnej i długoterminowej perspektywy rentowności po przyznaniu pomocy tylko na ratowanie oraz nowa pomoc na ratowanie lub restrukturyzację staje się konieczna po co najmniej 5 latach z powodu nieprzewidzianych okoliczności, za które przedsiębiorstwo nie jest odpowiedzialne,
- w wyniku powstania wyjątkowych i nieprzewidywalnych okoliczności, za które przedsiębiorstwo nie jest odpowiedzialne.

Wspólnotowe Wytyczne dotyczące pomocy publicznej na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji będą obowiązywały do dnia 9 października 2009 r.

3.2.2.3. Pomoc na ochronę środowiska

Warunki udzielania pomocy na ochronę środowiska zostały określone we wspólnotowych Wytycznych dotyczących pomocy państwa na ochronę środowiska. Dokument ten wszedł w życie w dniu 2 lutego 2001 r. i będzie obowiązywał do dnia 31 grudnia 2007 r. Poprzednie wytyczne dotyczące pomocy państwa na ochronę śro-

dowiska obejmowały lata 1994–2000. Pomoc na ochronę środowiska dopuszczalna jest na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera c TWE, który mówi, że pomoc sprzyjająca rozwojowi określonych dziedzin gospodarczych lub pewnych obszarów gospodarczych jest zgodna ze wspólnym rynkiem, jeśli nie ma negatywnego wpływu na warunki wymiany. W oparciu o ten artykuł Komisja Europejska, pod pewnymi warunkami określonymi we wspólnotowych Wytycznych, dopuszcza udzielanie pomocy na ochronę środowiska. W przypadku, gdy pomoc przeznaczona jest na realizację ważnych projektów o zasięgu ogólnoeuropejskim, których priorytetem jest ochrona środowiska, pomoc na ochronę środowiska dopuszczalna jest na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera b TWE, zgodnie z którym pomoc na realizację projektów o ogólnoeuropejskim znaczeniu może być uznana za zgodną z zasadami wspólnego rynku.

Wytyczne dotyczące pomocy państwa na ochronę środowiska dopuszczają udzielenie wsparcia na inwestycje i usługi doradcze oraz na pokrycie określonych kosztów operacyjnych. Zgodnie z wytycznymi pomoc udzielana jest na realizację projektów mających na celu usunięcie lub niedopuszczenie do powstania zniszczeń w środowisku, lub zachęcenie do świadomego i efektywnego wykorzystywania zasobów naturalnych. Wytyczne nie mają zastosowania do pomocy na badania i rozwój oraz szkolenia w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego oraz produkcji, przetwarzania i marketingu produktów rolnych wymienionych w załączniku I do TWE.

Podstawą polityki ochrony środowiska, a także udzielania wsparcia na ochronę środowiska jest zasada „zanieczyszczający płaci”. Zasada ta ma zastosowanie na całym obszarze Unii Europejskiej. Zasada „zanieczyszczający płaci” po raz pierwszy pojawiła się we wspólnotowym programie na rzecz ochrony środowiska przygotowanym w 1973 r. Od tego czasu zasada ta podlegała ewolucji. W 1987 r. zasada „zanieczyszczający płaci” znalazła się w Jednolitym Akcie Europejskim i tym samym stała się nieodłącznym elementem Traktatu ustawiającego Wspólnotę Europejską. Treść artykułu 174 paragraf 2 Traktatu wskazuje, iż polityka wspólnotowa opiera się na zasadzie, zgodnie z którą zanieczyszczający (a więc podmiot – osoba fizyczna, osoba prawna, który spowodował zanieczyszczenie środowiska) powinien pokryć koszty związane z naprawą szkód powstałych w środowisku naturalnym³⁰. Zasada „zanieczyszczający płaci” stosowana jest w przypadku, gdy istnieje możliwość zidentyfikowania podmiotu, który spowodował zanieczyszczenie środowiska.

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące pomocy państwa na ochronę środowiska mają zastosowanie do pomocy dla przedsiębiorstw ze wszystkich sektorów poza tymi, które są objęte wspólnotowymi wytycznymi dotyczącymi pomocy państwa w sektorze rolnym.

³⁰ Agnieszka Jankowska, Tomasz Kierzkowski, Robert Knopik, *Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej. Komentarz do Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych*, Wyd. C.H. BECK, Warszawa 2005.

Pomoc inwestycyjna na ochronę środowiska

W odniesieniu do wsparcia na inwestycje w obszarze ochrony środowiska, wspólnotowe wytyczne mają zastosowanie do wsparcia na dostosowanie przedsiębiorstw do nowych wspólnotowych norm ochrony środowiska, na obniżenie poziomu emisji zanieczyszczeń, na ograniczenie zużycia energii, na działania związane z rekultywacją zanieczyszczonych obszarów przemysłowych oraz na zmianę lokalizacji przedsiębiorstwa.

Pomocy na inwestycje w celu dostosowania do nowych standardów UE w zakresie ochrony środowiska skierowana jest wyłącznie do małych i średnich przedsiębiorstw. Pomoc taka może być udzielana tylko przez trzy lata od dnia, w którym przyjęto nowe wspólnotowe standardy ochrony środowiska. Dopuszczalna intensywność pomocy na tego typu inwestycje wynosi 15% kosztów kwalifikowanych projektu, które obejmują dodatkowe koszty inwestycji, niezbędne do spełnienia nowych norm wspólnotowych.

Pomoc na inwestycje mające na celu poprawienie standardów ochrony środowiska poniżej minimalnych wymogów wspólnotowych adresowana jest do wszystkich przedsiębiorstw. W przypadku tego typu wsparcia przedsiębiorstwo może otrzymać pomoc do 30% kosztów kwalifikowanych inwestycji. Pomoc taka może być udzielona wówczas, gdy na poziomie wspólnotowym nie istnieją określone standardy lub gdy dane przedsiębiorstwo musi się dostosować do standardów krajowych, które są ostrzejsze od obowiązujących standardów wspólnotowych. W przypadku, gdy celem inwestycji jest obniżenie poziomu emisji zanieczyszczeń poniżej obowiązujących norm wspólnotowych, wówczas koszty kwalifikowane obejmują dodatkowe koszty inwestycji niezbędne do obniżenia poziomu zanieczyszczeń poniżej tego, który został określony w obowiązkowych normach i standardach wspólnotowych. Jeśli z kolei celem inwestycji jest obniżenie poziomu emisji zanieczyszczeń w sytuacji, gdy nie ma odpowiednich norm wspólnotowych, koszty kwalifikowane stanowią różnicę pomiędzy kosztami inwestycji koniecznymi do zmniejszenia poziomu emisji zanieczyszczeń, jakie poniósł przedsiębiorca otrzymując wsparcie, a kosztami inwestycji, jakie przedsiębiorca jest skłonny ponieść bez uzyskania pomocy. W odniesieniu do inwestycji związanych z dostosowaniem się przedsiębiorcy do wymogów krajowych, przy braku odpowiednich norm wspólnotowych oraz do ostrzejszych od wspólnotowych norm krajowych, koszty kwalifikowane dotyczą dodatkowych kosztów inwestycji, które są niezbędne dla spełnienia norm krajowych.

Pomoc na inwestycje w zakresie oszczędzania energii oraz rozwijania odnawialnych zasobów energii kierowana jest do wszystkich przedsiębiorstw i może wynieść do 40% kosztów kwalifikowanych inwestycji. Koszty kwalifikowane obejmują dodatkowe koszty, które są niezbędne dla realizacji celu, jakim jest ochrona środowiska. Koszty te należy skorygować o zdyskontowaną wartość przyszłych korzyści z tytułu realizacji inwestycji, które są korzyściami dodatkowymi i występują w okresie pię-

ciu lat od zakończenia inwestycji. Z kolei intensywność pomocy na inwestycje dotyczące instalacji grzewczych i zasilających wykorzystujących odnawialne źródła energii może wynieść do 50% kosztów kwalifikowanych, które obejmują dodatkowe koszty przedsiębiorcy w związku z inwestycją wykorzystującą do wytwarzania energii źródła odnawialne zamiast tradycyjnych.

W odniesieniu do przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na obszarach podlegających pod pomoc regionalną, wyżej wymienione intensywności pomocy na ochronę środowiska mogą ulec zwiększeniu. Jeśli przedsiębiorstwo prowadzi działalność gospodarczą w regionie objętym pomocą regionalną na podstawie artykułu 87, ustęp 3, litera a TWE, wówczas standardowa intensywność pomocy może być zwiększona o 10 punktów procentowych. Z kolei w przypadku gdy przedsiębiorstwo prowadzi działalność gospodarczą w regionie, który kwalifikuje się do pomocy regionalnej w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litera c TWE, wówczas wsparcie może być zwiększone o 5 punktów procentowych. Alternatywnie, przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą w regionach objętych pomocą regionalną w oparciu o artykuł 87, ustęp 3, litery a oraz c TWE mogą uzyskać wsparcie w wysokości odpowiadającej intensywności pomocy regionalnej powiększonej o dodatkowe 10 punktów procentowych. W odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw, wyżej wymienione intensywności pomocy na ochronę środowiska mogą być zwiększone o dodatkowe 10 punktów procentowych. Bonusy te mogą być łączone, jednak po ich zsumowaniu intensywność pomocy dla pojedynczego przedsiębiorstwa nie może przekroczyć 100% kosztów kwalifikowanych. Małe i średnie przedsiębiorstwa mogą korzystać z dodatkowego wsparcia na zasadzie alternatywy – albo w ramach pomocy regionalnej (wówczas zastosowanie mają bonusy wskazane w rozporządzeniu nr 70/2001 zmienionym rozporządzeniem nr 364/2004) albo w ramach pomocy na ochronę środowiska (wówczas zastosowanie mają bonusy wskazane w omawianych wytycznych).

Pomoc na inwestycje związane z ochroną środowiska dopuszczalna jest na zakup budynków, budowli, maszyn, urządzeń, które umożliwią eliminację lub redukcję zanieczyszczeń oraz gruntów, jeśli jest to niezbędne z punktu widzenia osiągnięcia celu projektu, a więc ochrony środowiska. Ponadto, do pomocy kwalifikują się również inwestycje przystosowujące określone metody produkcji sprzyjające ochronie środowiska, a także inwestycje w wartości niematerialne i prawne związane z zakupem licencji oraz opatentowanej i nieopatentowanej wiedzy technicznej, jednak pod pewnymi warunkami. Warunki te są następujące:

- inwestycje w wartości niematerialne i prawne muszą podlegać amortyzacji,
- cena zakupu licencji, opatentowanej i nieopatentowanej wiedzy technicznej musi odpowiadać wartości rynkowej, natomiast zakup musi być dokonany od firmy, w której nabywca nie posiada bezpośredniej lub pośredniej kontroli,
- zakupione wartości niematerialne i prawne muszą być zaliczone do majątku przedsiębiorstwa i wykorzystywane przez nie przez co najmniej 5 lat; wymóg

ten nie dotyczy tych wartości niematerialnych i prawnych, których nie zalicza się do nowych ze względu na postęp technologiczny.

Koszty kwalifikowane wyżej wymienionych inwestycji na ochronę środowiska w każdym przypadku dotyczą wyłącznie tych kosztów inwestycji, które są kosztami dodatkowymi i które są niezbędne dla osiągnięcia celu, jakim jest ochrona środowiska.

Przykład³¹:

Wsparcie może objąć jedynie te koszty, które są kosztami dodatkowymi, związanymi np. z osiągnięciem wyższych standardów niż te, które obowiązują w Unii Europejskiej. Od dnia 1 października 2001 r. nie można rejestrować i sprzedawać nowych samochodów, które nie spełniają norm emisji zanieczyszczeń Euro 3. Normy te będą stopniowo zaostrzane: w 2005 r. (Euro 4) i w 2008 r. (Euro 5). Aktualnie, do pomocy na ochronę środowiska może kwalifikować się tylko inwestycja, która polega na zakupie samochodu spełniającego normę Euro 5. Są to koszty dodatkowe, gdyż inwestycja będzie spełniała normę wyższą, niż ta, która obowiązuje we Wspólnocie. Oczywiście po 2008 r. przykładowa inwestycja nie będzie kwalifikowała się do objęcia pomocą na ochronę środowiska.

Jeżeli nie da się ustalić, jaka jest wysokość tej części kosztów całkowitych inwestycji, które związane są z ochroną środowiska, wówczas od całkowitej wartości inwestycji należy odjąć koszty porównywalnej inwestycji, która nie przyczynia się do obniżenia poziomu zanieczyszczeń do środowiska. Koszty inwestycji, która wiąże się jedynie z dostosowaniem działalności gospodarczej przedsiębiorstwa do obowiązujących norm ochrony środowiska, nie kwalifikują się do objęcia wsparciem.

Pomoc dla przedsiębiorstw na odnowienie biologiczne zanieczyszczonych obszarów przemysłowych można uzyskać w przypadku, gdy osoba odpowiedzialna za zanieczyszczenie nie może być zidentyfikowana (jeśli osoba odpowiedzialna za zanieczyszczenie może być zidentyfikowana, wówczas to ona ponosi koszty związane z odnową biologiczną zanieczyszczonego obszaru przemysłowego i nie może w tym celu uzyskać pomocy publicznej, zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”). Wielkość wsparcia na odnowienie biologiczne zanieczyszczonego obszaru przemysłowego może wynieść do 100% kosztów kwalifikowanych. Dodatkowo, przedsiębiorca dokonujący rekultywacji zanieczyszczonego terenu przemysłowego może otrzymać wsparcie w wysokości 15% kosztów prac rekultywacyjnych. Całkowita wartość pomocy nie może przekroczyć całkowitych kosztów, poniesionych przez przedsiębior-

³¹ Piotr Pełka, Mikołaj Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2002, s. 109.

cę w związku z inwestycją. Koszty kwalifikowane są równe kosztom prac rekultywacyjnych pomniejszonym o kwotę zwiększenia wartości odnowionego biologicznie obszaru przemysłowego. Przykładowo, jeśli wartość obszaru przemysłowego zanieczyszczonego wynosi 5 mln zł, natomiast po rekultywacji ten sam obszar będzie kosztował 7 mln zł, to – przy założeniu, że koszty prac rekultywacyjnych wyniosły 4 mln zł – wartość wsparcia wyniesie 2,6 mln zł (przy intensywności pomocy wynoszącej 65% kosztów kwalifikowanych):

$$\text{Wartość pomocy} = 4 \text{ mln zł} - (7 \text{ mln zł} - 5 \text{ mln zł}) + 4 \text{ mln zł} * 15\%$$

Pomoc na zmianę lokalizacji przedsiębiorstwa dopuszczalna jest tylko w przypadku, gdy z powodu zaprzestania działalności gospodarczej przez przedsiębiorstwo na określonym obszarze nastąpi poprawa stanu środowiska. Pomoc ta dotyczy wyjątkowych sytuacji i tylko tych przedsiębiorstw, które są zlokalizowane na obszarach miejskich lub na jednym z obszarów należących do sieci Natura 2000³². W celu uzyskania pomocy na zmianę lokalizacji przedsiębiorstwa, beneficjent musi jednocześnie spełnić dwa następujące warunki:

- zmiana lokalizacji jest niezbędna ze względu na ochronę środowiska oraz musi nastąpić na podstawie decyzji sądu administracyjnego lub powszechnego,
- przedsiębiorstwo zobowiązane jest spełnić ostrzejsze standardy w zakresie ochrony środowiska, obowiązujące w nowej lokalizacji w porównaniu do poprzedniej lokalizacji.

Maksymalna intensywność pomocy na tego rodzaju inwestycje wynosi 30% kosztów kwalifikowanych. Małe i średnie przedsiębiorstwa mogą otrzymać dodatkowo 10 punktów procentowych wsparcia.

W poniższej tabeli przedstawiono dopuszczalne intensywności pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska.

³² Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000, zobacz Dyrektywę Rady nr 92/43/EEC z dnia 21 maja 1992 r. ws. Ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, O.J. L 206, 22/07/92 s. 7.

Dopuszczalne intensywności pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska

Kategoria pomocy na ochronę środowiska	Intensywność pomocy podstawow	MSP (nie więcej niż 100% kosztów kwalif.)	Na obszarach objętych pomocą regionalną	
			Art. 87.3 a TWE	Art. 87.3.c TWE
Dostosowanie emisji zanieczyszczeń do nowych standardów UE – dot. tylko MSP	15%	15%	15%	15%
Obniżenie poziomu emisji zanieczyszczeń poniżej obowiązujących norm UE, przy braku obowiązujących norm UE, dostosowanie do krajowych norm przy braku odpowiednich norm UE lub gdy krajowe normy są ostrzejsze od norm UE	30%	+ 10 pkt proc	+ 10 pkt proc. lub zgodnie z pułapami określonymi w krajowej mapie pomocy regionalnej, powiększonymi o 10 pkt proc.	+ 5 pkt proc. lub zgodnie z pułapami określonymi w krajowej mapie pomocy regionalnej, powiększonymi o 10 pkt proc.
Inwestycje energooszczędne	40%	+ 10 pkt proc	+ 10 pkt proc. lub zgodnie z pułapami określonymi w mapie pomocy regionalnej, powiększonymi o 10 pkt proc.	+ 5 pkt proc. lub zgodnie z pułapami określonymi w mapie pomocy regionalnej, powiększonymi o 10 pkt proc.
Inwestycje w zakresie rozwijania odnawialnych źródeł energii	40%	+ 10 pkt proc.	+ 10 pkt proc. lub pułap zgodnie z pułapami określonymi mapie pomocy regionalnej, powiększonymi o 10 pkt proc.	+ 5 pkt proc. lub pułap zgodnie z pułapami określonymi mapie pomocy regionalnej, powiększonymi o 10 pkt proc.
Odnowienie biologiczne zanieczyszczonych obszarów przemysłowych	100% + 15% kosztów prac rekultywacyjnych			
Zmiana lokalizacji	30%	+10 pkt proc	+ 10 pkt proc. lub zgodnie z pułapami określonymi w krajowej mapie pomocy regionalnej, powiększonymi o 10 pkt proc.	+ 5 pkt proc. lub zgodnie z pułapami określonymi w krajowej mapie pomocy regionalnej, powiększonymi o 10 pkt proc.

Pomoc doradcza na ochronę środowiska

Pomoc doradcza na ochronę środowiska skierowana jest wyłącznie do małych i średnich przedsiębiorstw. Warunki, na podstawie których udzielana jest pomoc są identyczne, z tymi, które stosuje się dla pomocy na zakup usług doradczych związanych z rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw. Warunki te zostały określone w rozporządzeniu nr 70/2001.

Pomoc operacyjna na ochronę środowiska

Wytyczne dotyczące pomocy publicznej na ochronę środowiska dopuszczają udzielenie pewnych kategorii pomocy operacyjnej dla przedsiębiorstw, przy spełnieniu określonych warunków. Kategorie te są następujące:

- 1) pomoc operacyjna w obszarze gospodarki odpadami oraz oszczędzania energii,
- 2) pomoc operacyjna udzielana w formie zwolnienia z podatku lub ulgi podatkowej,
- 3) pomoc operacyjna związana z produkcją energii w oparciu o wykorzystanie źródeł odnawialnych,
- 4) pomoc operacyjna związana z produkcją energii elektrycznej w skojarzeniu z energią cieplną.

3.3. Pomoc sektorowa

Obok pomocy regionalnej i horyzontalnej, pomoc sektorowa stanowi trzecie i jednocześnie bardzo istotne źródło pomocy państwa dla przedsiębiorstw. W przeciwieństwie do pomocy regionalnej i horyzontalnej, pomoc sektorowa przeznaczona jest wyłącznie dla tych przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność gospodarczą w konkretnym sektorze gospodarczym, wymienionym w danym programie pomocowym. Innymi słowy pomoc sektorowa udzielana jest z punktu widzenia kryterium przynależności do określonego sektora. Jednocześnie, ograniczenie pomocy do konkretnego sektora nie wyklucza możliwości przypisywania danej pomocy sektorowej różnorodnego przeznaczenia – horyzontalnego, regionalnego.

Pomoc sektorowa najczęściej udzielana jest przedsiębiorcom z tzw. sektorów wrażliwych, a więc: motoryzacyjnego, hutnictwa żelaza i stali, węglowego, włókien syn-

³³ O.J. C 28 z 01/02/2000, s. 2 oraz O.J. C 19 z 20/01/2001, s. 7. Szczegółowe zasady udzielania pomocy publicznej w tych sektorach można znaleźć na stronach internetowych UE, Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa oraz Dyrekcja Generalna ds. Rybołówstwa.

tetycznych oraz stoczniowego, a także z sektorów rolnego, rybołówstwa i rybactwa oraz transportowego. Sektory motoryzacyjny, hutnictwa żelaza i stali, węglowy, włókien syntetycznych oraz stoczniowy określane są jako wrażliwe, gdyż charakteryzują się występującymi w nich problemami polegającymi przede wszystkim na nadwyżkach mocy produkcyjnych lub wiążącymi się z koniecznością realizacji inwestycji wymagających znaczących zasobów kapitału. Problemy te stanowią podstawę uzasadnienia potrzeby kierowania do tych sektorów pomocy publicznej, jednak występuje tu duże ryzyko zagrożenia konkurencji. Z tego względu reguły dopuszczalności pomocy sektorowej dla przedsiębiorców z sektorów wrażliwych są bardziej restrykcyjne niż dla pozostałych przedsiębiorców i zostały określone w różnorodnych dokumentach i wytycznych Komisji Europejskiej.

Reguły mające zastosowanie dla sektorów rolnego, rybołówstwa i rybactwa zostały określone we wspólnotowych Wytycznych z 2000 r., dotyczących pomocy państwa w sektorze rolnym oraz wspólnotowych Wytycznych z 2001 r., dotyczących pomocy państwa w sektorach rybołówstwa i rybactwa³³. Z kolei zasady dotyczące udzielania wsparcia w sektorze transportowym regulowane są co do zasady ogólnymi wytycznymi i zasadami udzielania pomocy państwa, aczkolwiek występuje tu wiele wyjątków mających zastosowanie dla przedsiębiorstw z tego sektora (np. nie można udzielać pomocy *de minimis* przedsiębiorstwom z sektora transportowego na zakup wyposażenia związanego z działalnością transportową). Ponadto, obowiązują specyficzne zasady regulujące udzielanie pomocy publicznej w sektorach kolejowym, lotniczym, transportu śródlądowego i morskiego, gdyż ogólne zasady dotyczące udzielania pomocy publicznej nie mają zastosowania właśnie do tych sektorów³⁴.

Ze względu na swoją specyfikę, zagadnienia związane z pomocą sektorową zostały jedynie zasygnalizowane w niniejszym opracowaniu. Reguły dopuszczalności pomocy publicznej w tym aspekcie ulegają bardzo częstym zmianom i dotyczą szerokiego materiału, co znacząco wykraczałoby poza zakres niniejszej publikacji.

Więcej informacji na temat reguł dopuszczalności pomocy publicznej w specyficznych sektorach można znaleźć na stronach internetowych Unii Europejskiej: www.europa.eu.int, oraz www.europa.eu.int/comm/competition/state_aid/legislation/.

³⁴ Informacje na temat szczegółowych rozwiązań dotyczących udzielania pomocy publicznej w tych sektorach można znaleźć na stronach internetowych UE, Dyrekcja Generalna ds. Energii i Transportu.

3.4. Pomoc *de minimis*

Zgodnie ze wspólnotowymi zasadami dotyczącymi pomocy publicznej, pomoc publiczna, która zakłóca konkurencję lub której udzielenie zagraża zniekształceniem konkurencji, jest niezgodna z zasadami wspólnego rynku. Jednakże, jak już wspomniano, od tej generalnej zasady zapisanej w artykule 87 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, istnieje kilka wyjątków, do których zalicza się również tzw. pomoc *de minimis*.

Zasady udzielania pomocy *de minimis* zostały określone przez Komisję Europejską w rozporządzeniu nr 69/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania artykułów 87 i 88 TWE w odniesieniu do pomocy *de minimis*³⁵. Rozporządzenie to zostało przyjęte w oparciu o delegację zawartą w przepisie artykułu 2 rozporządzenia Rady nr 994/1998 (rozporządzenie to stanowi również podstawę prawną dla rozporządzeń o wyłączeniach blokowych – zobacz punkt 3.2.1). Komisja Europejska uznała, że pomoc *de minimis* jest bardzo znikomą pomocą i w związku z tym nie wpływa na handel pomiędzy krajami członkowskimi, a także nie będzie zakłócała konkurencji, bądź też groziła jej zakłóceniem. Z tego względu udzielanie pomocy *de minimis* jest dopuszczalne, jednak po spełnieniu wszystkich warunków wymienionych w rozporządzeniu Komisji nr 69/2001.

Zgodnie z omawianym rozporządzeniem nr 69/2001, pomocą *de minimis* jest pomoc udzielona przedsiębiorcy w ciągu trzech kolejnych lat, której łączna wysokość nie przekracza 100 tys. euro. Pomoc *de minimis* ze względu na swą niską wartość ma nieznaczny wpływ na wymianę handlową i na konkurencję, a w związku z tym nie stanowi ona pomocy publicznej w rozumieniu artykułu 87 TWE, mimo że jest udzielana ze źródeł publicznych.

Pomoc *de minimis* nie musi być notyfikowana Komisji Europejskiej (zgodnie z przepisem artykułu 88, ustęp 3 TWE), zarówno jeśli jest udzielana jako pomoc indywidualna, jak i w przypadku, gdy jest udzielana w ramach programu pomocowego, który nie został notyfikowany Komisji Europejskiej lub przez nią zatwierdzony.

Pomoc *de minimis* może być udzielana przedsiębiorcom ze wszystkich sektorów za wyjątkiem sektora transportowego oraz na działalność związaną z produkcją, przetwarzaniem i marketingiem produktów wymienionych w załączniku I do Traktatu. Ponadto, pomocy *de minimis* nie stosuje się do pomocy eksportowej (tj. w bezpośrednim związku z wolumenem eksportu lub innymi bieżącymi wydatkami związanymi z działalnością eksportową), pomocy na utworzenie i rozwój sieci dystrybucji oraz pomocy, w wyniku której produkty krajowe są faworyzowane względem produktów importowanych. Przedsiębiorcy mogą uzyskać pomoc *de minimis* z przeznaczeniem na różne cele, w tym na pokrycie kosztów działalności operacyjnej. Pomoc

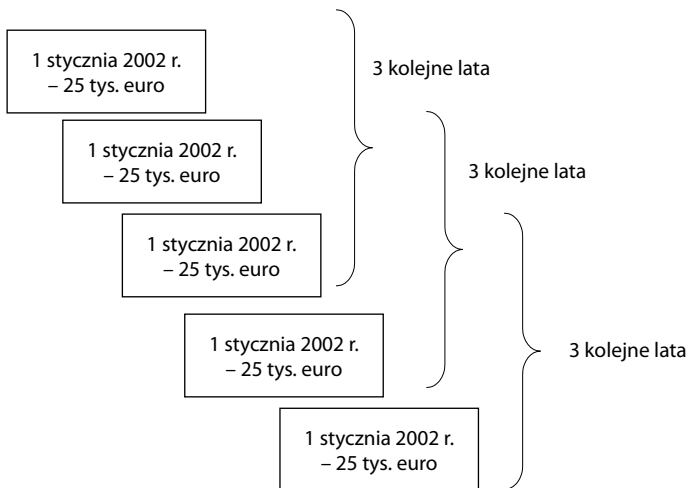
³⁵ OJ. L 010, 13/01/01, s. 30–32.

de minimis udzielana jest również przedsiębiorcom zlokalizowanym na obszarach, które nie kwalifikują się do pomocy regionalnej (zobacz punkt 3.1).

Pomoc *de minimis* kumuluje się z każdą pomocą udzieloną w ciągu trzech kolejnych lat (36 miesięcy), która została udzielona przedsiębiorcy poza jakimkolwiek programem pomocowym notyfikowanym przez Komisję Europejską, do łącznej kwoty wsparcia nie przekraczającej 100 tys. euro. Pomoc ta liczona jest od dnia udzielenia pomocy przedsiębiorcy, a więc dnia w którym przedsiębiorca nabył prawo do skorzystania z pomocy. W pewnych sytuacjach przedsiębiorca jeszcze nie skorzystał z przyznanej pomocy, lecz mimo to wartość „przrzeczonego” wsparcia kumuluje się z pomocą faktycznie przez niego wykorzystaną. Pomoc *de minimis* kumuluje się z każdą inną pomocą *de minimis* bez względu na jej źródło (krajowe, regionalne, wspólnotowe – np. z funduszy strukturalnych), formę (np. dotacja, usługa po obniżonej cenie, subsydiowanie odsetek od kredytu itp.) oraz przeznaczenie (inwestycje, doradztwo, koszty operacyjne). Przeznaczenie pomocy *de minimis* najczęściej określone jest w programie pomocowym.

Państwa członkowskie zobowiązane są do zbierania oraz przechowywania wszystkich informacji dotyczących udzielania pomocy *de minimis* przedsiębiorcom. Informacje te powinny być przechowywane przez 10 lat, począwszy od dnia udzielenia pomocy *de minimis*. Jeżeli pomoc *de minimis* była udzielana w ramach programu pomocowego, wówczas państwo członkowskie musi przechowywać informacje o udzielonej pomocy *de minimis* przez okres 10 lat od dnia udzielenia ostatniej pomocy w ramach tego programu.

Przykład – jak obliczamy pomoc *de minimis*

Rozporządzenie nr 69/2001 pozostanie w mocy do dnia 31 grudnia 2006 r. Aktualnie, w Komisji Europejskiej trwają prace nad pakietem dokumentów dotyczących pomocy publicznej w latach 2007–2013, w tym nad nowym rozporządzeniem dotyczącym zasad udzielania pomocy *de minimis*. Kraje członkowskie zachęcają Komisję, aby ta zwiększyła dopuszczalną wartość pomocy do 200 tys. euro. Prawdopodobnie w 2006 r. okaże się, co Komisja Europejska zadecyduje w tej sprawie.

W Polsce pomoc *de minimis* udzielana jest od dnia 1 maja 2005 r. Przed tą datą pojęcie pomocy *de minimis* nie występowało w polskim porządku prawnym. Obok rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 69/2001, w odniesieniu do pomocy *de minimis* należy stosować również przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (zobacz punkt 9). W ustawie tej najważniejsze znaczenie z punktu widzenia udzielania bądź otrzymywania pomocy *de minimis* mają artykuły 5, 6, 37 i 63.

Przepis artykułu 5 ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej wskazuje, iż do pomocy *de minimis* nie wlicza się pomocy publicznej udzielonej w ramach programu pomocowego, pomocy indywidualnej oraz pomocy indywidualnej na restrukturyzację, które zostały notyfikowane przez Komisję Europejską, a także pomocy udzielanej w ramach wyłączeń grupowych. Podmioty udzielające pomocy *de minimis* zobowiązane są wydawać beneficjentom zaświadczenie, które stwierdza, że udzielona pomoc stanowi pomoc *de minimis*. Wzór takiego zaświadczenia został określony przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia³⁶. Z kolei, zgodnie z przepisem artykułu 37, podmioty ubiegające się o pomoc *de minimis* zobowiązane są do przedstawienia podmiotowi udzielającemu pomocy wszystkich zaświadczeń o pomocy *de minimis*, jakie ten otrzymał w ciągu 3 ostatnich lat poprzedzających dzień wystąpienia z wnioskiem o udzielenie pomocy.

Zgodnie z artykułem 6 wyżej wymienionej ustawy, jeśli projekt programu pomocowego przewiduje udzielanie pomocy *de minimis*, wówczas organ udzielający pomocy zobowiązany jest zgłosić ten fakt Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Jak już wspomniano, od dnia 1 maja 2004 r. prawo unijne stało się elementem polskiego porządku prawnego. W związku z tym obowiązują nas między innymi przepisy rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 69/2001, które wprowadza do polskiego porządku prawnego w obszarze pomocy publicznej nowy typ pomocy – pomoc *de minimis*. Przed datą wstąpienia Polski do Unii Europejskiej nie udzielano w naszym kraju pomocy *de minimis*. Jednak ze względu na konieczność dostosowania rozwiązań polskich do prawodawstwa unijnego, w myśl ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, pewne kategorie pomocy, któ-

³⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie zaświadczeń o pomocy *de minimis*, Dz.U. Nr 187, poz. 1930.

ra była udzielana w Polsce do dnia 30 kwietnia 2004 r., uznaje się za pomoc indywidualną, którą od dnia 1 maja 2004 r. należy traktować jako pomoc *de minimis*. Tego typu pomoc należy uwzględniać przy obliczaniu dopuszczalnej – zgodnie z rozporządzeniem Komisji Europejskiej nr 69/2001 – kwoty pomocy *de minimis* w ciągu ostatnich 36 miesięcy. Wskazuje nam na to artykuł 63 ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, który ma zasadnicze znaczenie w odniesieniu do kwestii ustalania, która pomoc indywidualna jest pomocą *de minimis*. Zgodnie z przepisem tego artykułu, w okresie trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, w celu stwierdzenia, czy planowana pomoc dla przedsiębiorcy jest pomocą *de minimis*, należy wziąć pod uwagę sumę:

- a) wartości pomocy indywidualnej udzielonej przedsiębiorcy przed dniem wejścia w życie ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, jeżeli wartość tej pomocy, łącznie z wartością pomocy udzielonej przedsiębiorcy w okresie kolejnych trzech lat poprzedzających dzień jej udzielenia, nie przekraczała równowartości 100 tys. euro i nie podlegała opiniowaniu przez Prezesa UOKiK;
- b) pomocy, której charakter *de minimis* został potwierdzony zaświadczeniem o udzielonej pomocy *de minimis*.

Przyjmijmy założenie, iż przedsiębiorca występuje z wnioskiem o udzielenie pomocy *de minimis* w dniu 1 lipca 2004 r. Należy sprawdzić, czy w okresie ostatnich trzech lat poprzedzających dzień złożenia wniosku (ostatnich 36 miesięcy) przedsiębiorca otrzymywał pomoc *de minimis*, a jeśli tak, to w jakiej kwocie. Zgodnie z informacjami podanymi w powyższej tabeli, w ciągu ostatnich trzech lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o udzielenie pomocy publicznej, przedsiębiorca otrzymał wsparcie w łącznej wysokości 115 tys. euro (od dnia 1 lipca 2001 r. do dnia 1 lipca 2004 r.). Zgodnie z przepisem artykułu 63 ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, należy zbadać, który z przypadków pomocy udzielonej przedsiębiorcy w tym okresie spełniał warunki pomocy *de minimis*. Innymi słowy, należy sprawdzić, czy za każdym razem, gdy przedsiębiorca otrzymywał pomoc *de minimis*, nie była przekroczona wartość 100 tys. euro w momencie udzielania tej pomocy. Przy czym, dokonując tych obliczeń należy uwzględnić każdorazowo wszelką pomoc udzieloną przedsiębiorcy 3 lata wstecz (tj. 36 miesięcy liczone wstecz od dnia udzielenia danej pomocy) oraz sprawdzić, czy dany przypadek udzielenia pomocy nie podlegał obowiązkowi opiniowania przez Prezesa UOKiK.

Przykład wyliczenia pomocy *de minimis* udzielonej przedsiębiorcy przed dniem wejścia w życie ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej³⁷

	Organ udzielający pomocy	Podstawa prawna	Dzień udzielenia pomocy	Wartość pomocy w euro
1	Urząd gminy	Ordynacja podatkowa, art. 48 § 1	15.03.1999	40 000
2	Urząd skarbowy	Ordynacja podatkowa, art. 48 § 1	20.12.1999	5 000
3	ZUS	Ustawa o systemie ubezpieczeń społ.	06.05.2000	10 000
4	Prezydent miasta	Ordynacja podatkowa, art. 67	16.02.2001	15 000
5	Urząd gminy	Ordynacja podatkowa, art. 67 § 1	17.10.2001	20 000
6	Urząd skarbowy	Ordynacja podatkowa, art. 48 § 1	30.01.2002	35 000
7	Urząd skarbowy	Ordynacja podatkowa, art. 67 § 1	10.07.2002	10 000
8	Urząd gminy	Ordynacja podatkowa, art. 48 § 1	01.04.2003 (program pomocowy)	5 000
9	Urząd gminy	Ordynacja podatkowa, art. 67 § 1	23.10.2003	20 000
10	PFRON	Ustawa o rehabilitacji, art. 67	09.03.2004	25 000
Razem			185 000 EUR	

W pierwszej kolejności badamy pomoc udzieloną w dniu 17 października 2001 r., która wówczas wyniosła 20 tys. euro. Zaczynamy analizę od tego przypadku udzielenia pomocy, gdyż cofnęliśmy się o 36 miesięcy od dnia 1 lipca 2004 r. (a więc dnia, w którym przedsiębiorca ubiega się o kolejną pomoc) i okazało się, że w tym okresie przedsiębiorca po raz pierwszy otrzymał pomoc. Wsparcie to (w wysokości 20 tys. euro), łącznie z pomocą otrzymaną przez przedsiębiorcę w okresie ostatnich lat

³⁷ Przykład przedstawiony na podstawie materiału znajdującego się na stronie internetowej: www.uokik.gov.pl/pl/pomoc_publiczna/faq/.

lat poprzedzających dzień jego udzielenia (tj. od dnia 17 października 1998 r. do dnia 7 października 2001 r.) nie przekroczyło kwoty 100 tys. euro. Innymi słowy, w pierwszej kolejności cofamy się o 36 miesięcy w celu zidentyfikowania pierwszego przypadku uzyskania wsparcia przez przedsiębiorcę, a następnie (gdy już wiemy kiedy i w jakiej wysokości przedsiębiorca uzyskał pierwsze wsparcie), cofamy się o kolejne 36 miesięcy i badamy wszystkie przypadki uzyskania przez przedsiębiorcę wsparcia, a następnie sumujemy je. Jeśli po zsumowaniu okaże się, że w momencie, gdy przedsiębiorca uzyskuje pomoc po raz pierwszy (tj. wtedy, gdy pierwszy raz cofamy się o trzy lata od dnia ubiegania się przez przedsiębiorcę o kolejną pomoc – w naszym przykładzie chodzi o przypadek uzyskania wsparcia, gdy przedsiębiorca otrzymał 20 tys. euro od urzędu gminy) nie przekroczył wartości 100 tys. euro, wówczas należy uznać, iż w momencie jej udzielania spełniała ona warunki pomocy *de minimis*. Oznacza to, że pomoc od urzędu gminy w wysokości 20 tys. euro należy uznać za pomoc *de minimis* (mimo że jest to pomoc udzielona przed 1 maja 2004 r., a więc przed dniem, od którego obowiązują nas przepisy rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 69/2001, przy czym należy pamiętać, iż nie jest to pomoc *de minimis* w rozumieniu tego rozporządzenia, lecz jest to pomoc indywidualna, która spełnia warunki pomocy *de minimis*).

W ten sam sposób postępujemy z każdym następnym przypadkiem pomocy uzyskanej przez przedsiębiorcę na trzy lata przed dniem, w którym ubiega on się o kolejną pomoc, a więc przed dniem 1 lipca 2004 r. W związku z tym, w dalszej kolejności sprawdzamy pomoc udzieloną w dniu 30 stycznia 2002 r. w wysokości 35 tys. euro. Jak się okazuje po dokonaniu analogicznych obliczeń, łącznie z pomocą otrzymaną przez przedsiębiorcę w ciągu trzech ostatnich lat (tj. od dnia 30 stycznia 1999 r. do dnia 30 stycznia 2002 r.) przekroczyła ona kwotę 100 tys. euro (tj. wyniosła 125 tys. euro). W związku z tym nie spełnia warunku określonego w artykule 63 ww. ustawy i nie można jej zakwalifikować jako pomocy spełniającej warunki pomocy *de minimis*.

Kolejnym przypadkiem jest pomoc udzielona w dniu 10 lipca 2002 r. w wysokości 10 tys. euro. Z dokonanych obliczeń wynika, że wraz z pomocą otrzymaną przez przedsiębiorcę w okresie ostatnich trzech lat poprzedzających dzień jej udzielenia (tj. od dnia 10 lipca 1999 r. do dnia 10 lipca 2002 r.) stanowi ona kwotę 95 tys. euro i w związku z tym, że nie przekracza kwoty 100 tys. euro, spełnia warunek zawarty w ustawie i stanowi pomoc *de minimis*.

Następny przypadek wsparcia miał miejsce w dniu 1 kwietnia 2003 r. w wysokości 5 tys. euro i łącznie z pomocą otrzymaną przez przedsiębiorcę w okresie ostatnich trzech lat poprzedzających dzień jego udzielenia (tj. od dnia 1 kwietnia 2000 r. do dnia 1 kwietnia 2003 r.) uzyskał on pomoc w wysokości 95 tys. euro. Ze względu na to, że wsparcie to było udzielone na podstawie programu pomocowego, to zgodnie z przepisem artykułu 5, ustęp 1 ww. ustawy, nie zaliczamy go do pomocy *de minimis*.

W ostatnich dwóch przypadkach, na dzień udzielenia pomocy, jej wartość łącznie z pomocą udzieloną trzy lata wstecz, zawsze przekraczała wartość 100 tys. euro (po dokonaniu obliczeń odpowiednio 105 tys. euro dla pomocy z dnia 23 października 2003 r. i 115 tys. euro dla pomocy z dnia 9 marca 2004 r.). W związku z tym żaden z tych przypadków nie spełnia warunków pomocy *de minimis*.

Podsumowując, z kwoty 115 tys. euro stanowiącej pomoc, jaką przedsiębiorca otrzymał w okresie ostatnich trzech lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o udzielenie pomocy publicznej, warunki pomocy *de minimis* spełniają tylko dwa przypadki pomocy: pomoc udzielona w dniu 17 października 2001 r. w wysokości 20 tys. euro oraz pomoc udzielona w dniu 10 lipca 2002 r. w wysokości 10 tys. euro. W związku z tym przedsiębiorca na dzień złożenia wniosku (tj. na dzień 1 lipca 2004 r.) otrzymał pomoc *de minimis* w łącznej wysokości 30 tys. euro. Zatem może on otrzymać pomoc *de minimis* do wysokości 70 tys. euro. Jednocześnie, pomoc ta nie będzie wymagała notyfikacji do Komisji Europejskiej.

Przedstawiona powyżej zasada obliczania pomocy *de minimis* będzie obowiązywała w okresie trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, a więc do dnia 1 czerwca 2007 r. Po tej dacie pomoc *de minimis* będzie sumowana wyłącznie z inną pomocą *de minimis* (zdefiniowaną w rozporządzeniu Komisji Europejskiej nr 69/2001).

4. Procedura notyfikacyjna

Wspólnotowy system kontroli pomocy publicznej dla przedsiębiorstw opiera się na obowiązku notyfikowania Komisji Europejskiej projektu udzielenia pomocy publicznej. Obowiązek notyfikacji wynika z artykułu 88 TWE i uzasadniony jest tym, że Komisja Europejska musi posiadać możliwość weryfikowania projektów pomocy publicznej przed rozpoczęciem ich realizacji.

Artykuł 88 TWE

1. Komisja, we współpracy z Państwami Członkowskimi, stale bada systemy pomocy istniejące w tych Państwach. Proponuje im ona stosowne środki, konieczne ze względu na stopniowy rozwój lub funkcjonowanie wspólnego rynku.
2. Jeśli Komisja stwierdzi, po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag, że pomoc przyznana przez Państwo lub przy użyciu zasobów państwowych nie jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 87, lub że pomoc ta jest nadużywana, decyduje o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane Państwo w terminie, który ona określa.

Jeśli dane Państwo nie zastosuje się do tej decyzji w wyznaczonym terminie, Komisja lub każde inne zainteresowane Państwo może, na zasadzie odstępstwa od postanowień artykułów 226 i 227, wnieść sprawę bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości.

Na wniosek Państwa Członkowskiego Rada, stanowiąc jednomyślnie, może zdecydować, że pomoc, którą to Państwo przyznaje lub zamierza przyznać, jest uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, na zasadzie odstępstwa od postanowień artykułu 87 lub rozporządzeń przewidzianych w artykule 89, jeśli wyjątkowe okoliczności uzasadniają taką decyzję. Jeśli w odniesieniu do danej pomocy Komisja wszczęła procedurę przewidzianą w pierwszym akapicie niniejszego ustępu, wystąpienie zainteresowanego Państwa z wnioskiem skierowanym do Rady powoduje zawieszenie tej procedury do czasu zajęcia stanowiska przez Radę.

Jednakże jeśli Rada nie zajmie stanowiska w terminie trzech miesięcy od wystąpienia z wnioskiem, Komisja wydaje decyzję w sprawie.

3. Komisja jest informowana, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy. Jeśli uznaje ona, że plan nie jest zgodny ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 87, wszczyną bezzwłocznie procedurę przewidzianą w ustępie 2. Dane Państwo Członkowskie nie może wprowadzać w życie projektowanych środków dopóki procedura ta nie doprowadzi do wydania decyzji końcowej.

Do roku 1999 postępowanie Komisji Europejskiej dotyczące oceny zgodności projektów udzielenia pomocy publicznej przez państwa członkowskie nie było regulowane przez żaden akt normatywny. Procedura notyfikacyjna kształtowana był przez praktykę, na podstawie decyzji Komisji Europejskiej oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości³⁸. W 1999 r. Rada wydała rozporządzenie nr 659/1999 w sprawie zastosowania artykułu 88 TWE³⁹, które określa reguły postępowania przed Komisją Europejską w sprawie udzielania pomocy publicznej.

Zgodnie z rozporządzeniem nr 659/1999, kraje członkowskie zobowiązane są do informowania Komisji Europejskiej o każdym projekcie udzielenia lub zmiany pomocy publicznej – jest to tak zwany obowiązek notyfikacji *ex-ante*. Dopóki Komisja Europejska nie dokona autoryzacji danego projektu udzielenia lub zmiany pomocy publicznej, zgodnie z zasadą *standstill* kraje członkowskie w żadnym przypadku nie mogą rozpocząć udzielania pomocy. Jeśli jakkolwiek pomoc zostanie udzielona bez zgody Komisji Europejskiej, wówczas jest ona uznawana za pomoc wykozystywaną niezgodnie z przeznaczeniem i wówczas musi zostać odzyskana. Komisja dokonując oceny projektu udzielenia bądź zmiany pomocy publicznej bada, czy dany instrument wsparcia stanowi pomoc publiczną w rozumieniu Artykułu 87, ustępy 2 i 3 TWE.

Zgodnie z rozporządzeniem nr 659/1999, obowiązek notyfikacji dotyczy:

- a) wszystkich nowych projektów programów pomocowych o zasięgu ogólnokrajowym lub lokalnym, współfinansowanych lub nie z funduszy strukturalnych oraz

³⁸ Piotr Pelka, Mikołaj Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2002, s. 185.

³⁹ Council Regulation EC no 659/1999 of 22 March 1999 laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty; OJ L 83/1 z 27/03/1999. Artykuł 93 to obecnie artykuł 88, gdyż na podstawie artykułu 12 Traktatu Amsterdamskiego, od dnia 1 maja 1995 (a więc od daty wejścia w życie Traktatu Amsterdamskiego) obowiązuje nowa numeracja artykułów Traktatu.

wszelkich znaczących zmian w istniejących programach pomocowych, które były notyfikowane wcześniej,

- b) wszystkich projektów pomocy, która miałyby zostać przyznana poza programami pomocowymi już zaakceptowanymi przez KE (tzw. pomoc indywidualna),
- c) wszystkich projektów pomocy dla przedsiębiorstw działających w sektorach objętych szczególnymi regulacjami,
- d) wszystkich dużych projektów inwestycyjnych (zgodnie z postanowieniami dotyczącymi udzielania pomocy na duże projekty inwestycyjne),
- e) określonych przypadków łączenia pomocy.

Zgodnie z definicjami zawartymi w omawianym rozporządzeniu, termin „pomoc” oznacza każdy instrument pomocowy, który spełnia wszystkie kryteria wymienione w artykule 87, ustęp 1 TWE. Jednocześnie, wyróżnia się pomoc istniejącą oraz pomoc nową. Pomoc istniejąca to pomoc indywidualna lub programy pomocowe, które zostały uznane za zgodne z obowiązującymi zasadami dopuszczalności pomocy publicznej i autoryzowane przez Komisję Europejską. Z kolei pomoc nowa, to pomoc indywidualna lub programy pomocowe, które nie należą do kategorii pomocy istniejącej. Za pomoc nową uznaje się również wszelkie zmiany w istniejących programach pomocowych lub pomocy indywidualnej. Program pomocowy oznacza akt normatywny (ustawa, rozporządzenie), na podstawie którego udzielana jest pomoc indywidualna na działania określone w tym akcie, bez konieczności stosowania dalszych środków implementacyjnych. Program pomocowy oznacza również akt normatywny na podstawie którego pomoc, która nie jest związana z żadnym konkretnym projektem, może być udzielana na jedno lub wiele przedsięwzięć w określonym czasie i/lub w określonej wysokości. Programy pomocowe określają warunki, zasady, formy oraz podstawy prawne udzielania wsparcia. Zawierają informacje dotyczące m.in. przeznaczenia pomocy, formy pomocy, organów udzielających pomocy, warunków dopuszczalności pomocy, beneficjentów pomocy, a także czasu trwania programu pomocowego. Natomiast pomoc indywidualna oznacza każdą pomoc, która nie stanowi programu pomocowego.

Artykuł 88 TWE nakłada na Komisję Europejską obowiązek wydania swojej opinii odnośnie przedłożonego przez państwo członkowskie do notyfikacji projektu udzielenia pomocy publicznej. Opinię tę Komisja Europejska wydaje w formie decyzji akceptującej dany projekt udzielenia pomocy publicznej (jeśli stwierdza, że projekt ten nie stanowi pomocy publicznej lub jest zgodny z zasadami wspólnego rynku) lub decyzji o rozpoczęciu procedury notyfikacyjnej, zgodnie z artykułem 88, ustęp 2 TWE (gdyż w opinii Komisji Europejskiej istnieje duże prawdopodobieństwo, że dany projekt udzielenia pomocy publicznej może naruszać zasady wspólnego rynku). Jest to tak zwane postępowanie wstępne, od którego rozpoczyna się cała procedura notyfikacyjna.

Państwo członkowskie zobowiązane jest do notyfikowania Komisji Europejskiej projektu udzielenia pomocy publicznej oraz wszelkich projektów dotyczących zmiany istniejących programów pomocowych, już notyfikowanych Komisji. Jedynym wyjątkiem od obowiązku notyfikowania Komisji Europejskiej zmiany programu pomocowego jest sytuacja, gdy państwo członkowskie zamierza wprowadzić zmiany do istniejącego programu pomocowego polegające na zwiększeniu budżetu programu o nie więcej niż 20% dotychczasowej alokacji. Jednocześnie notyfikacja zmiany programu pomocowego uznawana jest za nową notyfikację.

Postępowanie wstępne

Notyfikacja powinna być dokonana przez władze centralne kraju członkowskiego, nawet jeżeli dany projekt udzielenia pomocy publicznej dotyczy programów, które są lub będą zarządzane przez władze regionalne albo lokalne. Dokumenty notyfikacyjne przekazywane są Komisji Europejskiej w Brukseli przez krajowe przedstawicielstwo Komisji Europejskiej. Dokumenty notyfikacyjne powinny być przesłane do jednej z niżej wymienionych dyrekcji generalnych Komisji Europejskiej, w zależności od okoliczności:

- 1) Sekretariat Generalny Komisji Europejskiej, jeśli notyfikacja dotyczy projektu nowego programu pomocowego, zmiany istniejącego programu pomocowego, udzielenia pomocy indywidualnej przedsiębiorstwu lub projektowi udzielenia pomocy poza jakimkolwiek programem pomocowym,
- 2) Dyrektorowi Generalnemu jednej z odpowiedzialnych Dyrekcji Generalnych – Konkurencji, Rolnictwa, Transportu lub Rybołówstwa – w przypadku gdy notyfikacja dotyczy udzielenia indywidualnej pomocy w ramach programu zaakceptowanego przez KE, ale wobec którego wymagana jest notyfikacja udzielania każdej pomocy bądź znaczącej pomocy, lub w przypadku zmiany programu pomocowego, który podlega procedurze przyspieszonej,
- 3) Dyrekcja Generalna ds. Konkurencji – w przypadku nowych programów pomocowych dla MSP, które spełniają warunki procedury przyspieszonej.

Po otrzymaniu dokumentów notyfikacyjnych, Komisja Europejska wysłała do swojego stałego przedstawicielstwa w danym kraju członkowskim potwierdzenie ich otrzymania. W ten sposób rozpoczyna się postępowanie wstępne, które służy dokonaniu przez Komisję Europejską oceny, że notyfikowana pomoc nie stanowi pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu lub jest zgodna z zasadami wspólnego rynku lub stwierdzeniu, że istnieją wątpliwości nie pozwalające na dokonanie takiej oceny i konieczne jest przeprowadzenie dalszego postępowania (postępowania wyjaśniającego). Od momentu przesłania Komisji Europejskiej dokumentów odnośnie projektu udzielenia pomocy publicznej obowiązuje wspomniana już zasada *standstill*, zgodnie z którą do momentu wydania przez Komisję Europejską pozytywnej decyzji no-

tyfikacyjnej w sprawie projektu udzielenia pomocy, państwo członkowskie nie może udzielać pomocy.

Jeżeli Komisja Europejska wymaga dodatkowych informacji odnośnie notyfikowanego projektu udzielenia pomocy publicznej, informuje o tym państwo członkowskie w ciągu 15 dni roboczych. Kraj członkowski powinien uzupełnić brakujące informacje zwykle w ciągu 20 dni. W potwierdzeniu odbioru dokumentów notyfikacyjnych Komisja Europejska zwykle określa również termin rozpatrzenia projektu udzielenia pomocy publicznej. Terminy te są następujące:

- 1) nie więcej niż 2 miesiące (jeśli były wymagane uzupełnienia, to od przesłania ostatniego uzupełnienia) w odniesieniu do nowych programów pomocowych oraz udzielenia nowej pomocy indywidualnej, poza programami pomocowymi,
- 2) 30 dni roboczych w odniesieniu do udzielania indywidualnej pomocy w ramach istniejących programów pomocowych oraz do określonych przypadków notyfikowania łączenia pomocy,
- 3) 20 dni roboczych w odniesieniu do programów pomocowych dla małych i średnich przedsiębiorstw, które podlegają procedurze przyspieszonej oraz w przypadku wprowadzania zmian do programów pomocowych już istniejących, które podlegają procedurze przyspieszonej (tzw. notyfikacja przyspieszona, która nie dotyczy sektorów rolnictwa, rybołówstwa, wydobywania węgla kamiennego). Zastosowanie procedury przyspieszonej jest uzasadnione z chwilą, gdy notyfikowany projekt spełnia jeden z warunków: wsparcie inwestycji nie może przekroczyć 7,5% w przypadku średnich i 15% w przypadku małych przedsiębiorstw, pomoc na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy nie przekracza 3000 euro na jedno tworzone miejsce pracy, pomoc nie przekracza 200 tys. euro. Notyfikacja przyspieszona dotyczy również zmian w istniejących programach pomocowych, które prowadzą do wydłużenia okresu ich realizacji i/lub podwyższenia budżetu o kwotę nieprzekraczającą 20% budżetu wyjściowego)⁴⁰.

Komisja Europejska, po otrzymaniu dokumentów notyfikacyjnych, bada czy projekt udzielenia pomocy publicznej stanowi pomoc publiczną w rozumieniu artykułu 87 TWE. Wynik badania wniosku może być następujący:

- 1) notyfikowana pomoc nie jest pomocą publiczną w rozumieniu artykułu 87, ustęp 1 TWE – decyzja Komisji Europejskiej stwierdzająca, że dany projekt udzielenia pomocy nie stanowi pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu kończy postępowanie notyfikacyjne;
- 2) notyfikowana pomoc stanowi pomoc publiczną zgodną z zasadami wspólnego rynku i Komisja Europejska wydaje decyzję zezwalającą na udzielenie pomocy. Decyzja taka powinna w uzasadnieniu wskazywać podstawę prawną wyłączenia zakazu udzielania pomocy. Decyzja ta kończy postępowanie notyfikacyjne;

⁴⁰ Procedura notyfikacji przyspieszonej wykorzystywana jest dosyć rzadko od kiedy Komisja Europejska przyjęła rozporządzenia o wyłączeniach blokowych.

- 3) istnieją wątpliwości co do zgodności planowanej pomocy publicznej z zasadami wspólnego rynku. W takim przypadku Komisja Europejska wydaje decyzję wszczynającą postępowanie wyjaśniające, o którym jest mowa w artykule 87, ustęp 2 TWE. Jeśli jednak Komisja Europejska stwierdzi, że dany projekt udzielenia pomocy publicznej stanowi pomoc publiczną w rozumieniu artykułu 87, ustęp 1 TWE, i jednocześnie nie jest objęty żadnym istniejącym notyfikowanym programem pomocowym lub nie kwalifikuje się do jednego z wyłączeń blokowych, wówczas podejmuje decyzję o rozpoczęciu procedury notyfikacyjnej zgodnie z artykułem 88, ustęp 2 TWE.

Decyzja Komisji Europejskiej w sprawie projektu udzielenia pomocy publicznej powinna być podjęta w ciągu dwóch miesięcy od otrzymania przez nią kompletnego wniosku notyfikacyjnego, informującego o zamiarze udzielenia pomocy publicznej przez państwo członkowskie. Rozporządzenie nr 659/1999 precyzuje, że wniosek notyfikacyjny można uznać za kompletny wtedy, gdy w ciągu dwóch miesięcy od jego otrzymania lub otrzymania informacji uzupełniających, Komisja Europejska nie występuje do kraju członkowskiego o dalsze wyjaśnienia. Termin dwumiesięczny może zostać wydłużony za obopólną zgodą państwa członkowskiego oraz Komisji Europejskiej. Ponadto, w szczególnych przypadkach Komisja Europejska może narzucić termin krótszy niż dwa miesiące. Niezależnie od przewidzianych w ten sposób modyfikacji długości terminu, po upływie którego uznaje się wniosek notyfikacyjny za kompletny, ostatecznie Komisja Europejska na wydanie decyzji w sprawie projektu udzielenia pomocy publicznej ma przynajmniej cztery miesiące od dnia złożenia wniosku notyfikacyjnego.

W przypadku, gdy Komisja Europejska nie wyda żadnej z ww. decyzji w ciągu 2 miesięcy od dnia złożenia kompletnego wniosku notyfikacyjnego, można przyjąć *a priori*, że pomoc została zaakceptowana przez Komisję Europejską. Jednak w takich okolicznościach kraj członkowski nie może jeszcze udzielać pomocy publicznej, gdyż zobowiązany jest w pierwszej kolejności powiadomić Komisję Europejską, że zamierza wprowadzić w życie projekt udzielenia pomocy publicznej. Jeżeli Komisja Europejska nie odpowie na to zawiadomienie w ciągu 15 dni roboczych, uznaje się, iż dany program pomocowy stanowi istniejący program i kraj członkowski może udzielać w ramach tego programu pomoc publiczną.

Postępowanie wyjaśniające

W przypadku, gdy istnieją poważne wątpliwości co do zgodności projektu udzielenia pomocy publicznej z zasadami wspólnego rynku, które nie zostały wyjaśnione w trakcie postępowania wstępnego, Komisja Europejska wszczyna postępowanie wyjaśniające (mówi o tym przepis artykułu 6 rozporządzenia nr 659/1999). W decyzji wszczynającej to postępowanie Komisja Europejska wskazuje na stan prawny i faktyczny oraz dokonuje wstępnej oceny notyfikowanego projektu udzielenia po-

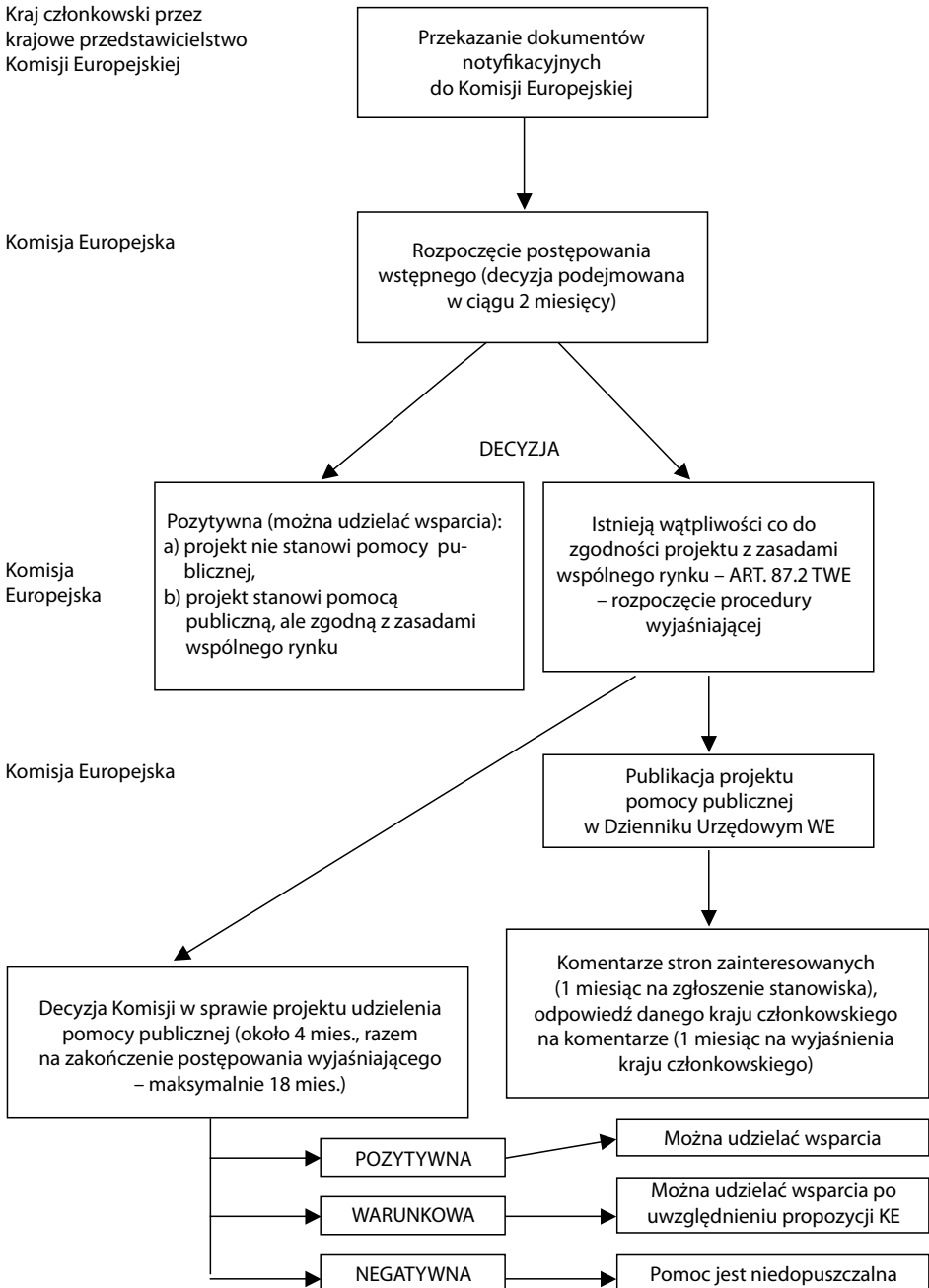
mocy publicznej, a także uzasadnia swoje wątpliwości co do zgodności tego projektu z zasadami wspólnego rynku. Komisja Europejska informuje państwo członkowskie, a także inne zainteresowane strony⁴¹ o możliwości składania swoich stanowisk odnośnie projektu pomocy publicznej w terminie, który zwykle nie przekracza jednego miesiąca. Wszystkie przedłożone Komisji Europejskiej uwagi są przekazywane danemu krajowi członkowskiemu, które rozpoczęło procedurę notyfikacji projektu udzielenia pomocy publicznej. Państwo to ma prawo ustosunkować się do przedłożonych stanowisk innych stron w terminie jednego miesiąca. Następnie Komisja Europejska podejmuje decyzję, zgodnie z którą dany projekt udzielenia pomocy publicznej:

- 1) nie stanowi pomocy publicznej w rozumieniu artykułu 87, ustęp 1 TWE,
- 2) stanowi pomoc zgodną z zasadami wspólnego rynku – tzw. decyzja pozytywna,
- 3) jest możliwy do zaakceptowania jako zgodny z zasadami wspólnego rynku pod warunkiem, że państwo członkowskie wprowadzi zaproponowane przez Komisję Europejską zmiany – tzw. decyzja warunkowa,
- 4) jest niezgodny z zasadami wspólnego rynku – tzw. decyzja negatywna.

Komisja Europejska powinna zakończyć postępowanie wyjaśniające w terminie 18 miesięcy od wszczęcia postępowania. Jeśli uchybi temu terminowi, na żądanie państwa członkowskiego ma obowiązek podjąć decyzję w terminie dwóch miesięcy na podstawie zebranych do tej pory informacji. Jeżeli Komisja Europejska stwierdzi, iż nadal nie posiada dostatecznej wiedzy o dopuszczalności pomocy, wówczas może wydać wyłącznie decyzję negatywną. Państwo członkowskie może wycofać złożony wniosek notyfikacyjny zanim Komisja Europejska podejmie decyzję co do zgodności projektu pomocy z obowiązującymi regułami dopuszczalności udzielania wsparcia ze środków publicznych.

⁴¹ Pojęcie „zainteresowane strony” oznacza inne kraje członkowskie, a także jakąkolwiek osobę fizyczną lub prawną lub stowarzyszenie osób prawnych, których interes mogłyby zostać naruszone w związku z udzieleniem pomocy publicznej.

Schemat procedury notyfikacyjnej – postępowanie wstępne i postępowanie wyjaśniające

Notyfikacja indywidualna

Procedura notyfikacji indywidualnej ma charakter bardzo wyjątkowy i stosowana jedynie do projektów nie mieszczących się w żadnym z notyfikowanych programów pomocowych oraz nie odpowiadających żadnemu z rozporządzeń wyłączających obowiązek notyfikacji. Notyfikacja indywidualna ma zastosowanie również, gdy następuje łączenie pomocy, zgodnie z przypadkami przewidzianymi przez rozporządzenia bądź inne dokumenty dotyczące udzielania pomocy publicznej wydane przez Komisję Europejską lub obowiązujące powszechnie reguły wspólnotowe (np. duże projekty inwestycyjne).

Postępowanie w sprawie pomocy udzielonej bez dopełnienia obowiązku notyfikacji oraz pomocy wykorzystywanej niezgodnie z przeznaczeniem

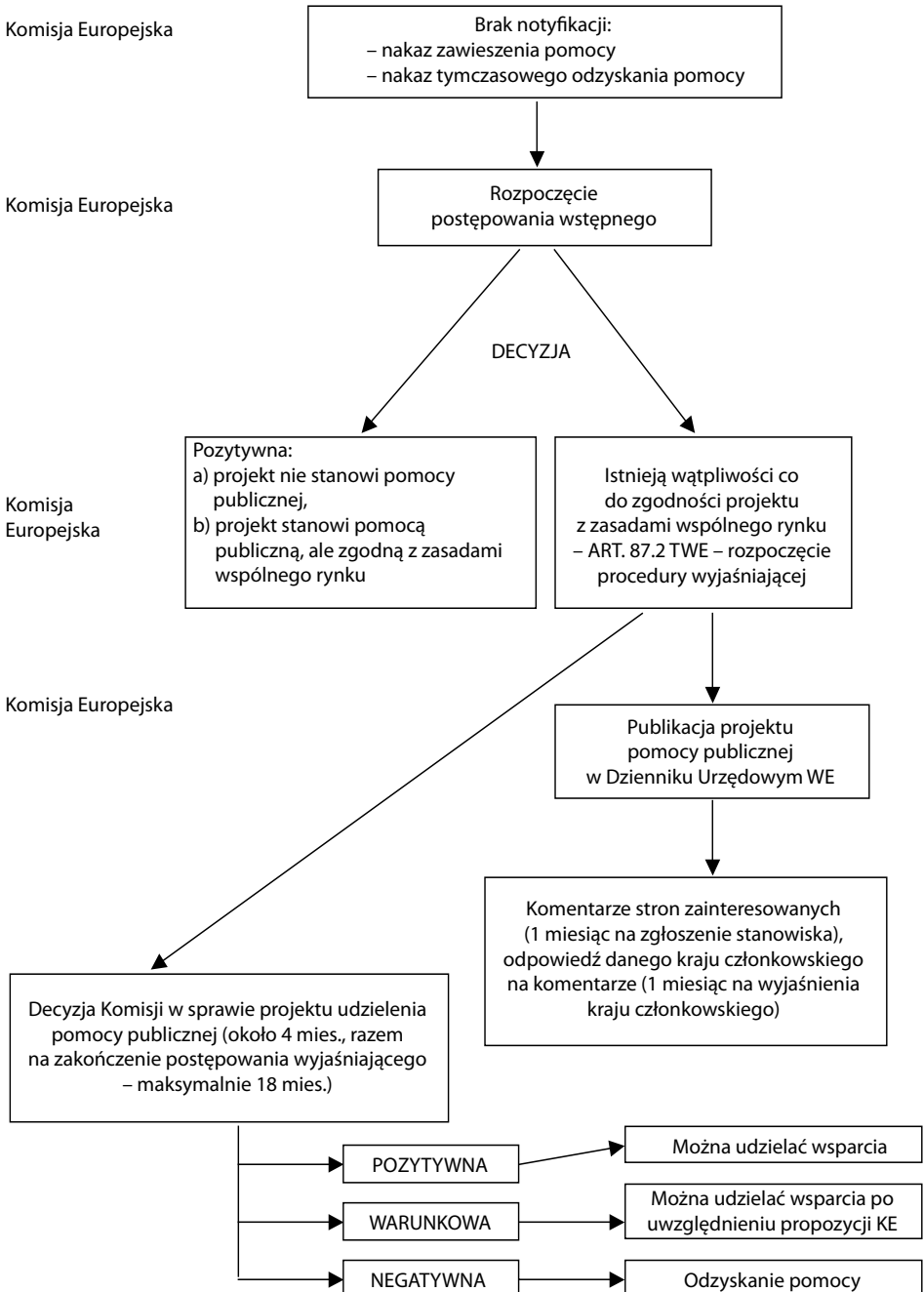
Zgodnie z artykułem 88, ustęp 2 TWE, w razie stwierdzenia przez Komisję Europejską faktu przyznania przez państwo członkowskie pomocy publicznej niezgodnej z zasadami wspólnego rynku, nakazuje ona niezwłocznie zaprzestania udzielania takiej pomocy. W pierwszej kolejności Komisja Europejska zbiera informacje na temat pomocy (programu pomocowego lub pomocy indywidualnej), które pozwolą jej ocenić zgodność pomocy z zasadami wspólnego rynku. Dopóki Komisja Europejska nie dokona pełnej oceny zgodności udzielanej pomocy, nakazuje ona (w formie decyzji) danemu krajowi członkowskiemu zaprzestać udzielania wsparcia. Komisja Europejska może wystąpić do państwa członkowskiego o przedstawienie stosownych informacji i wyjaśnień odnośnie danego instrumentu wsparcia. Komisja Europejska, po zapoznaniu się z uwagami i wyjaśnieniami zainteresowanego kraju członkowskiego, może wydać decyzję nakazującą wstrzymanie udzielania pomocy do czasu wydania ostatecznej decyzji o zgodności przedmiotowej pomocy z zasadami wspólnego rynku. Komisja może również wydać decyzję nakazującą zwrot dotychczas udzielonej pomocy. Dotyczy to sytuacji, gdy nie ma wątpliwości co do charakteru udzielanego wsparcia, konieczne jest podjęcie natychmiastowych działań oraz występuje poważne ryzyko powstania nieodwracalnych strat dla konkurentów w związku z udzielaną pomocą publiczną.

Podobnie jak w przypadku postępowania wstępnego, postępowanie w celu zbadania zgodności udzielanej pomocy może zakończyć się decyzją stwierdzającą, że:

- 1) udzielana pomoc nie stanowi pomocy publicznej w rozumieniu artykułu 87, ustęp 1 TWE,
- 2) udzielana pomoc stanowi pomoc publiczną zgodną z zasadami wspólnego rynku,
- 3) istnieją wątpliwości co do zgodności udzielanej pomocy z zasadami wspólnego rynku.

Jeśli Komisja Europejska podejmie decyzję stwierdzającą, iż ma poważne wątpliwości co do zgodności udzielanej pomocy z zasadami wspólnego rynku, wówczas rozpoczyna postępowanie wyjaśniające.

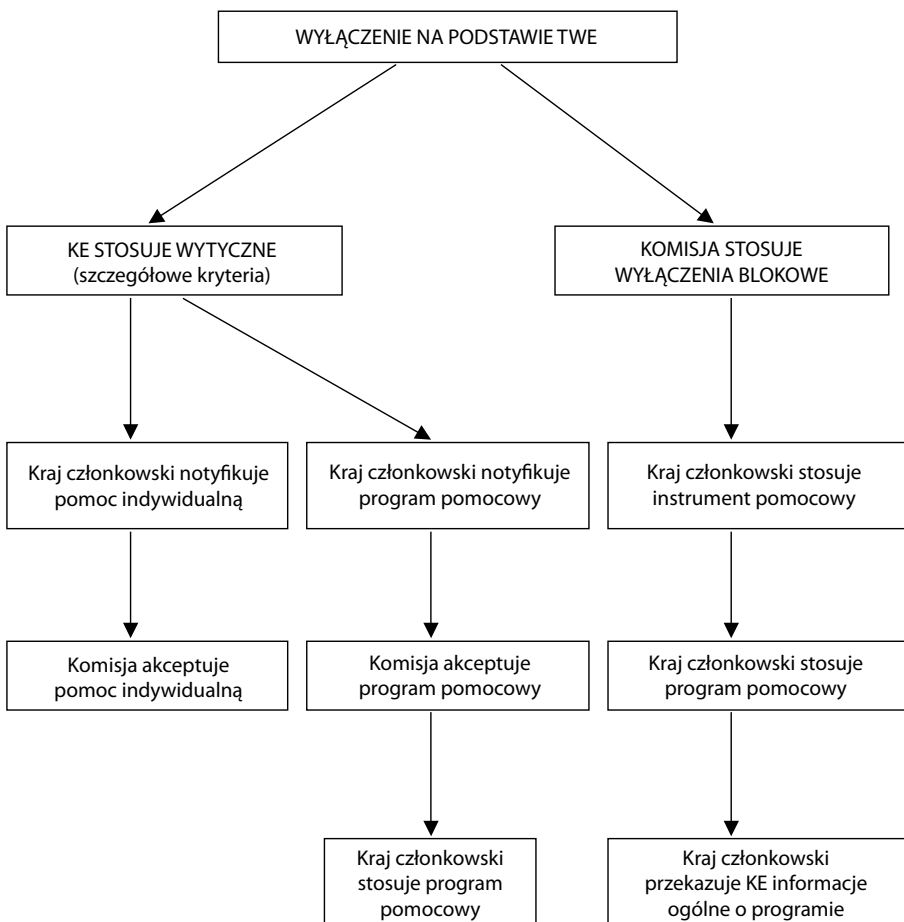
Schemat procedury notyfikacyjnej – postępowanie w przypadku udzielania wsparcia bez dopełnienia obowiązku notyfikacji

Jeżeli Komisja Europejska uznała, iż pomoc została udzielona niezgodnie z prawem. Wówczas podejmuje decyzję o konieczności zwrotu udzielonej pomocy. Komisja nie może żądać zwrotu pomocy udzielonej niezgodnie z prawem jeśli minęło 10 lat od dnia jej udzielenia.

W przypadku gdy Komisja Europejska uzyska informację, że w jednym z krajów członkowskich pomoc publiczna wykorzystywana jest niezgodnie z przeznaczeniem, może wszcząć postępowanie wyjaśniające. Takie postępowanie toczy się według tych samych zasad, które mają zastosowanie dla pomocy udzielanej bez dopełnienia obowiązku notyfikacji.

Procedura w przypadku wyłączenia spod obowiązku notyfikacji

Jak już wspomniano, w określonych przypadkach udzielanie pomocy publicznej jest wyłączone spod obowiązku notyfikacji. Dotyczy to określonych kategorii pomocy horyzontalnej wyłączonej spod tego obowiązku na podstawie rozporządzeń Komisji Europejskiej o wyłączeniach blokowych dla pomocy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, na zatrudnienie oraz na szkolenia (zobacz punkt 3.2.1). Poniżej zaprezentowano schemat procedury w przypadku, gdy dana pomoc jest wyłączona spod obowiązku notyfikacji.

Monitorowanie pomocy

Kraje członkowskie zobowiązane są przygotowywać i przysyłać Komisji Europejskiej roczne raporty na temat wszystkich istniejących programów pomocowych, w stosunku do których nie ma szczegółowego wymogu odnośnie raportowania (Komisja Europejska nie nałożyła takiego obowiązku w decyzji zezwalającej na realizację danego programu pomocowego). Jeżeli Komisja Europejska uzna, że określony dany pomocowy nie jest lub przestał być zgodny ze wspólnym rynkiem, wówczas może wydać zalecenie, zgodnie z którym kraj członkowski powinien przeformułować ten program pomocowy. Z kolei, w celu weryfikacji poprawności wdrażania postanowień zawartych w decyzji Komisji, na mocy której kraj członkowski udzielił pomocy indywidualnej, Komisja Europejska ma prawo podjąć działania monitorujące, polegające na przeprowadzeniu wizyty kontrolnej w miejscu realizacji projektu.

5. Kumulacja pomocy publicznej

Przy stosowaniu zasad łączenia pomocy pod uwagę bierze się wszystkie formy pomocy publicznej wchodzące w zakres zastosowania artykułu 87 TWE. Przy łączeniu różnych form pomocy (kumulacji pomocy) konieczne jest przeliczenie tych form pomocy na równą wartość dotacji. Komisja Europejska wprowadziła w tym celu pojęcia ekwiwalentu dotacji netto (EDN) oraz ekwiwalentu dotacji brutto (EDB). Najkrócej ujmując, EDN to kwota pomocy, którą przedsiębiorca by otrzymał, gdyby uzyskał pomoc w formie dotacji, uwzględniającą opodatkowanie podatkiem dochodowym, z kolei EDB to kwota pomocy, którą przedsiębiorca by otrzymał, gdyby uzyskał pomoc w formie dotacji przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym.

Zgodnie z generalną zasadą wydatki ponoszone w ramach jednego projektu i kwalifikowane do objęcia pomocą z tytułu różnych instrumentów mogą zostać wzięte pod uwagę tylko raz.

Kumulacja pomocy regionalnej rozpatrywana jest z punktu widzenia:

- pochodzenia pomocy z różnych źródeł publicznych (np. krajowych, regionalnych, wspólnotowych), lecz z przeznaczeniem na realizację tego samego projektu inwestycyjnego oraz
- łączenia pomocy na inwestycje z pomocą na tworzenie nowych miejsc pracy w związku z realizacją danej inwestycji.

Przykładowo, jeżeli przedsiębiorca realizując projekt inwestycyjny otrzymał wsparcie w formie dotacji, preferencyjnego kredytu oraz zwolnienia z podatku od nieruchomości, to wszystkie kwoty pomocy sumują się po przeliczeniu ich na ekwiwalent dotacji. Po skumulowaniu wartości pomocy sprawdza się, czy przedsiębiorca nie przekracza maksymalnych, dopuszczalnych intensywności pomocy. Jeśli przedsiębiorca uzyskuje wsparcie na realizację swojego projektu inwestycyjnego z różnych programów pomocowych, wówczas w każdym z tych programów państwo członkowskie musi wskazać, w jaki sposób zapewni, że nie nastąpi przekroczenie dopuszczalnej intensywności pomocy (tj. warunki dotyczące kumulacji).

Przedsiębiorca może również uzyskać jednocześnie pomoc regionalną na inwestycję początkową oraz na utworzenie nowych miejsc pracy, jednak wartość pomocy na in-

westycje (wyrażona jako jej procentowy udział w kosztach kwalifikowanych projektu), łącznie z wartością pomocy na utworzenie nowych miejsc pracy (wyrażonej jako jej udział w dwuletnich kosztach zatrudnienia nowoprzyjętych pracowników) po zsumowaniu nie przekroczy dopuszczalnej intensywności pomocy dla danego regionu (zgodnie z krajową mapą pomocy regionalnej). Przy czym, w każdym z wyżej wymienionych przypadków przedsiębiorca może uzyskać pomoc w oparciu o zastosowanie najbardziej korzystnych dla niego pułapów pomocy. Innymi słowy, jeśli wydatki kwalifikujące się do objęcia pomocą regionalną równocześnie kwalifikują się całkowicie lub częściowo do objęcia pomocą o celu innym niż regionalny (np. na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw), wówczas wspólna część podstawy jest ograniczana do wyższego z dwóch mających tu zastosowanie pułapów (zobacz również punkt 3.1).

Ograniczenie możliwości kumulowania pomocy ma zapobiegać sytuacjom, w których wysokość całkowitej kwoty pomocy publicznej, uzyskanej z różnych tytułów przez pojedyncze przedsiębiorstwo na realizację danego projektu byłaby tak znaczna, że spowodowałaby zakłócenie konkurencji.

Zasady dotyczące kumulowania pomocy mają zastosowanie również w sytuacji, gdy następuje łączenie pomocy z przeznaczeniem na ten sam cel. Sytuacja taka powstaje, gdy przedsiębiorca korzysta z co najmniej dwóch instrumentów pomocy, które służą osiągnięciu tego samego celu (np. ochrona środowiska), wówczas należy przestrzegać reguł łączenia pomocy określonych przez Komisję Europejską w odniesieniu do danego celu pomocy. Reguły te są wskazane w dokumentach określających warunki dopuszczalności pomocy publicznej na różne cele, np. na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, na szkolenia, na ochronę środowiska, na zatrudnienie, na badania i rozwój.

Jeśli przedsiębiorca korzysta z dwóch różnych instrumentów pomocy w ramach co najmniej dwóch programów pomocowych, które posiadają różne cele (np. z pomocy regionalnej i pomocy na rzecz ochrony środowiska lub na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz pomocy na badania i rozwój) należy stosować zasady dotyczące łączenia pomocy o różnym celu (przeznaczeniu). Wówczas przy łączeniu pomocy należy upewnić się, czy dotrzymane zostały następujące zasady:

- pomoc jest wdrażana zgodnie z dopuszczalnymi wskaźnikami intensywności i zasadami danego programu pomocowego,
- właściwie zastosowano zasady łączenia pomocy o różnym przeznaczeniu, tj. m.in. dla wspólnej części podstawy obliczenia inwestycji zakwalifikowanej do objęcia pomocą o różnym przeznaczeniu, łączna kwota pomocy nie przekracza wyższego ze stosujących się w danym przypadku wskaźnika intensywności pomocy i jednocześnie część wspólna kosztów zakwalifikowanych do objęcia pomocą jest brana pod uwagę tylko raz.

W odniesieniu do pomocy *de minimis* zasady kumulacji nie mają zastosowania. Należy przestrzegać tylko pułapu 100 tys euro w ciągu ostatnich trzech lat. Pomoc *de minimis* łączy się wyłącznie z inną pomocą *de minimis*, natomiast nie łączy się z pomocą w ramach programów notyfikowanych lub wyłączeń blokowych (zobacz punkt 3.4).

6. Ekwiwalent dotacji

Pomoc przeznaczona na wspieranie inwestycji może przybierać różne formy – jednorazowej dotacji, preferencyjnej pożyczki, zwolnienia, ulgi podatkowej itd. W celu porównania wartości różnych form pomocy jakie otrzymać może przedsiębiorca oraz ocenienia zgodności pomocy publicznej z odpowiednimi zasadami, konieczne jest sprowadzenie ich do wspólnego mianownika, a więc przeliczenia pomocy udzielanej w różnych formach (najczęściej w formie kredytów preferencyjnych oraz gwarancji kredytowych) na ekwiwalent dotacyjny. Ekwiwalent dotacyjny jest to kwota, jaką uzyskałby przedsiębiorca, gdyby wsparcie było mu udzielone w formie dotacji.

Wyróżniamy ekwiwalent dotacji netto (EDN) oraz ekwiwalent dotacji brutto (EDB). Ekwiwalent dotacji netto to wartość pomocy netto, odzwierciedlająca wielkość ostatecznego przysporzenia, jakie uzyskuje przedsiębiorca po ewentualnym opodatkowaniu (a więc po odjęciu należnego podatku dochodowego – jest to tzw. faktyczne wsparcie). Z kolei ekwiwalent dotacji brutto odzwierciedla wielkość wsparcia przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym (a więc z uwzględnieniem wartości podatku dochodowego). Przeliczanie na EDN pomocy rozłożonej w czasie wymaga:

- 1) zdyskontowania pomocy w celu przeliczenia przyszłych, rozłożonych w czasie korzyści na dotację, jaka zostałaby wypłacona na koniec roku, za który przedsiębiorca dokonuje pierwszego odpisu amortyzacyjnego,
- 2) obliczenia wysokości podatku należnego od pomocy i przeliczenie EDB na EDN.

Uproszczona formuła jest następująca:

$$\text{EDN} = \frac{\text{nominalna kwota pomocy (bez dyskonta i bez opodatkowania)}}{\text{nominalna wartość inwestycji (bez dyskonta)}} * \text{wskaźnik ustalany przez KE dla danego obszaru}$$

7. Pomoc publiczna a fundusze strukturalne

Pomoc publiczna jest pojęciem szerszym w stosunku do tego, co rozumiemy mówiąc fundusze strukturalne. Uregulowania dotyczące funduszy strukturalnych są tylko wycinkiem zagadnień związanych z pomocą publiczną. Z tego względu oceniając zgodność np. programu pomocowego dla małych i średnich przedsiębiorstw, w pierwszej kolejności musimy sprawdzić, czy dany program spełnia warunki określone w rozporządzeniu Komisji Europejskiej nr 70/2001 zmienionym rozporządzeniem 364/2004 dotyczącym pomocy publicznej na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. W następnej kolejności program pomocowy, który częściowo finansowany jest z funduszy strukturalnych, należy ocenić z punktu widzenia uregulowań dotyczących zarządzania funduszami strukturalnymi. Innymi słowy, pojęcie „fundusze strukturalne” zawarte jest w szerszym pojęciu „pomoc publiczna”, co oznacza że wszystkie projekty współfinansowane z funduszy strukturalnych muszą być zgodne z regułami konkurencji. Przy czym należy wskazać, iż projekty finansowane z funduszy strukturalnych, które wiążą się z ogólnymi korzyściami, nie stanowią pomocy publicznej w rozumieniu artykułu 87 TWE.

Rozporządzenie Rady UE nr 1260/1999 z dn. 21.06.1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych.

Artykuł 12

Projekty finansowane przez fundusze strukturalne lub otrzymujące wsparcie z Europejskiego Banku Inwestycyjnego lub z innego instrumentu finansowego są zgodne z postanowieniami Traktatu, z instrumentami przyjętymi w ramach Traktatu oraz z politykami i działaniami Wspólnoty, włączając zasady konkurencji, przyznawania kontraktów finansowanych ze środków publicznych, ochrony i poprawy stanu środowiska oraz eliminowania nierówności i promowania równego traktowania kobiet i mężczyzn.

Polityka konkurencji stanowi jedną z istotniejszych polityk z punktu widzenia wdrażania funduszy strukturalnych. Chodzi przede wszystkim o regulacje w zakresie po-

mocy publicznej, w których obrębie funkcjonują instrumenty finansowe polityki regionalnej. Wsparcie pochodzące ze środków funduszy strukturalnych musi być zgodne z zasadami i limitami dopuszczalności pomocy publicznej, które wskazane są w przepisach dotyczących pomocy regionalnej, pomocy horyzontalnej oraz pomocy sektorowej (w zależności od tego, które z nich mają zastosowanie)⁴².

Zasady dotyczące zarządzania środkami z funduszy strukturalnych nakładają obowiązek stosowania reguł dotyczących pomocy publicznej. Okres obowiązywania krajowej mapy pomocy regionalnej (zobacz punkt 3.1) jest zbieżny z okresem programowania wsparcia z funduszy strukturalnych, aby zachować spójność pomiędzy działaniami podejmowanymi w obszarze polityki konkurencji oraz w obszarze polityki regionalnej, w odniesieniu do regionów kwalifikujących się do wsparcia z funduszy strukturalnych. W przypadku, gdy środki z funduszy strukturalnych są przeznaczane na inwestycje w przedsiębiorstwach, dopuszczalne pułapy pomocy muszą uwzględniać ograniczenia wynikające z przepisów dotyczących pomocy publicznej, a nie funduszy strukturalnych. Ograniczenia wsparcia wynikające z rozporządzeń dotyczących funduszy strukturalnych są ograniczeniami uzupełniającymi w stosunku do tych, które wynikają z zasad dopuszczania pomocy publicznej i dotyczą wyłącznie współfinansowania wspólnotowego. Pomoc udzielana ze środków funduszy strukturalnych i z budżetu państwa w ramach programu pomocowego, bądź pomocy indywidualnej musi być zgodna z pułapami określonymi w krajowej mapie pomocy regionalnej.

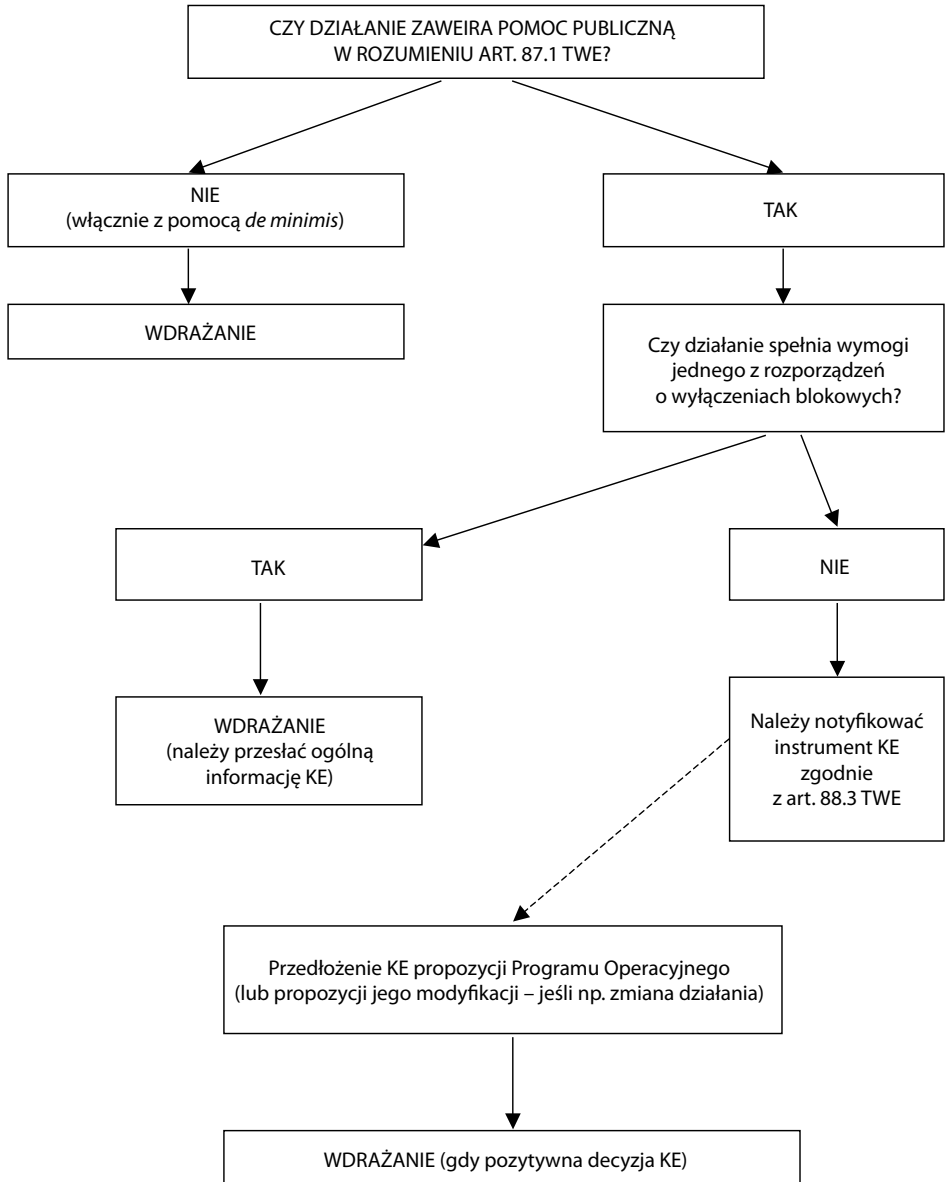
Podstawowym aktem prawnym regulującym problematykę funduszy strukturalnych jest rozporządzenie Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych. W oparciu o przepisy rozporządzenia nr 1260/1999 oraz aktów wykonawczych do tego rozporządzenia odbywa się proces przygotowywania i wdrażania programów wsparcia finansowanych z funduszy strukturalnych w latach 2000–2006.

W obecnym okresie programowania (2000–2006) fundusze strukturalne wykorzystywane są dla osiągnięcia trzech celów priorytetowych polityki regionalnej Unii Europejskiej:

- Cel 1 – promowanie rozwoju i dostosowań strukturalnych w regionach słabiej rozwiniętych,
- Cel 2 – wspieranie gospodarczej i społecznej konwersji obszarów stojących w obliczu problemów strukturalnych,
- Cel 3 – wspieranie adaptacji i modernizacji polityk i systemów kształcenia, szkolenia i zatrudnienia.

⁴² Agnieszka Jankowska, Tomasz Kierzkowski, Robert Knopik, *Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej. Komentarz do Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych*, Wyd. C.H. BECK, Warszawa 2005, s. 94–97.

Pomoc publiczna i fundusze strukturalne – podsumowanie

Regiony kwalifikujące się do objęcia wsparciem w ramach Celów 1 i 2 zostały zdefiniowane tak samo jak regiony, które kwalifikują się do pomocy regionalnej w opar-

ciu o artykuł 87, ustęp 3, litery a (Cel 1) oraz c (Cel 2) TWE. Cel 1 dotyczy regionów opóźnionych w rozwoju, które charakteryzują się bardzo niskim poziomem PKB *per capita* nie przekraczającym 75% średniego PKB *per capita* Unii Europejskiej. Ponadto, Cel 1 obejmuje także inne, szczególne kategorie regionów, których sytuacja społeczno-ekonomiczna jest gorsza od sytuacji w pozostałych regionach ze względu na ich położenie geograficzne, gęstość zaludnienia lub znaczenie gospodarcze. Z kolei Cel 2 obejmuje regiony, których społeczna i gospodarcza konwersja ma być wspierana ze względu na występujące tam problemy strukturalne. Celem 2 objęte są obszary przechodzące zmiany społeczno-ekonomiczne w sektorach przemysłowym i usługowym, upadające obszary wiejskiej, obszary miejskie znajdujące się w trudnej sytuacji oraz objęte kryzysem obszary zależne od rybołówstwa. Zabieg ten służy zachęceniu krajów członkowskich do zapewnienia spójności pomiędzy wyborem regionów (kwalifikujących się do pomocy regionalnej) i selekcją tych, które kwalifikują się do pomocy wspólnotowej (a więc ze środków funduszy strukturalnych).

Pomoc publiczna ze środków funduszy strukturalnych – najważniejsze zasady:

- przedłożenie przez kraj członkowski programu operacyjnego i jego akceptacja nie zwalniają z obowiązku notyfikacji,
- pomoc publiczna udzielana w ramach programu operacyjnego musi być zgodna z rozporządzeniami o wyłączeniach blokowych lub notyfikowana Komisji Europejskiej i przez nią zaakceptowana, aby można było udzielać pomocy,
- jeżeli w ramach programu operacyjnego dostępnych jest kilka instrumentów wsparcia (programów pomocowych), z których tylko niektóre zawierają pomoc publiczną i należy je notyfikować, Komisja Europejska nie blokuje wdrażania innych instrumentów, które nie stanowią pomocy publicznej w rozumieniu artykułu 87 TWE,
- każdy program operacyjny musi zawierać tabelę z informacją o pomocy publicznej w stosunku do poszczególnych instrumentów (podstawa prawna udzielania pomocy i rodzaj pomocy – np. *de minimis*, wyłączenie grupowe, pomoc notyfikowana; jaka forma pomocy – dotacje, pożyczki, beneficjenci; obszar geograficzny).

8. Definicja małego i średniego przedsiębiorcy

W celu wyeliminowania różnic, które mogą spowodować zakłócenie konkurencji oraz ułatwienia koordynacji pomiędzy różnymi inicjatywami Wspólnoty i działaniami krajowymi dotyczącymi małych i średnich przedsiębiorstw, a także ze względu na jasność administracyjną i pewność prawną, Komisja Europejska opracowała definicję małego i średniego przedsiębiorcy, którą stosuje się w odniesieniu do wszelkich działań, polityk i przedsięwzięć adresowanych do małych i średnich firm. Definicja ta znajduje się w załączniku do rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 70/2001, które w 2004 r. zostało zmienione przez rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 364/2004.

Po raz pierwszy definicja małego i średniego przedsiębiorcy została opublikowana przez Komisję Europejską w zaleceniu nr 1996/280/WE z dnia 3 kwietnia 1996 r. Od roku 2001 zalecenie to stanowiło załącznik do rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 70/2001 dotyczącego wsparcia na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. W związku z koniecznością bardziej precyzyjnego i jasnego zdefiniowania przedsiębiorstw najmniejszych, należących do kategorii mikroprzedsiębiorstw, w 2003 roku Komisja Europejska opracowała kolejne zalecenie nr 2003/361/EC odnośnie sposobu definiowania mikro, małych i średnich firm. Mimo to jeszcze przez ponad rok, do dnia 31 grudnia 2004 r., obowiązywała definicja z 1996 r. Z początkiem 2005 roku definicja mikro, małego i średniego przedsiębiorcy z 2003 r. zastąpiła dotychczas obowiązującą definicję małego i średniego przedsiębiorcy. W lutym 2004 r. Komisja Europejska opublikowała rozporządzenie nr 364/2004 zmieniające rozporządzenie nr 70/2001 i rozszerzające jego zakres. Zmiany te dotyczyły między innymi zastąpienia załącznika do rozporządzenia nr 70/2001 prezentującego definicję małego i średniego przedsiębiorcy z 1996 r. załącznikiem do rozporządzenia nr 364/2004 prezentującym definicję mikro, małego i średniego przedsiębiorcy z 2003 r. Nowa definicja mikro, małego i średniego przedsiębiorcy obowiązuje od 1 stycznia 2005 r.

Najważniejsze zmiany wprowadzone do definicji małego i średniego przedsiębiorcy, to przede wszystkim wprowadzenie odrębnej definicji dla mikroprzedsiębiorstwa, zdefiniowanie różnych rodzajów przedsiębiorstw w zależności od tego, czy są to przedsiębiorstwa autonomiczne, partnerskie bądź powiązane oraz wyklucze-

nie z grupy małych i średnich przedsiębiorstw podmiotów państwowych (tj. takich, w których skarż państwa bądź jednostki samorządu terytorialnego posiadają 25% i więcej udziałów).

Poniżej zaprezentowano zestawienie najważniejszych elementów definicji małego i średniego przedsiębiorcy z 1996 r. oraz tej, która obowiązuje aktualnie.

Definicja małego i średniego przedsiębiorstwa – obowiązująca do dnia 31 grudnia 2004 r. oraz nowa, obowiązująca od dnia 1 stycznia 2005 r.

	Definicja MSP obowiązująca do dnia 31 grudnia 2004 r. ⁴³	Definicja MSP obowiązująca od dnia 1 stycznia 2005 r. ⁴⁴
Definicja mikro-przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> – brak odrębnej definicji; – do 9 zatrudnionych w przypadku konieczności rozróżnienia; 	<ul style="list-style-type: none"> – średnioroczne zatrudnienie poniżej 10 pracowników oraz; – roczne obroty lub roczna suma bilansowa < 2 MEUR;
Definicja małego przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> – od 1 do 49 zatrudnionych; – roczny obrót < 7 MEUR, albo – suma aktywów rocznego bilansu < 5 MEUR; – spełniają kryterium niezależności; 	<ul style="list-style-type: none"> – średnioroczne zatrudnienie poniżej 50 pracowników oraz; – roczne obroty lub roczna suma bilansowa < 10 MEUR; – spełniają kryterium niezależności (są uznane jako przedsiębiorstwa autonomiczne);
Definicja średniego przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> – zatrudnienie od 50 do 249 osób; – roczny obrót < 40 MEUR, albo – suma aktywów rocznego bilansu < 27 MEUR; – spełniają kryterium niezależności, tj. nie więcej niż 25% kapitału lub głosów w zgromadzeniu wspólników jest w posiadaniu przedsiębiorstwa, które nie spełnia definicji MSP; 	<ul style="list-style-type: none"> – średnioroczne zatrudnienie poniżej 250 pracowników oraz osób; – roczne obroty < 50 MEUR lub roczna suma bilansowa < 43 MEUR; – spełniają kryterium niezależności, tj. nie więcej niż 25% kapitału lub głosów w zgromadzeniu wspólników jest w posiadaniu przedsiębiorstwa, które nie spełnia definicji MSP (m.in. nie jest uznane jako przedsiębiorstwo autonomiczne);

⁴³ Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 70/2001.

⁴⁴ Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 346/2004 zmieniającego i rozszerzającego zakres rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 70/2001.

Inne różnice pomiędzy obowiązującą do 31.12.2004 r. i nową definicją MSP		
<p>Kryterium niezależności – w przypadku gdy firma nie spełnia tego kryterium, nie może być uznana za MS</p>	<p>Kryterium jest istotne zawsze przy zaliczaniu przedsiębiorstw do grup MSP. Mniej niż 25% kapitału lub głosów w zgromadzeniu wspólników jest kontrolowane pośrednio lub bezpośrednio, pojedynczo lub zbiorowo przez jedną lub więcej jednostek publicznych, lub też przedsiębiorstwo zostało uznane za przedsiębiorstwo partnerskie lub powiązane. Przy czym istnieją wyjątki dotyczące przedsiębiorstw partnerskich, które można uznać w określonych przypadkach za przedsiębiorstwa autonomiczne (def. poniżej).</p>	<p>Kryterium jest istotne zawsze przy zaliczaniu przedsiębiorstw do grup MSP. Mniej niż 25% kapitału lub głosów w zgromadzeniu wspólników jest kontrolowane pośrednio lub bezpośrednio, pojedynczo lub zbiorowo przez jedną lub więcej jednostek publicznych, lub też przedsiębiorstwo zostało uznane za przedsiębiorstwo partnerskie lub powiązane. Przy czym istnieją wyjątki dotyczące przedsiębiorstw partnerskich, które można uznać w określonych przypadkach za przedsiębiorstwa autonomiczne (def. poniżej).</p>
<p>Kryterium niezależności – w przypadku gdy firma nie spełnia tego kryterium, nie może być uznana za MS</p>	<p>Kryterium jest istotne zawsze przy zaliczaniu przedsiębiorstw do grup MSP. Mniej niż 25% kapitału lub głosów w zgromadzeniu wspólników jest kontrolowane pośrednio lub bezpośrednio, pojedynczo lub zbiorowo przez jedną lub więcej jednostek publicznych, lub też przedsiębiorstwo zostało uznane za przedsiębiorstwo partnerskie lub powiązane. Przy czym istnieją wyjątki dotyczące przedsiębiorstw partnerskich, które można uznać w określonych przypadkach za przedsiębiorstwa autonomiczne (def. poniżej).</p>	<p>Kryterium jest istotne zawsze przy zaliczaniu przedsiębiorstw do grup MSP. Mniej niż 25% kapitału lub głosów w zgromadzeniu wspólników jest kontrolowane pośrednio lub bezpośrednio, pojedynczo lub zbiorowo przez jedną lub więcej jednostek publicznych, lub też przedsiębiorstwo zostało uznane za przedsiębiorstwo partnerskie lub powiązane. Przy czym istnieją wyjątki dotyczące przedsiębiorstw partnerskich, które można uznać w określonych przypadkach za przedsiębiorstwa autonomiczne (def. poniżej).</p>
<p>Liczba zatrudnionych</p>	<p>Liczba rocznych jednostek pracy w pełnym wymiarze godzin, z uwzględnieniem pracowników sezonowych i zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin, w danym okresie rozliczeniowym.</p>	<p>Liczba rocznych jednostek pracy w pełnym wymiarze godzin z uwzględnieniem pracowników sezonowych i zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin. Nie bierze się pod uwagę pracy praktykantów, studentów odbywających szkolenie zawodowe, okresów urlopow macierzyńskich i rodzicielskich. Dane dotyczące ostatniego zatwierdzonego rocznego okresu sprawozdawczego w chwili zamknięcia rachunków. Liczba zatrudnionych jest najważniejszym kryterium definiowania MSP; w odniesieniu do niektórych polityk realizowanych przez Państwa Członkowskie, EBI i EFI, może być jedynym stosowanym kryterium.</p>
<p>Progi dla obrotów i sumy aktywów</p>	<p>Należy brać pod uwagę dane za ostatni 12-miesięczny okres rozliczeniowy. W przypadku nowych przedsiębiorstw, których rozliczenie nie zostało jeszcze zatwierdzone – w oparciu o wiarygodne wielkości szacunkowe, obliczone w trakcie roku finansowego</p>	<p>Dane odnoszące się do ostatniego zatwierdzonego rocznego okresu sprawozdawczego w chwili zamknięcia rachunków. Suma obrotów wyliczana jest bez podatku VAT i innych podatków pośrednich. W przypadku nowych przedsiębiorstw, których bilanse nie zostały jeszcze zatwierdzone – w oparciu o przeprowadzone w dobrej wierze szacunki w trakcie roku finansowego.</p>

Przedsiębiorstwo	Brak definicji	Przedsiębiorstwem jest każda jednostka prowadząca działalność gospodarczą, niezależnie od jej formy prawnej. Dotyczy to zwłaszcza działalności gospodarczej osób fizycznych, przedsiębiorstw rodzinnych zajmujących się rzemiosłem lub inną działalnością, spółek i zrzeszeń regularnie prowadzących działalność gospodarczą.
Przedsiębiorstwo autonomiczne	Brak definicji bezpośredniej; = przedsiębiorstwo niezależne – w którym firma lub grupa firm nie mieszczą się w definicji MSP nie posiadają więcej niż 25% kapitału lub głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy).	Każde przedsiębiorstwo nie będące przedsiębiorstwem partnerskim lub powiązanym.
Przedsiębiorstwo partnerskie	Brak definicji	Przedsiębiorstwo (nadrzędne) posiada, samodzielnie, lub wspólnie z jednym lub więcej przedsiębiorstwami powiązanymi, 25% lub więcej kapitału lub prawa do głosu w innym przedsiębiorstwie (podrzędnym). Za przedsiębiorstwa autonomiczne uznaje się przedsiębiorstwa, w których wartość 25% została osiągnięta lub przekroczona przez następujące podmioty: <ul style="list-style-type: none"> - publiczne spółki inwestycyjne, fundusze <i>venture capital</i>, osoby fizyczne lub grupy osób fizycznych inwestujące kapitał własny w firmy nie notowane na giełdzie (inwestorzy <i>business angels</i>), przy czym w przypadku <i>business angels</i> kwota inwestycji nie może przekroczyć 1,25 MEUR w jedno przedsiębiorstwo; - uczelnie wyższe lub centra badawczo-rozwojowe o charakterze <i>non profit</i>; - inwestorzy instytucjonalni, w tym regionalne fundusze rozwoju; - samorządy lokalne, których budżet nie przekracza 10 MEUR a liczba mieszkańców 5000 osób; pod warunkiem, że pomioty te nie są związane indywidualnie lub wspólnie z przedsiębiorstwem, w którym posiadają 25% lub więcej kapitału lub prawa głosu.

Przedsiębiorstwo powiązane	Brak definicji	<p>Przedsiębiorstwo będące w jednej z następujących współzależności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedsiębiorstwo posiada większość głosów na zebraniu akcjonariuszy lub wspólników innego przedsiębiorstwa; - przedsiębiorstwo ma prawo powoływania i odwoływania większości członków organów administracyjnych, zarządczych lub nadzorczych innego przedsiębiorstwa; - przedsiębiorstwo ma prawo do wykorzystywania swej dominującej pozycji w innym przedsiębiorstwie na podstawie kontraktu zawartego z tym przedsiębiorstwem lub na podstawie postanowień Statutu tego przedsiębiorstwa; - przedsiębiorstwo jest udziałowcem/akcjonariuszem innej firmy, w której posiada samodzielnie kontrolę nad większością głosów akcjonariuszy/udziałowców zgodnie z umową z innymi akcjonariuszami/ udziałowcami tej firmy.
----------------------------	----------------	--

Źródło: Agnieszka Janowska, Tomasz Kierzkowski, Robert Knopik, *Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej. Komentarz do Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych*, Wyd. C.H. BECK, Warszawa 2005, s. 237–276.

9. POLSKIE ROZWIĄZANIA PRAWNE DOTYCZĄCE DOPUSZCZALNOŚCI POMOCY PUBLICZNEJ

Reguły dopuszczalności pomocy publicznej określone na poziomie wspólnotowym stanowią element polskiego porządku prawnego od dnia 1 maja 2004 r., a więc od momentu, w którym Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej⁴⁵. Obok rozwiązań wspólnotowych, dopuszczalność pomocy publicznej regulowana jest również polskimi aktami prawnymi. Przy czym w przypadku kolizji pomiędzy przepisami wspólnotowymi a przepisami znajdującymi się w polskich ustawach, akty prawne unijne mają pierwszeństwo.

W Polsce najważniejszym źródłem prawa w zakresie pomocy publicznej jest ustawa o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej oraz rozporządzenia wykonawcze do tej ustawy. Przed wejściem w życie tej ustawy, jako efekt konieczności zbliżenia polskich regulacji prawnych do ich odpowiedników w prawie unijnym i prawie międzynarodowym m.in. w obszarze pomocy publicznej, w dniu 30 czerwca 2000 r. uchwalono ustawę o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. Ustawa ta weszła w życie w dniu 1 stycznia 2001 r.⁴⁶ i miała na celu ograniczenie udzielania pomocy publicznej przez organy władz publicznych, które zniekształcają konkurencję i uchybiają zasadzie równego traktowania przedsiębiorców. Ze względu na nieprecyzyjność tej ustawy oraz problemy in-

⁴⁵ Zgodnie z artykułem 91, ustęp 3 Konstytucji Rzeczypospolitej, przepisy prawa wspólnotowe stały się elementem polskiego porządku prawnego i mają pierwszeństwo przed ustawami. Od 1 maja 2004 r. prawo Unii Europejskiej stanowi nowe źródło prawa w Polsce.

Art. 91

1. Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.
2. Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową.
3. Jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowiące jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami. (...)

⁴⁶ Dz.U. Nr 60, poz. 704.

terpretacyjne, w lipcu 2002 r. powstała kolejna ustawa o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców, która weszła w życie w dniu 6 października 2002 r.⁴⁷ Ustawa ta w sposób bardziej przejrzysty regulowała kwestie dopuszczalności pomocy publicznej i w swym założeniu obowiązywała przez okres przejściowy, do dnia 1 maja 2004 r. (z pewnymi wyjątkami), a więc do momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i tym samym przejścia unijnego dorobku prawnego. Ustawa z 2002 r. została uchylona w dniu 31 maja 2004 r. przez ustawę z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej⁴⁸, która określa wewnętrzną procedurę postępowania w sprawach związanych z pomocą publiczną. Ustawa ta stosuje w sposób bezpośredni przepis artykułu 91 Konstytucji Rzeczypospolitej (zobacz przypis 44) oraz oparta jest na wspólnotowym prawie dotyczącym dopuszczalności pomocy publicznej.

Ustawa o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej określa zasady postępowania w przypadkach, gdy mamy do czynienia z pomocą publiczną w rozumieniu artykułu 87, ustęp 1 TWE, a więc taką, która przyznawana jest przez państwa członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie i jednocześnie która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów. Ustawa ta określa reguły, które mają zastosowanie w sprawach dotyczących pomocy publicznej w zakresie:

- 1) postępowania w sprawie przygotowania do notyfikacji projektów programów pomocowych lub pomocy indywidualnej,
- 2) współpracy Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z podmiotami opracowującymi programy pomocowe, udzielającymi pomocy, ubiegającymi się o pomoc oraz beneficjentami pomocy,
- 3) reprezentowania Polski przed Trybunałem Sprawiedliwości i Sądem Pierwszej Instancji,
- 4) zwrotu pomocy publicznej oraz
- 5) monitorowania pomocy publicznej.

Przepisy omawianej ustawy nie mają zastosowania do pomocy publicznej w rolnictwie w rozumieniu artykułu 32 TWE, zgodnie z którym „Wspólny rynek obejmuje rolnictwo i handel produktami rolnymi. Przez ‘produkty rolne’ należy rozumieć płody ziemi, produkty pochodzące z hodowli i rybołówstwa, jak również produkty pierwszego przetworzenia, które pozostają w bezpośrednim związku z tymi produktami”. Innymi słowy, chodzi o wszystkie produkty, które zostały wymienione na liście stanowiącej załącznik I do TWE (zobacz zał. 1 do niniejszej publikacji).

⁴⁷ Dz.U. Nr 141, poz. 1177.

⁴⁸ Dz.U. Nr 123, poz. 1291.

Organem nadzorującym udzielaną pomoc publiczną w Polsce jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK). Wszelkie projekty programów pomocowych oraz pomocy indywidualnej, a także te, które przewidują udzielanie pomocy w ramach wyłączeń grupowych, wymagają uzyskania opinii Prezesa UOKiK. Prezes UOKiK jest również organem właściwym w zakresie prowadzenia postępowań przed Komisją Europejską w sprawach dotyczących pomocy publicznej oraz reprezentowania Polski w postępowaniach dotyczących pomocy publicznej toczących się przed Trybunałem Sprawiedliwości i Sądem Pierwszej Instancji, w których stroną jest Polska. Ponadto, Prezes UOKiK jest organem monitorującym i kontrolnym. Przykładowo, w przypadku niewykonania obowiązków np. przez beneficjenta pomocy w zakresie przekazywania Prezesowi UOKiK informacji o dotyczącej go pomocy publicznej, lub za utrudnianie przeprowadzania kontroli u beneficjenta pomocy, Prezes UOKiK może (w drodze decyzji) nałożyć na beneficjenta karę pieniężną.

Ustawa o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej wprowadza również zmiany do przepisów obowiązujących w ramach kilkunastu ustaw, m.in.:

- Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych,
- Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych,
- Ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych,
- Ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji,
- Ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne,
- Ustawy – Ordynacja podatkowa,
- Ustawy o finansach publicznych,
- Ustawy o finansowym wspieraniu inwestycji,
- Ustawy o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy.

Omawiana ustawa weszła w życie w dniu jej ogłoszenia, a więc w dniu 1 maja 2004 r.

Bibliografia

1. Corrigendum do rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 2204/2002 z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa na zatrudnienie, (O.J. L 337, 13.12.2002), O.J. L 349, 24.12.2002, s. 126;
2. Corrigendum do wytycznych dotyczących pomocy regionalnej, O.J. C 74, 10.03.1998, s. 23;
3. Corrigendum do wspólnotowych wytycznych dla pomocy na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji (Nota do krajów członkowskich uwzględniająca propozycje stosownych instrumentów) (O.J. C 288, 09.10.1999), O.J. C 121, 29.04.2000, s. 29;
4. Jankowska Agnieszka, Kierzkowski Tomasz, Knopik Robert, *Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej. Komentarz do Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych*, Wyd. C.H. BECK, Warszawa 2005;
5. Komunikat Komisji Europejskiej – Wspólnotowe wytyczne dla pomocy na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, O.J. C 244, 01.10.2004, s. 2–17;
6. Komunikat Komisji Europejskiej dotyczący modyfikacji Wielosektorowych ram prawnych dla pomocy na duże projekty inwestycyjne (2002) w zakresie ustanowienia listy sektorów doświadczających problemów strukturalnych oraz propozycji stosownych instrumentów zgodnie z artykułem 88.1 TWE, w odniesieniu do sektorów motoryzacyjnego i włókien syntetycznych, O.J. C 263, 01.11.2003, s. 3–4;
7. Komunikat Komisji Europejskiej dotyczący przedłużenia ważności Wspólnotowych ram prawnych dla pomocy na badania i rozwój, O.J. C 111, 08.05.2002, s. 3;
8. Komunikat Komisji Europejskiej – Wielosektorowe ramy prawne dla pomocy regionalnej na duże projekty inwestycyjne (notyfikowane na podstawie dokumentu nr C (2002) 315), O.J. C 70, 19.03.2002, s. 8–20;

9. Komunikat Komisji Europejskiej dotyczący rewizji Wspólnotowych ram prawnych dla pomocy na badania i rozwój, O.J. C 78, 10.03.2001, s. 24;
10. Komunikat Komisji Europejskiej zmieniający Wspólnotowe ramy prawne dla pomocy na badania i rozwój, O.J. C 48, 13.02.1998, s. 2;
11. Pelka Piotr, Stasiak Mikołaj, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2002;
12. Pomoc sektorowa: http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/legislation/aid3.html#CA;
13. Projekt przeglądu wytycznych dotyczących pomocy regionalnej po 1 stycznia 2007 r., O.J. C 110, 08.05.2003, s. 24;
14. Rekomendacja Komisji Europejskiej z dnia 6 maja 2003 r. dotycząca definicji mikro, małego i średniego przedsiębiorstwa (notyfikowana w ramach dokumentu nr C(2003) 1422), O.J. L 124, 20.05.2003, s. 36–41;
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 września 2004 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, Dz.U. Nr 200, poz. 2049 i 2050;
16. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie zaświadczeń o pomocy *de minimis*, Dz.U. Nr 187, poz. 1930;
17. Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 364/2004 z dnia 25 lutego 2004 r. zmieniające rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 70/2001 i rozszerzające jego zakres w celu włączenia pomocy na badania i rozwój, O.J. L 63/22, 28.02.2004, s. 22–29;
18. Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 363/2004 z dnia 25 lutego 2004 r. zmieniające rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 68/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy na szkolenia, O.J. L 63, 28.02.2004;
19. Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 2204/2002 z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa na zatrudnienie, O.J. L 337, 13.12.2002, s. 3–14;
20. Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 68/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy na szkolenia, O.J. L 10, 13.01.2001, s. 20–29;
21. Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 69/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy *de minimis*, O.J. L 10, 13.01.2001, s. 30–32;
22. Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, O.J. L 10, 13.01.2001, s. 33–42;

23. Rozporządzenie Rady nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE, O.J. L 83, 27.03.1999, s. 1–9;
24. Rozporządzenie Rady nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 92 i 93 Traktatu WE do niektórych kategorii pomocy horyzontalnej, O.J. L 142, 14.05.1998, s. 1–4;
25. *State Aid. A Guide for Public Bodies in Ireland*, Dublin 2003;
26. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską – Teks skonsolidowany, www.ukie.gov.pl;
27. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz.U. Nr 123, poz. 1291);
28. Wspólnotowe wytyczne dla pomocy na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji (Nota do krajów członkowskich obejmująca propozycje stosownych instrumentów), tekst mający zastosowanie dla EOG (1), O.J. C 288, 09.10.1999, s. 2–18;
29. Wspólnotowe ramy prawne dla pomocy na badania i rozwój, O.J. C 45, 17.02.1996, s. 5–16;
30. Wytyczne dotyczące pomocy regionalnej, O.J. C 74, 10.03.1998, s. 9–31;
31. Wytyczne Komisji Europejskiej dla pomocy na ochronę środowiska, O.J. C 37, 03.02.2001, s. 3–15;
32. Zmiana do Wytycznych dotyczących pomocy regionalnej, O.J. C 258, 09.09.2000, s. 5.

Załączniki

Załącznik 1

Produkty wymienione w Załączniku I do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską

Załącznik 2

Intensywności pomocy regionalnej w Polsce w latach 2004–2006 (zgodnie z mapą pomocy regionalnej)

Załącznik 3

Intensywności pomocy regionalnej – propozycja na lata 2007–2013

Załącznik 1

Wsparcie nie może być udzielone na projekty dotyczące działalności gospodarczej polegającej na produkcji, przetwarzaniu lub marketingu produktów wymienionych w Załączniku I do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, to znaczy:

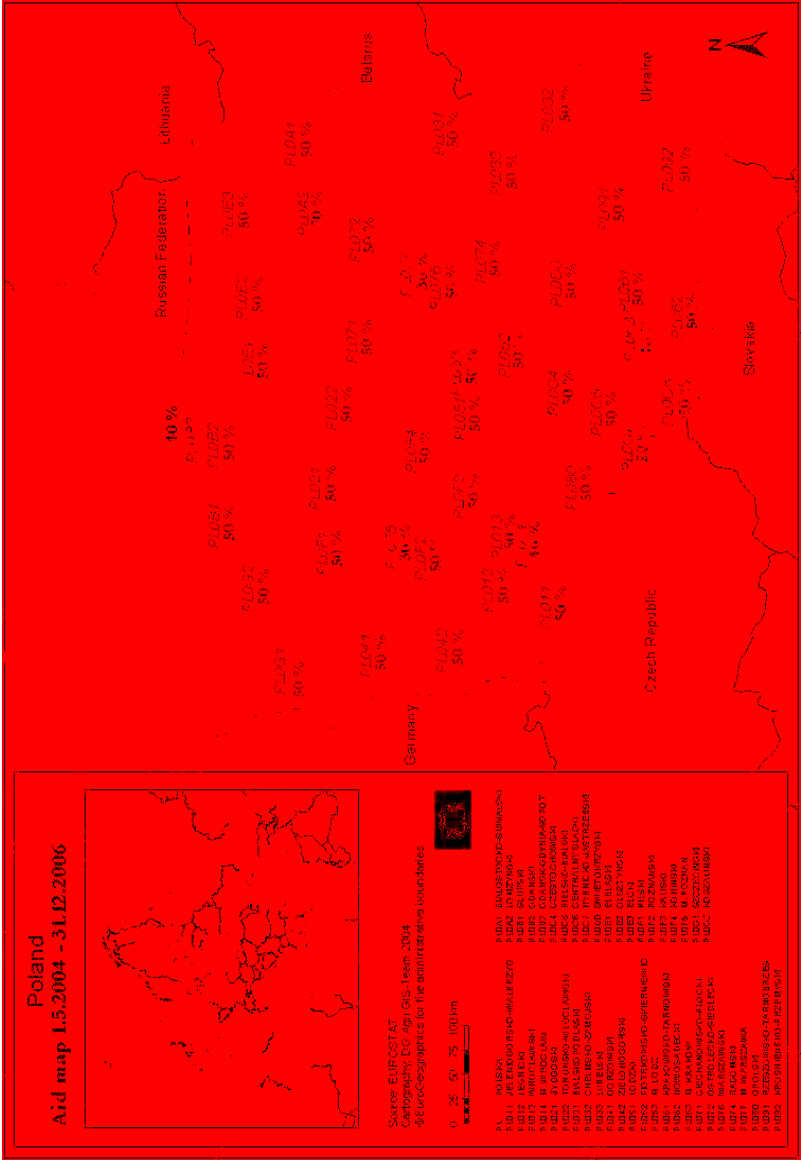
- 1 - Numer nomenklatury brukselskiej	- 2 - Opis produktów
DZIAŁ 1	Zwierzęta żywe
DZIAŁ 2	Mięso i podroby jadalne
DZIAŁ 3	Ryby, skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne
DZIAŁ 4	Produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej nie wymienione ani nie włączone
DZIAŁ 5	
05.04	Jelita, pęcherze i żołądki zwierząt (z wyjątkiem rybich), całe lub w kawałkach, świeże, chłodzone, mrożone, solone, w solance, suszone lub wędzone
05.15	Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej nie wymienione ani nie włączone; martwe zwierzęta objęte działami 1 lub 3, nie nadające się do spożycia przez ludzi
DZIAŁ 6	Żywe drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie i podobne; cięte i ozdobne liście
DZIAŁ 7	Warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne
DZIAŁ 8	Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów
DZIAŁ 9	Kawa, herbata i przyprawy, z wyjątkiem herba mate (pozycja Nr 09.03)
DZIAŁ 10	Zboża
DZIAŁ 11	Produkty przemysłu młynarskiego; sód; skrobie; inulina; gluten pszenny
DZIAŁ 12	Nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma i pasza
DZIAŁ 13	
ex 13.03	Pektyna

DZIAŁ 15	
15.01	Słonina i inny przetworzony tłuszcz wieprzowy; przetworzony tłuszcz drobiowy
15.02	Nieprzetworzone tłuszcze wołowe, owcze i koźle; łój (łącznie z „premier jus”) wytwarzany z tych tłuszczów
15.03	Stearyna z tłuszczu, oleju i łożu; olej z tłuszczu, oliwy i łożu, nie emulgowany, nie mieszany i nie preparowany
15.04	Tłuszcze i oleje z ryb i ssaków morskich, oczyszczane lub nie
15.07	Tłuszcze roślinne, płynne lub stałe, surowe, rafinowane lub oczyszczane
15.12	Tłuszcze i oleje zwierzęce oraz roślinne, uwodorniane, rafinowane lub nie, ale bez dalszej przeróbki
15.13	Margaryna, sztuczna słonina i inne preparowane tłuszcze jadalne
15.17	Pozostałości po oczyszczaniu substancji tłuszczowych i wosków zwierzęcych lub roślinnych
DZIAŁ 16	Przetwory z mięsa, ryb lub skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców wodnych
DZIAŁ 17	
17.01	Cukier trzcinowy lub buraczany i chemicznie czysta sacharoza, w postaci stałej
17.02	Inne rodzaje cukru; syropy cukrowe; miód syntetyczny (zmieszany z naturalnym lub nie); karmel
17.03	Melasa, odbarwiona lub nie
17.05*	Cukry, syropy, aromatyzowana melasa lub z dodatkiem barwników (w tym cukier waniliowy lub wanilina), z wyjątkiem soków owocowych z dodatkiem cukru w jakichkolwiek proporcjach
DZIAŁ 18	
18.01	Ziarna kakaowe, całe lub łamane, surowe lub palone
18.02	Kakaowe łuski, łupiny, ostłonki i inne odpady z kakao
DZIAŁ 20	Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin

DZIAŁ 22	
22.04	Moszcz winogronowy, fermentujący lub z fermentacją zatrzymaną w inny sposób niż przez dodanie alkoholu
22.05	Wino ze świeżych winogron; moszcz winogronowy z fermentacją zatrzymaną przez dodanie alkoholu
22.07	Inne napoje na bazie fermentacji (np. jabłecznik, wino z gruszek i miód pitny)
ex 22.08* ex 22.09*	Alkohol etylowy, denaturowany lub nie, o jakiegokolwiek mocy, otrzymywany z produktów rolnych, o których mowa w załączniku I do Traktatu, z wyłączeniem wódek, likierów i innych napojów spirytusowych, złożone preparaty alkoholowe (znane jako „skoncentrowane ekstrakty”) do wyrobu napojów.
ex 22.10*	ocet i jego substytuty
DZIAŁ 23	Pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt
DZIAŁ 24	
24.01	Tytoń nieprzetworzony; odpady tytoniowe:
DZIAŁ 45	
45.01	Korek naturalny surowy; odpady korka; korek kruszony, granulowany lub mielony:
DZIAŁ 54	
54.01	Len surowy lub przetworzony ale nie przędzony; pakuły i odpady lniane (w tym skrawki workowe lub rozwłóknianie)
DZIAŁ 57	
57.01	Konopie naturalne (<i>Cannabis sativa</i>), surowe lub przetworzone ale nie przędzone; pakuły i odpady z konopi naturalnych (w tym liny oraz skrawki workowe lub rozwłókniane)
*Pozycja dodana artykułem 1 rozporządzenia nr 7a Rady Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej z 18 grudnia 1959 roku (Dz.U. 7 z 30.1.1961, str. 71/61).	

Załącznik 2

Intensywności pomocy regionalnej w Polsce w latach 2004–2006 (zgodnie z mapą pomocy regionalnej)

Załącznik 3

Intensywności pomocy regionalnej – propozycja na lata 2007–2013

